

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

w okresie 1 stycznia 2006 r. – 31 grudnia 2006 r.

Warszawa, luty 2007

Spis treści

Część I

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU W OKRESIE 1 STYCZNIA 2006 r. – 31 GRUDNIA 2006 r.

WYKAZ SKRÓTÓW	4
WSTĘP	6
1. GŁÓWNA KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU	10
1.1. Wydział Nadzoru nad Śledztwami	10
1.2. Wydział Ekspertyz i Opracowań	17
1.2.1. Opinie	17
1.2.2. Ekspertyzy	18
1.2.3. Opracowania	19
1.2.4. Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	19
2. BIURO UDOSTĘPNIANIA I ARCHIWIZACJI DOKUMENTÓW	21
2.1. Ewidencja	21
2.1.1. Wydział Ewidencji	21
2.1.2. Digitalizacja zasobu kartotecznego	22
2.1.3. Dane statystyczne	24
2.2. Gromadzenie, opracowywanie i obsługa magazynów	25
2.2.1. Wydział Gromadzenia, Opracowywania i Obsługi Magazynów	25
2.2.2. Oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów	29
2.2.3. Dane statystyczne	34
2.3. Udostępnianie i Informacja Naukowa	44
2.3.1. Wydział Udostępniania i Informacji Naukowej	44
2.3.2. Dane statystyczne	47
2.4. Wydział Obsługi Bieżącej	54
2.4.1. Dane statystyczne	55
3. BIURO EDUKACJI PUBLICZNEJ	55
3.1. Wydział Badań Naukowych, Dokumentacji i Zbiorów Bibliotecznych	56
3.1.1. Działalność naukowo-badawcza	56
3.2. Wydział Wystaw i Edukacji Historycznej	60
3.2.1. Działania popularyzatorskie i edukacyjne	60
3.3. Wydział Wydawnictw	66
4. ADMINISTRACJA	68
4.1. Biuro Prawne	68
4.2. Wydział Informacji i Komunikacji Społecznej	70
4.3. Gospodarstwo Pomocnicze	73
5. BUDŻET	73
5.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych	73
5.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych	74
5.1.3. Wykonanie wydatków w poszczególnych działach według klasyfikacji budżetowej	76
5.1.4. Zatrudnienie	82
6. INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI KOLEGIUM INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU W OKRESIE WRZESIEŃ 1999 – SIERPIEŃ 2006	83
WPROWADZENIE	83
6.1. Wybory kandydata na prezesa IPN	84
6.2. Zadania związane z zasobem archiwalnym Instytutu Pamięci	86
6.3. Ocenianie polityki ścigania przez Instytut Pamięci Narodowej przestępstw, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o IPN	91

6.4.	Zadania związane z ustalaniem programów badawczych w zakresie opracowywania działalności organów bezpieczeństwa państwa, a także informowania oraz edukacji społeczeństwa	93
6.5.	Zatwierdzanie informacji rocznych prezesa o działalności Instytutu Pamięci Narodowej.....	94
6.6.	Zatwierdzanie aktów normatywnych regulujących organizację wewnętrzną IPN	94
6.7.	Inne formy aktywności Kolegium IPN	94
6.8.	Podsumowanie	96

Część II

ANEKS DO INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2006 r.

Załącznik Nr 1: Śledztwa o szczególnym ciężarze gatunkowym prowadzone przez Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu	5
1. Oddziałowa Komisja w Białymstoku	5
2. Oddziałowa Komisja w Gdańsku	10
3. Oddziałowa Komisja w Katowicach	12
4. Oddziałowa Komisja w Krakowie	15
5. Oddziałowa Komisja w Lublinie	23
6. Oddziałowa Komisja w Łodzi	27
7. Oddziałowa Komisja w Poznaniu	32
8. Oddziałowa Komisja w Rzeszowie	35
9. Oddziałowa Komisja w Szczecinie	45
10. Oddziałowa Komisja w Warszawie	50
11. Oddziałowa Komisja we Wrocławiu	58
Załącznik Nr 2: Wydział Ekspertyz i Opracowań Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu: ekspertyzy, opinie i opracowania o szczególnym znaczeniu	66
1. Ekspertyzy.....	66
2. Opinie.....	67
3. Opracowania	68
Załącznik Nr 3: Ekspertyzy, opinie i opracowania historyków, ekspertów w Oddziałowych Komisjach Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.....	69
1. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Białymstoku	69
2. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Gdańsku	72
3. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Katowicach	73
4. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Krakowie	74
5. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Lublinie	75
6. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Łodzi	77
7. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Poznaniu	79
8. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Rzeszowie	80
9. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji w Szczecinie	82
10. Ekspertyzy Oddziałowej Komisji we Wrocławiu	83
11. Opinie i opracowania	83
Załącznik Nr 4: Publikacje pracowników GKŚZpNP	87
Załącznik Nr 5: Publikacje pracowników BUiAD i OBUiAD	89
Załącznik Nr 6: Publikacje BEP i OBEP	97
Załącznik Nr 7: Publikacje pracowników BEP i OBEP	101
Załącznik Nr 8: Sesje, konferencje zorganizowane przez pracowników BUiAD i OBUiAD	134
Załącznik Nr 9: Ważniejsze konferencje naukowe, popularno-naukowe i edukacyjne BEP i OBEP	135
Załącznik Nr 10: Wystawy OBUiAD	137
Załącznik Nr 11: Wystawy BEP i OBEP	138

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych
ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AK	– Armia Krajowa
AW	– Agencja Wywiadu
BCh	– Bataliony Chłopskie
BEP	– Biuro Edukacji Publicznej
BStU	– Die Bundesbeauftragte für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der Ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik - Instytut Gaucka (Urząd Pełnomocnika Rządu do spraw Dokumentów Służb Bezpieczeństwa byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej)
BUiAD	– Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
CBA	– Centralne Biuro Adresowe
d.u.k.s.	– dawna ustawa z dnia 26 października 1971 r. karno skarbową (Dz. U. z 1971 r. Nr 28, poz. 260 z późn. zm.)
gestapo	– Geheime Staatspolizei, nazistowska Tajna Policja Państwowa
GL	– Gwardia Ludowa
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
j.a.	– jednostka archiwalna
KBW	– Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego
KL	– Konzentrationslager (obóz koncentracyjny)
KWMO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
mb	– metry bieżące
MO	– Milicja Obywatelska
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MSBUDN	– Małopolski Słownik Biograficznych Uczestników Działań Niepodległościowych
MSW	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSWiA	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
NDAP	– Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
NKWD	– Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł (Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRR)
NSZ	– Narodowe Siły Zbrojne
OBEP	– Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN
OBUiAD	– Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN
OKBZpNP	– Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
OKŚZpNP	– Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
ORMO	– Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej
OUN	– Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów
OZI	– Okręgowy Zarząd Informacji
PKWN	– Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
PPR	– Polska Partia Robotnicza
PUBP	– Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
RGO	– Rada Główna Opiekuńcza
RIP	– Rzecznik Interesu Publicznego
SB	– Służba Bezpieczeństwa
SD	– Sicherheitsdienst des Reichsführers SS (Służba Bezpieczeństwa Przywódcy SS)
Smiersz	– Śmierć szpionom – tajna służba policyjna, której zadaniem była inwigilacja Armii Czerwonej, a także kontrwywiadu

SS	– Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (Sztafety Ochronne NSDAP)
UB (UBP)	– Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
UOP	– Urząd Ochrony Państwa
WiN	– Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”
WOP	– Wojska Ochrony Pogranicza
WP	– Wojsko Polskie
WSI	– Wojskowe Służby Informacyjne
WSR	– Wojskowy Sąd Rejonowy
WUBP	– Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WUiAD	– Wydział Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN
WUSW	– Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
ZOMO	– Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej
ZSRR	– Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ŻIH	– Żydowski Instytut Historyczny

WSTĘP

W 2006 roku Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, kontynuował swą misję określoną przez ustawę z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.). Zarazem na jego działalność w tym okresie rzutowały nowe czynniki, z których dwa wydają się szczególnie istotne. Z jednej strony początek roku 2006 zbiegł się w czasie z objęciem stanowiska Prezesa Instytutu przez dr. hab. Janusza Kurtykę, z drugiej zaś – z rozpoczęciem prac nad głęboką nowelizacją ustawy o IPN. Jej istotę stanowiła koncepcja przejścia przez Instytut funkcji lustracyjnych oraz rozszerzenie dostępu do znajdujących się w jego pieczy materiałów archiwalnych. W konsekwencji Instytut prowadził swą bieżącą działalność w cieniu trwających w parlamencie przez cały rok prac nad *Ustawą z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów*, a następnie nad prezydenckim projektem jej nowelizacji, próbując równolegle przygotować się do przejścia nowych obowiązków. Zadanie to było jednak utrudnione przez kontrowersje polityczne, jakie towarzyszyły przyjmowaniu nowych przepisów, dotyczących zarówno zadań lustracyjnych stojących przed IPN, jak i dopuszczalnego zakresu udostępniania dokumentów komunistycznych służb specjalnych.

Niezależnie jednak od ostatecznego kształtu nowych przepisów, który pozostawał nieokreślony do końca okresu sprawozdawczego, od początku było sprawą oczywistą, że priorytetowe znaczenie dla realizacji zarówno aktualnych, jak i przyszłych zadań IPN będzie miało usprawnienie działalności pionu archiwalnego, którego kierownictwo objął w styczniu 2006 r. dr Zbigniew Nawrocki. Głównym dokonaniem w pierwszym pięcioleciu istnienia Instytutu było fizyczne przejście ponad 80 km akt (w 2006 r. zbiory powiększyły się o kolejne 5 km), co stanowiło największą operację tego rodzaju w dziejach polskiej archiwistyki. Koncentracja na tym zadaniu doprowadziła jednak do powstania zaniedbań w zakresie tworzenia nowoczesnego i efektywnego systemu ewidencji oraz udostępniania materiałów archiwalnych. W szczególności dotyczyło to zasobu Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie, w którym znajduje się ponad jedna trzecia całego zasobu archiwalnego Instytutu. Dlatego już w pierwszych tygodniach 2006 r. podjęto decyzję o zmianie statutu i regulaminu organizacyjnego IPN, głównie w części dotyczącej pionu archiwalnego, co miało pomóc w stworzeniu bardziej przejrzystej i efektywnej struktury.

Najważniejsze zadanie stojące przed pionem archiwalnym dotyczy wszakże zbudowania systemu informatycznego, który w radykalny sposób usprawniłby korzystanie z zachowanych dokumentów. Wstęp do jego opracowania stanowiło przygotowanie i uruchomienie jesienią 2006 r. zintegrowanej bazy danych, zawierającej informacje o sygnaturach teczek znajdujących w zasobie 15 oddziałów archiwum IPN na terenie całego kraju. W chwili obecnej z tej bazy danych obok archiwistów Instytutu mogą korzystać wszystkie osoby, które otrzymały zgodę na dostęp z dokumentów znajdujących się w dyspozycji Instytutu. Równolegle rozpoczęto pracę nad digitalizacją zasobów kartotecznych oraz – we współpracy ze służbami bezpieczeństwa państwa – przegląd tzw. zbioru zastrzeżonego, który powinien doprowadzić do ograniczenia jego rozmiarów.

Przygotowując się do podjęcia nowych zadań, wynikających z kierunku nowelizacji ustawy o IPN, pion archiwalny na bieżąco wykonywał zadania związane z udostępnianiem materiałów dla podmiotów zewnętrznych oraz pracowników Instytutu, realizując w 2006 r. blisko 45 tys. wniosków w tym zakresie. Akta zostały udostępnione m.in. ponad 2,2 tys. osób, które uzyskały status pokrzywdzonego oraz blisko 1,6 tys. badaczy spoza Instytutu.

Rok 2006 był okresem wielu rocznic historycznych, niezwykle ważnych dla najnowszej historii Polski. Włączenie się w ich obchody należało do najważniejszych dokonań Biura Edukacji Publicznej IPN, którym od stycznia 2006 r. kierował dr hab. Jan Żaryn. Niezależnie od re-

alizacji szeregu wieloletnich projektów naukowych i edukacyjnych pracownicy BEP w istotny sposób zaznaczyli swoją obecność podczas obchodów rocznic: pogromu kieleckiego 1946 r., Poznańskiego Czerwca 1956, Polskiego Października 1956, Milenium Chrztu Polski, Czerwca 1976 oraz dwudziestej piątej rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. Tematyki związanej z tymi rocznicami dotyczyła część z 34 wystaw oraz 40 konferencji naukowych i edukacyjnych, zorganizowanych w okresie sprawozdawczym przez pracowników BEP. Szczególnie duży rezonans społeczny wywołały te z wystaw IPN, dzięki którym mieszkańcy kilku regionów Polski mogli się zapoznać z wizerunkami i życiorysami najważniejszych postaci lokalnego aparatu bezpieczeństwa PRL.

Pracownicy IPN popularyzowali wiedzę o przeszłości zarówno na łamach prasy, jak i w setkach programów radiowych oraz telewizyjnych. Dobrze rozwijały się też kontakty Instytutu z różnymi organami administracji rządowej i samorządowej, a także ze szkołami. Dzięki współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej „Biuletyn IPN” trafił do wszystkich szkół ponadpodstawowych w Polsce, zaś kontakty z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaowocowały m.in. uruchomieniem wielkiego projektu badawczego, dotyczącego stworzenia imiennej listy polskich ofiar represji nazistowskich. Instytut kontynuował też współpracę z różnymi organizacjami pozarządowymi oraz kombatanckimi, co dobrze ilustrowało m.in. zwiększenie liczby działających coraz aktywniej klubów historycznych im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”.

Na początku 2006 r. opracowany został nowy plan działalności naukowej pionu edukacyjnego IPN, sięgający horyzontem czasowym do 2010 r. W jego ramach przewidziano zarówno kontynuację szeregu dotychczasowych projektów badawczych (m.in. dotyczących okupacji sowieckiej i niemieckiej, walki z podziemiem niepodległościowym po 1944 r., prześladowań opozycji i Kościoła katolickiego), jak i rozpoczęcie nowych. Wśród tych ostatnich do najważniejszych należy projekt dotyczący działań aparatu bezpieczeństwa wobec środowisk twórczych i naukowych. Intensyfikacji uległy też prowadzone w IPN od kilku lat prace źródłoznawcze, których celem było określenie poziomu wiarygodności zachowanych dokumentów.

Dobrze rozwijała się aktywność Instytutu na arenie międzynarodowej, czego przejawem były ożywione kontakty z odpowiednikami IPN w Europie Środkowo-wschodniej (zwłaszcza słowackim Instytutem Pamięci Narodowej i niemieckim BStU), rozwinięcie współpracy z takimi instytucjami, jak izraelski Instytut Yad Vashem oraz zorganizowanie trzech konferencji z udziałem badaczy z kilkunastu krajów. W ciągu minionego roku Instytut kontynuował też działalność edytorską, a jej efektem było 45 publikacji książkowych oraz kolejne numery trzech czasopism wydawanych przez IPN. Na większą niż dotąd skalę Instytut zaczął też udzielać wsparcia zewnętrznym inicjatywom wydawniczym, zgodnym z ustawowymi zadaniami IPN.

Za główne osiągnięcie Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w 2006 r. należy uznać wydanie przez sądy wyroków skazujących wobec 21 osób oskarżonych przez prokuratorów Instytutu. W tym samym czasie przedstawiono zarzuty i przesłuchano charakterze podejrzanych 184 osoby (w tym autorów stanu wojennego), a w przypadkach 82 osób skierowano już akty oskarżenia do sądów. Kontynuowano ponad 1,1 tys. postępowań, w ramach których przesłuchano ponad 7 tys. świadków. Tylko w ramach największego z prowadzonych śledztw, dotyczącego zbrodni katyńskiej, przesłuchano ponad 700 osób.

Podstawowym wyzwaniem stojącym wciąż przed pionem śledczym Instytutu pozostaje zmiana struktury prowadzonych śledztw, poprzez zwiększenie liczby spraw dotyczących przestępstw z okresu po 1956 r., co zwiększałoby prawdopodobieństwo ukarania ich żyjących sprawców. W tym kontekście za niepokojący należy uznać fakt, że po odwołaniu dnia 13 października 2006 r. ze stanowiska dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prof. Witolda Kuleszy nie udało się do końca okresu sprawozdawczego – mimo działań podejmowanych w tym zakresie przez Prezesa IPN – powołać jego następcy. Obok mianowania nowego dyrektora Głównej Komisji istotne znaczenie dla zdynamizowania

pracy pionu śledczego Instytutu może mieć – co przewiduje nowelizacja ustawy o IPN – zwiększenie uprawnień Prezesa IPN w stosunku do pracujących w nim prokuratorów.

* * *

W styczniu 2006 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyjęło rezolucję *O potrzebie międzynarodowego potępienia zbrodni totalitarnych reżimów komunistycznych*. Głosi ona, że „świadomość opinii publicznej na temat zbrodni popełnionych przez totalitarne reżimy komunistyczne jest bardzo niska (...). Zgromadzenie jest przekonane, iż świadomość historii jest jednym z warunków wstępnych uniknięcia podobnych zbrodni w przyszłości. Co więcej, ocena moralna i potępienie popełnionych zbrodni odgrywa ważną rolę w wychowaniu młodych pokoleń”. Te słowa rezolucji Rady Europy były i pozostaną również w przyszłości jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed Instytutem Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu.

1. GŁÓWNA KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU

1.1. Wydział Nadzoru nad Śledztwami

Podejmując próbę dokonania ogólnej oceny działalności śledczej Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w roku 2006, stwierdzić należy, że w sześcioletniej już historii pionu śledczego Instytutu był to rok o przełomowym znaczeniu.

Przede wszystkim w pierwszych miesiącach 2006 r., po zbilansowaniu całościowej działalności pionu śledczego IPN, dostrzeżona została konieczność istotnych zmian w strukturze śledztw prowadzonych przez prokuratorów Instytutu.

Dokonana ocena śledztw, oparta zarówno na obejmujących tę problematykę danych statystycznych, jak i rezultatach wizytacji i lustracji w poszczególnych Oddziałowych Komisjach, wykazała, iż w ciągu lat 2004–2006 ogólna liczba postępowań prowadzonych przez prokuratorów IPN ulegała stałemu zmniejszaniu (np. na koniec grudnia 2004 r. pozostałych do załatwienia spraw było 1460, a na koniec grudnia 2005 r. – już tylko 1300), jednocześnie zaś stałej progresji ulegała liczba spraw „starych”, to jest tych, których czas trwania przekraczał 12 miesięcy (w praktyce wynosił 3 lata i więcej). Spraw takich w końcu 2004 r. było zarejestrowanych 787, a na koniec grudnia 2005 – już 834.

Ogólny spadek liczby prowadzonych postępowań, przy jednoczesnym wydłużaniu się czasu ich trwania, przy niemalejącej liczbie prokuratorów zatrudnionych w Instytucie, prowadził do oczywistej konstatacji, że należałoby poczynić kroki zmierzające do zintensyfikowania wysiłków w celu koncentracji czynności procesowych w ramach śledztwa oraz skrócenia okresu niezbędnego do wydania przez prokuratora decyzji merytorycznej i zakończenia postępowania.

Uwzględniając nadto fakt, że ustawa o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w jej dotychczasowym brzmieniu normowała kwestię biegu terminu przedawnienia zbrodni komunistycznych, niebędących zbrodniami wojennymi lub zbrodniami przeciwko ludzkości ani też niebędących zbrodniami zabójstwa, wyznaczając dzień 1 stycznia 2010 r. jako datę graniczną dla ścigania tej kategorii przestępstw – należy stwierdzić, iż potrzeba zmiany struktury śledztw prowadzonych w Instytucie stała się problemem najważniejszym. Dotychczasowa bowiem struktura prowadzonych śledztw oraz ich skala nie odzwierciedlały rzeczywistego obrazu zbrodni popełnionych na Narodzie Polskim.

W sprawie tej Naczelnik Wydziału Nadzoru nad Śledztwami wraz z jednym z prokuratorów Głównej Komisji w maju 2006 r. skierowali do Prezesa Instytutu „memoriał”, zawierający ocenę sytuacji w pionie śledczym IPN oraz wskazówki, co do ewentualnych środków zaradczych i sanacyjnych, odnoszące się zwłaszcza do zmiany istoty i funkcji nadzoru nad pracą śledczą prokuratorów IPN.

Potrzeba zmiany struktury śledztw, a zwłaszcza prowadzenia śledztw o przestępstwa popełnione w okresie stanu wojennego, była przedmiotem spotkania wszystkich prokuratorów pionu śledczego z Prezesem Instytutu w Spale w dniach 12–14 czerwca 2006 r.

Drugi istotny problem, jaki w zasadniczy sposób zaważył na działalności pionu śledczego w 2006 r., dotyczył ujawnionych jeszcze w roku 2005 przez prokuratorów Wydziału Nadzoru nad Śledztwami nieprawidłowości związanych z praktyką przekazywania poza granice kraju akt postępowań karnych i związanych z nimi oryginalnych materiałów, dokumentujących zwłaszcza popełnione w Polsce zbrodnie niemieckie. Problematyka ta oraz potrzeba jej wszechstronnego i gruntownego wyjaśnienia stały się przedmiotem prac komisji i zespołów powołanych wewnątrz Instytutu.

Kontynuowane są intensywne prace, w których uczestniczą – także na szczeblu każdej Oddziałowej Komisji – archiwiści i prokuratorzy. Celem tych prac jest przede wszystkim dokonanie ustaleń, obejmujących niezbędne kwerendy, oraz opracowanie właściwych ewidencji w odniesieniu do śledztw prowadzonych w przeszłości, dotyczących zbrodni niemieckich w Polsce, których materiały przekazywano do Niemiec. Jak wynika z dokonanych aktualnie ustaleń, materiały te przechowywane są w większości w poszczególnych archiwach niemieckich. W Polsce pozostały akta zawierające jedynie szczątkową dokumentację, która na mocy art. 68 ust. 1 ustawy o IPN-KŚZpNP stała się zasobem archiwalnym Instytutu. Stwierdzić należy jednak, że śledztw tych (a prawdopodobnie jest ich co najmniej kilka tysięcy) – uwzględniając standardy państwa prawa oraz wymogi kodeksu postępowania karnego – nie można uznać za merytorycznie zakończone, skutkiem czego istnieje oczywista potrzeba ich podjęcia, przeprowadzenia postępowania dowodowego zgodnie z wymogami prawa oraz zakończenia decyzją merytoryczną, doręczaną każdorazowo pokrzywdzonym, będącym sukcesorami prawnymi ofiar zbrodni niemieckich w Polsce.

Rezultaty prac zespołów archiwistów i prokuratorów są istotne dla prowadzonego w prokuraturze powszechnej śledztwa oraz pozwolą na określenie skali nieprawidłowości, których to śledztwo dotyczy, a jednocześnie doprowadzą do generalnego uporządkowania i rozwiązania tej kwestii w samym Instytucie. Aktualny stan tych prac daje asumpt do wyrażenia przekonania, że zostaną one zakończone jeszcze w pierwszej połowie 2007 r.

Trzecim problemem, w istotny sposób wpływającym w końcowych miesiącach 2006 r. na pracę pionu śledczego, stał się fakt odwołania w dniu 13 października 2006 r. prof. Witolda Kuleszy ze stanowiska Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Dyrektor Głównej Komisji jest prokuratorem przełożonym wszystkich prokuratorów IPN, a także ich przełożonym dyscyplinarnym – brak rozwiązania tego problemu, nie pozostał bez wpływu na codzienną pracę prokuratorów w ostatnich miesiącach 2006 r., zwłaszcza że rygorystyczne uregulowania ustawy o prokuraturze oraz ustawy o IPN-KŚZpNP nie pozwoliły na wprowadzenie jakiegokolwiek rozwiązania zastępczego czy też doraźnego¹.

Informacja z działalności pionu śledczego, oparta na sprawozdaniach miesięcznych przedkładanych przez Oddziałowe Komisje (która z uwagi na zmienioną i rozbudowaną strukturę wewnętrzną oraz fakt, że obejmuje cały rok kalendarzowy 2006, nie da się porównać z informacją poprzednią złożoną do Sejmu, obejmującą okres 18 miesięcy, tj. od 1 lipca 2004 r. do 31 grudnia 2005 r.), zawiera syntetyczny obraz działalności pionu śledczego IPN w minionym roku. Sprawozdanie to, uzupełnione informacją o najpoważniejszych śledztwach prowadzonych przez poszczególne Oddziałowe Komisje, pozwala na dokonanie oceny, czy i w jaki sposób prokuratorzy IPN realizują ustawowe zadania, do których zostali powołani.

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2006 r., a więc w okresie objętym sprawozdaniem, wpłynęło łącznie 1113 spraw. Prokuratorzy Instytutu załatwili zakończyli 1111 postępowań z czego 775 dotyczyło zbrodni komunistycznych, 291 – zbrodni nazistowskich, a 45 – zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości, w tym zbrodni ludobójstwa (w praktyce były to postępowania w sprawie zbrodni nacjonalistów ukraińskich popełnionych na Polakach oraz zbrodni, których ofiarami byli obywatele polscy narodowości ukraińskiej).

Spośród ogólnej liczby załatwionych w okresie sprawozdawczym postępowań 44 zakończono skierowaniem aktów oskarżenia, którymi objęto łącznie 82 oskarżonych. Dodać należy, że od chwili uruchomienia pionu śledczego w IPN, tj. od drugiej połowy 2000 r., skierowano do końca 2006 r. w sumie 149 aktów oskarżenia, obejmując nimi łącznie 207 oskarżonych. W roku 2006 w I przypadku skierowano też wniosek do sądu o zastosowanie amnestii (z dnia 7 grudnia 1989 r.) wobec ustalonego sprawcy przestępstwa.

¹ W dniu 15 lutego 2007 r. Prezes Rady Ministrów Jarosław Kaczyński powołał prokuratora Dariusza Gabrelę na stanowisko Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN.

Większość załatwionych w roku 2006 postępowań zakończyła się wszakże decyzjami o ich umorzeniu. Gdy chodzi o śledztwa – 387 z nich zostało zakończonych umorzeniem wobec niewykrycia sprawcy (sprawców) przestępstwa, zaś kolejnych 376 śledztw zakończono umorzeniem z innych powodów (np. wobec śmierci podejrzanego, wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego itp.) Wypada w tym miejscu zauważyć, że art. 45 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o IPN-KŚZpNP jako cel śledztwa (oprócz wymienionych w art. 297 kodeksu postępowania karnego) wskazuje „[...] również wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, a w szczególności ustalenie osób pokrzywdzonych”, co sprawia, że ustalanie osób pokrzywdzonych jest właśnie celem większości postępowań prowadzonych przez prokuratorów Instytutu.

W okresie sprawozdawczym zawieszono 42 śledztwa z uwagi na długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą kontynuowanie postępowań; po jej ustaniu zostaną podjęte i będą kontynuowane.

Pośród ogólnej liczby 1111 postępowań 182 – po przeprowadzeniu postępowania sprawdzającego – zostały zakończone decyzją o odmowie wszczęcia śledztwa. Kolejnych 80 postępowań załatwionych zostało w inny sposób (np. połączono z innym, prowadzonym już postępowaniem, przekazano według właściwości do innego organu etc.).

Prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej przesłuchali w 2006 r. 7778 świadków, z czego 5612 świadków przesłuchano w ramach własnych śledztw, prowadzonych w poszczególnych Oddziałowych Komisjach, zaś kolejnych 2166 świadków prokuratorzy przesłuchali w ramach pomocy prawnej na rzecz innych komisji. W ogólnej liczbie przesłuchanych w okresie sprawozdawczym świadków – 719 przesłuchanych zostało w ramach śledztwa prowadzonego przez Oddziałową Komisję w Warszawie w sprawie zbrodni katyńskiej. Niezależnie od wartości procesowej złożonych przez tych świadków zeznań gromadzonych w śledztwach utrwalony został bardzo obszerny i często historycznie doniosły materiał dowodowy, stanowiący podstawę dla dalszych badań naukowych, a także i publicystyki. Zauważyć też należy, że w każdym niemal śledztwie prowadzona jest rozległa kwerenda archiwalna w poszukiwaniu dokumentów mających wartość dowodową. W wielu też postępowaniach prokuratorzy korzystają z opinii i ekspertyz, opracowywanych przez historyków Oddziałowych Komisji oraz Wydziału Ekspertyz i Opracowań Naukowych Głównej Komisji. Tematykę opracowań i ekspertyz, wykorzystywanych na potrzeby śledztw, podano w dalszej części niniejszego sprawozdania. W roku 2006 prokuratorzy IPN przedstawili zarzuty i przesłuchali w charakterze podejrzanych łącznie 184 osoby. W tej liczbie znajdują się również podejrzani o wprowadzenie stanu wojennego, którym zarzuty postawiono w ramach śledztwa prowadzonego przez Oddziałową Komisję w Katowicach. Wobec trzech podejrzanych, którym zarzuty przedstawiono w 2006 r., zastosowany został areszt tymczasowy; z czego jeden z nich (były komendant wojewódzki MO w Szczecinie podejrzany o bezprawne internowania) faktycznie pozostawał w areszcie tymczasowym, zaś wobec dwóch kolejnych podejrzanych (byłych funkcjonariuszy SB w Toruniu), poszukiwanych aktualnie za pomocą listów gończych, wydane zostały postanowienia o tymczasowym aresztowaniu.

Prowadzone przez prokuratorów Instytutu postępowania, zakończone decyzją o umorzeniu śledztwa bądź też postanowieniem o odmowie wszczęcia śledztwa – wobec zażaleń wnoszonych w sposób prawem przewidziany przez osoby uprawnione – są przedmiotem merytorycznej oraz formalno-procesowej kontroli ze strony właściwych sądów lub też nadzoru procesowego, sprawowanego przez prokuratorów Głównej Komisji. Podkreślić więc należy stosunkowo dużą stabilność orzeczeń wydawanych przez prokuratorów Oddziałowych Komisji, prowadzących postępowania. W roku 2006 na wniesionych łącznie 118 zażaleń na decyzję o umorzeniu śledztwa bądź odmowie jego wszczęcia tylko 13, rozpoznawanych przez prokuratorów Głównej Komisji w trybie nadzoru procesowego zostało uwzględnionych, co stanowi 11 proc. w stosunku do liczby zażaleń rozpoznanych. Ponadto zanotowano jeden przypadek, gdy zażalenie uwzględnił

rozpoznający je sąd. Wypada w tym miejscu nadmienić, że – zgodnie z obowiązującą w kodeksie postępowania karnego procedurą – wniesione na decyzję o umorzeniu śledztwa bądź odmowę jego wszczęcia zażalenie jest początkowo przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez prokuratora Głównej Komisji, który może je uwzględnić i zaskarżoną decyzję uchylić lub też – w przypadku nieuwzględnienia – przedstawić właściwemu sądowi do rozpoznania.

W roku 2006 sądy rozpoznające akty oskarżenia wniesione przez prokuratorów IPN, wydały orzeczenia łącznie wobec 45 oskarżonych. W 16 sprawach zapadły wyroki skazujące, którymi objęto łącznie 21 oskarżonych. W czterech sprawach w stosunku do pięciu osób zapadły wyroki uniewinniające. Dotyczą one:

1. byłego oficera śledczego Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łomży, oskarżonego o znęcanie się w roku 1952 nad jednym z przesłuchiwanym działaczy podziemia niepodległościowego;
2. byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa w Częstochowie, który w latach 1982–1984 przekraczał swoje uprawnienia i groził przesłuchiwanym i zatrzymywanym;
3. byłego funkcjonariusza Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Szczecinie, który w latach 1948–1949 dręczył jednego z uwięzionych członków młodzieżowej organizacji niepodległościowej;
4. dwóch funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa w Koszalinie, którzy w 1984 r. znęcali się fizycznie i psychicznie nad działaczem podziemnej „Solidarności”.

Z prezentowanych wyroków, na mocy których oskarżeni zostali uniewinnieni, orzeczenia dotyczące funkcjonariuszy WUBP w Szczecinie oraz SB w Koszalinie nie są prawomocne. Zapadłe wyroki uniewinniające stanowią w stosunku do liczby osób osądzonych znaczny odsetek (11,1 proc.), zostały jednakże wydane w sprawach, których przedmiotem są zbrodnie komunistyczne popełnione czy to w latach 1944–1956, czy też później, w okresie stanu wojennego. Zgromadzony w tych sprawach materiał dowodowy, nie licząc dokumentów archiwalnych, sprowadza się w większości do relacji (zeznań) osób pokrzywdzonych, będących ofiarami popełnionych na ich szkodę przestępstw, i wyjaśnień oskarżonych funkcjonariuszy państwa komunistycznego, zaprzeczających z reguły stawianym im zarzutom. Te dowody przede wszystkim podlegają prawnokarnej ocenie orzekającego sądu, który każdą nie dającą się usunąć wątpliwość – zgodnie z procesową zasadą *in dubio pro reo* – musi tłumaczyć na korzyść oskarżonego. Czyny, o jakie uniewinnieni sprawcy zostali oskarżeni, dotyczą faktów z przeszłości, często sprzed kilkudziesięciu lat, co sprawia, że relacjonujący je pokrzywdzeni, z uwagi na swój wiek, ograniczone możliwości percepcyjne, nie zawsze są w stanie opisać te zdarzenia, a zwłaszcza ich sprawców, którzy – postawieni przed sądem – korzystają z fundamentalnych zasad procesowych, przestrzeganych zawsze przez państwo prawa.

Podobną uwagę należy odnieść do innej grupy 15 sprawców, w większości funkcjonariuszy aparatu przemocy państwa komunistycznego, którzy – podejrzani lub oskarżeni o swoje czyny stanowiące zbrodnie komunistyczne – korzystają z dobrodziejstwa ustawy z dnia 7 grudnia 1989 r. o amnestii, do czego upoważnia przepis art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Jednocześnie należy dodać, że w stosunku do czterech oskarżonych sądy umorzyły postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 1–11 kpk.

Prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej świadomi faktu, że ich ustawowa merytoryczna działalność, obejmująca prowadzenie postępowań karnych oraz oskarżanie sprawców przestępstw przed sądami, tworzy w historii wymiaru sprawiedliwości nową jakość, uznali za konieczne przygotowanie i wydanie przy pomocy Instytutu własnego biuletynu który ukazał się on w roku 2006 pt. „Zbrodnie przeszłości”. Zawiera on przegląd oraz autorskie refleksje w odniesieniu do najważniejszych problemów z zakresu prawa karnego materialnego, jak i procesowego, z którymi prokuratorzy pionu śledczego spotykają się w codziennej pracy. Interesujące

i niejednokrotnie krytyczne refleksje prokuratorów IPN, autorów tekstów oraz oferta, złożona wszystkim czytelnikom biuletynu, wywodzącym się spośród świata nauki, sądownictwa powszechnego i prokuratury, do udziału w wymianie poglądów i dyskusji, mogą być istotnym wkładem w rozwój kultury prawnej demokratycznego państwa prawa, jakim jest Rzeczpospolita, która podjęła próbę wyjaśnienia przez niezawisły wymiar sprawiedliwości zbrodni przeszłości popełnionych na jej obywatelach. W roku 2006 prokuratorzy Instytutu przystąpili również do przygotowania kolejnej edycji „Zbrodni przeszłości”, poświęconej zwłaszcza problematyce zbrodni ludobójstwa.

Oprócz 11 prokuratorów IPN, którzy zamieścili swoje artykuły w biuletynie „Zbrodnie przeszłości” w roku 2006, dwóch kolejnych prokuratorów opublikowało swoje artykuły: w miesięczniku „Prokuratura i Prawo” oraz w materiałach posesyjnych „Wysiedlenia Polaków z Gdyni w latach 1939–1945 przez okupanta niemieckiego”.

W 2006 r. w Instytucie Pamięci Narodowej wydana została również monografia prokuratora Antoniego Kury *Aparat bezpieczeństwa i wymiar sprawiedliwości wobec kolektywizacji wsi polskiej 1948–1956*.

W minionym roku prokuratorzy Instytutu wzięli również udział w 4 konferencjach naukowych.

W roku 2006 stan kadrowy prokuratorów Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu przedstawiał się następująco:

- a) w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2006 r. powołano:
 - 2 prokuratorów Głównej Komisji;
 - 10 prokuratorów Oddziałowych Komisji.
- b) z końcem okresu sprawozdawczego w Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN pracowało 104 prokuratorów, w tym:
 - w *Głównej Komisji*: 7 prokuratorów;
 - w *Białymstoku*: naczelnik prok. Dariusz Olszewski oraz 8 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 11 postępowań);
 - w *Gdańsku*: naczelnik prok. Maciej Schulz oraz 9 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 9 postępowań);
 - w *Katowicach*: naczelnik prok. Ewa Koj oraz 9 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 14 postępowań);
 - w *Krakowie*: naczelnik prok. Robert Parys oraz 8 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 13 postępowań);
 - w *Lublinie*: naczelnik prok. Jacek Nowakowski oraz 11 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 15 postępowań); *z dniem 1 stycznia 2007 r. powołano kolejnego prokuratora
 - w *Łodzi*: naczelnik prok. Anna Gałkiewicz oraz 7 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 12 postępowań);
 - w *Poznaniu*: naczelnik prok. Józef Krenz oraz 6 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 16 postępowań);
 - w *Rzeszowie*: naczelnik prok. Marek Sowa oraz 7 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 13 postępowań);
 - w *Szczecinie*: naczelnik prok. Dariusz Wituszko oraz 6 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 12 postępowań);
 - w *Warszawie*: naczelnik prok. Paweł Karolak oraz 9 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 18 postępowań)
 - w *Wrocławiu*: naczelnik prok. Tomasz Rojek oraz 6 prokuratorów (średnio na jednego prokuratora pozostało do prowadzenia 14 postępowań).

INFORMACJA STATYSTYCZNA DOTYCZĄCA LICZBY SPRAW

prowadzonych przez Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie styczeń–grudzień 2006 r.

Jednostka	w tym			Wpływ	w tym			Zatławiono	w tym			Pozostało	w tym			Zastosowano aresztowanie	Skierowano do sądu		Zawieszono	Odmówiono wszczęcia	Zatławiono w inny sposób	Umorzono na podst. art. 17 § 1 pkt 1-11 kpk	Umorzono na podst. art. 322 kpk			
	Zk	Zn	Zi		Zk	Zn	Zi		Zk	Zn	Zi		Zk	Zn	Zi		Zk	Zn						Zi	Akt oskarżenia w tym osób	Wniosek o amnestię
0	1a	1b	1c	2	2a	2b	2c	3	3a	3b	3c	4	4a	4b	4c	5	6	7	8	9	10	11				
Bi	87	56	31	-	100	78	19	3	87	66	16	3	100	68	32	-	-	3/3	-	3	8/4	37	32			
Gd	93	56	37	-	138	107	30	1	138	96	41	1	93	58	35	-	2	10/31	-	1	48/14	35	30			
Ka	135	115	20	-	101	38	63	-	96	59	37	-	140	95	45	-	-	4/5	-	2	24/3	23	40			
Kr	113	72	41	-	122	98	23	1	117	86	30	1	118	84	34	-	-	2/2	-	4	14/14	40	43			
Lu	228	145	69	14	86	55	28	3	137	94	37	6	177	106	60	11	-	5/5	-	9	12/14	23	74			
Łd	97	56	40	1	84	58	26	-	83	49	33	1	98	65	33	-	-	2/3	-	3	19/4	23	32			
Po	103	45	55	3	94	66	28	-	87	59	27	1	110	52	56	2	-	2/3	-	-	13/6	35	31			
Rz	107	67	29	11	116	61	31	24	119	62	31	26	104	66	29	9	-	6/6	-	2	9/8	55	39			
Sz	102	76	18	8	99	79	4	16	114	95	13	6	87	60	9	18	1	4/6	1	2	9/7	55	37			
Wa	147	118	29	-	92	65	26	1	59	46	13	-	180	136	43	1	-	3/9	-	4	18/5	19	10			
Wr	88	42	15	31	81	73	8	-	74	63	11	-	95	52	12	31	-	3/9	-	11	8/2	31	19			
Razem	1300	848	384	68	1113	778	286	49	1111	775	291	45	1302	842	388	72	3	44/82	1	42	182/80	376	387			

Zk – Zbrodnie komunistyczne
 Zn – Zbrodnie nazistowskie
 Zi – Zbrodnie inne

INFORMACJA STATYSTYCZNA

o działalności Oddziałowych Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie styczeń-grudzień 2006 r.

Jednostka	Liczba przesłuchanych świadków w śledztwach własnych			Liczba przesłuchanych świadków w drodze pomocy prawnej dla innych Oddziałowych Komisji			Liczba przesłuchanych podejrzanym w śledztwach własnych			Liczba przesłuchanych podejrzanym w drodze pomocy prawnej dla innych Oddziałowych Komisji			Zażalenie uwzględnione przez nadzór		Zażalenia uwzględnione przez sąd		Prawomocne postanowienia		Osądzono osób		Uniewinniono osób		Skazano osób		Zastosowano amnestię co do osób		Umorzono na podstawie art. 17 § 1 pkt 1–11 kpk		Wnieziono apelację		Wnioskowano kasację		Zastosowano art. 160 § 4 kpk	
	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	Zk	Zn	Zi	na umorzenie	na odmowę wszczęcia	na umorzenie	na odmowę wszczęcia	na umorzenie	na odmowę wszczęcia	345 kpk	397 kpk	Sąd Okręgowy	Sąd Apelacyjny	35	36	37	38											
0	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38							
Bi	366	60	-	98	9	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	1	1	1	-	-	-							
Gd	370	81	1	148	34	18	30	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	19	-	6	12	1	-	-	-	-							
Ka	533	185	-	110	41	38	17	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-							
Kr	262	53	-	166	24	18	6	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-							
Lu	362	24	12	102	19	37	39	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	1	-	-	-							
Łd	211	49	-	77	13	9	6	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-							
Po	306	202	-	133	24	36	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-							
Rz	862	353	143	68	4	15	13	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	6	-	-	-	-	-	-							
Sz	322	8	17	182	22	57	35	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	5	3	1	1	-	2	-	-	-							
Wa	271	52	2	208	66	8	5	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-							
Wr	246	14	245	313	44	24	14	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-							
Razem	4111	1081	420	1605	300	261	174	-	-	10	-	-	11	2	1	-	-	-	45	5	21	15	4	5	-	-	-							
Σ	5612			2166			174			10			13			-	-	-	45	5	21	15	4	5	5		-							

Zk- Zbrodnie komunistyczne
 Zn – Zbrodnie nazistowskie
 Zi- Zbrodnie inne

1.2. Wydział Ekspertyz i Opracowań

Do zakresu czynności Wydziału Ekspertyz i Opracowań GKŚZpNP należy:

- przygotowanie materiału historycznego w postaci ekspertyz do śledztw prowadzonych przez prokuratorów KŚZpNP;
- przygotowanie opinii dotyczących zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości dla sądów, Urzędu do Spraw Kombatantów, Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Sejmu, organizacji i osób zainteresowanych;
- przygotowanie opinii z zakresu zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości dla Biur i Wydziałów IPN;
- przygotowanie opracowań z zakresu problematyki II wojny i okresu powojennego na polecenie Kierownictwa IPN i Komisji Ścigania.

Ponadto Wydział Ekspertyz i Opracowań:

- występuje w roli biegłego w toczących się przed IPN postępowaniach w sprawach o przymusową germanizację;
- występuje w roli biegłego przed sądami;
- opracowuje referaty szkoleniowe dotyczące przygotowania materiału historycznego do śledztw prowadzonych w Komisji oraz dotyczących współpracy historyków i prokuratorów Komisji;
- uczestniczy w stałych pracach Komisji Historyków IPN, zajmujących się ocenianiem wykonania przez Ośrodek „Karta” programu badawczego „Indeks Represjonowanych”;
- sprawuje nadzór merytoryczny nad ekspertami w Oddziałowych Komisjach ŚZpNP, m.in. uczestnicząc w lustracjach Komisji.

W okresie sprawozdawczym styczeń–grudzień 2006 r. Wydział Ekspertyz i Opracowań przygotował 280 opracowań w postaci:

- opinii dla urzędów, sądów, organizacji kombatanckich i osób zainteresowanych oraz na zlecenie Prezesa i wydziałów IPN;
- ekspertyz do śledztw;
- referatów na sesje;

z czego:

- 238 w sprawach o zbrodnie niemieckie;
- 42 w sprawach o zbrodnie sowieckie i komunistyczne.

1.2.1. Opinie

Wydział przygotował 247 opinii dla sądów, Sejmu, Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, organizacji kombatanckich i osób zainteresowanych oraz na zlecenie Prezesa i innych wydziałów IPN.

1.2.1.1. Opinie dla Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych:

- 49 opinii dotyczących wysiedleń rodzin polskich przez niemieckiego okupanta z ziem przyłączonych do III Rzeszy;
- 72 opinie w sprawie charakteru obozów hitlerowskich w Lepenicy-Sytnesz, Mitgiekin/Królewiec, Pustej Dąbrówce, Burzanowie, Toruniu, Inowrocławiu, Krotoszynie, Schneidersfelde/Kempen, Dortmundzie, Bielsku-Białej, Łomnicach, Niepokalanowie, Blechhammer/Cosel, Zamościu, Prabutach, Sokołowie, Koronowie, Nowym Porcie

Gdańskim, Piotrkowie Trybunalskim, Równem, Wattenburgu i Pettighafen, Gostyninie, Pile, Mławie, Środzie Śląskiej, Jasenovacu, Cerekwicy, Grazu i Salzburgu, Potulicach i Smukale, Skalmierzycach, Pucku, Gutowie Małym, Łambinowicach, Stargardzie Szczecińskim i Rostocku, Teptiukowie, Łodzi, Lesznie, Werl, Babitz, Kelsterbach.

- 3 opinie w sprawie obozów sowieckich w Żagarach na Litwie, w Kraju Krasnojarskim, „oddziału 210”.

1.2.1.2. Opinie dla organizacji kombatanckich i osób zainteresowanych

- 45 opinii dotyczących zbrodni niemieckich, m.in. zbrodni popełnionych przez Reinholda Schmidta, funkcjonariusza SD; obozów w Pruszkowie, Oleśnicy, Galbitz, Görlitz, Runland i Leippe; obozu robót fortyfikacyjnych w Osjakowie; Batalionów Chłopskich; losów aresztowanych w Łękawicy w listopadzie 1943 r.; obozu robót fortyfikacyjnych w Józefowie, woj. kieleckie; Schutzpolizeischule w Pelplinie; Arbeitserziehungslager w Warszawie przy ul. Litewskiej; obozu przejściowego w Królewcu; polskich ofiar Auschwitz-Birkenau; masowych egzekucji w Babim Jarze w 1941 r.; obozów podległych RFSS w Innsbruck-Reichenau; losów pacjentów szpitali psychiatrycznych; eutanazji w klinice dziecięcej w Lublińcu; „KZ-syndromu”, obozów typu „Polenlager” w Raciborzu i Pogrzebieniu.
- 13 opinii dotyczących zbrodni sowieckich, m.in. zbrodni popełnionych na obywatelach polskich w czerwcu 1941 r. przez NKWD; zbrodni katyńskiej; aresztu NKWD we Włochach pod Warszawą; losów matematyka Stefana Kaczmana; organizacji „Służba Polsce”; represjonowania w PRL Polaków służących w partyzantce Tito; zbrodni na Polakach popełnionych przez okupanta sowieckiego w latach 1939–1945.

1.2.1.3. Opinie dla różnych odbiorców

23 opinie zostały przygotowane dla:

- urzędów gminnych; w sprawie wysiedleń przez okupanta niemieckiego;
- Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa; w sprawie więzień niemieckich w Królewcu; zbrodni podczas Powstania Warszawskiego;
- Radia BBC Londyn; w sprawie zbrodni sowieckich na obywatelach polskich 1939–1941;
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie; w sprawie obozu w Działdowie;
- Sądu Społecznego w Hamburgu; w sprawach piekarni przy ul. Miłej w getcie warszawskim; getta w Dęblinie i Tomaszowie Mazowieckim; organizacji i zadań rad żydowskich w gettach.

1.2.1.4. Opinie dla Prezesa i innych komórek IPN

42 opinie przygotowano dla Prezesa i innych komórek IPN:

- Wydziału Nadzoru nad Śledztwami; w sprawie m.in. zdjęć w internecie przedstawiających KL Auschwitz; ekstradycji hitlerowskich przestępców z brytyjskiej strefy okupacyjnej do Polski; akt w sprawie zbrodni katyńskiej w Archiwum Narodowym w Waszyngtonie; akt śledczych związanych z represjonowaniem obywateli polskich przez NKWD w latach 1939–1941 w Wojskowej Prokuraturze Centralnego Regionu Ukrainy w Kijowie;
- Biura Prawnego; w sprawie m.in. przymusowej germanizacji; grup bojowych NSZ na Rzeszowszczyźnie w latach powojennych; ośrodków w Klosterbrück i Schöneort; Dula-gu 121 w Pruszkowie; Placówki Rybołówstwa WOP w Gdyni.

1.2.2. Ekspertyzy

Wydział przygotował ekspertyzy:

- do 16 śledztw w sprawach niemieckich.

Dotyczyły one m.in. krajowego nadmaształacza w Generalnym Gubernatorstwie; nazistowskiego ruchu dywersyjnego „Werwolf” i organizacji „Freies Deutschland”; hitlerowskiego obozu Pillau w Prusach Wschodnich; zasadności sformułowania „polskie obozy koncentracyjne” na określenie obozów utworzonych na Śląsku po 1945 r.; współdziałania Wehrmachtu z jednostkami policji bezpieczeństwa; pracy przymusowej; aresztowań dokonywanych przez gestapo; wysiedleń; usytuowania w strukturach wymiaru sprawiedliwości III Rzeszy sądów specjalnych.

- do 14 śledztw w sprawach komunistycznych.

Dotyczyły one m.in. Centralnego Sztabu Propagandy i Informacji KC PZPR oraz Wydziału Prasy, Radia i Telewizji KC PZPR; wymordowania w Winnicy około 4 tys. ofiar stalinowskiego terroru; obozów w Putywlu i Dokuczajewsku; inwazji wojsk układu Warszawskiego na Czechosłowację w sierpniu 1968 r.; obozu w Rakiszkach dla polskich żołnierzy internowanych we wrześniu 1939 r. na terenie Litwy; zbrodni popełnionych przez funkcjonariuszy NKWD w więzieniu w Mińsku i Czerwieniu.

1.2.3. Opracowania

Wydział przygotował referaty na sesje:

- zorganizowaną przez Uniwersytet w Ottawie, pt. „Życie codzienne społeczeństwa polskiego pod okupacją sowiecką 1939–1941”;
- zorganizowaną przez samorząd gminy Brwinów, pt. „Represje NKWD wobec polskiej konspiracji na tzw. linii pruszkowskiej w 1945 r.”;

1.2.4. Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zatrudniają na samodzielnych stanowiskach do spraw ekspertyz i opracowań po jednym historyku-ekspercie każda, poza Oddziałową Komisją w Warszawie, której prokuratorzy zwracają się o ekspertyzy do Wydziału Ekspertyz i Opracowań Głównej Komisji.

Zadaniem historyków-ekspertów w Oddziałowych Komisjach jest przygotowanie materiału historycznego do śledztw prowadzonych przez prokuratorów Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz do opinii na temat zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości dla sądów, urzędów i innych wydziałów IPN.

Informacja z działalności historyków-ekspertów zatrudnionych w Oddziałowych Komisjach została opracowana na podstawie sprawozdań przedkładanych Wydziałowi Ekspertyz i Opracowań.

Historycy-eksperci w Oddziałowych Komisjach przygotowali materiał historyczny do:

- 125 śledztw w sprawach o zbrodnie niemieckie i zbrodnie nacjonalistów ukraińskich.

Między innymi przygotowano materiał zawierający informacje na temat: zbrodni popełnionych w latach 1939–1944 przez Wehrmacht, policję bezpieczeństwa i policję porządkową na nauczycielach; duchownych; w gettach; na terenie poszczególnych powiatów; w sprawie aktów prawnych regulujących funkcjonowanie administracji niemieckiej na terenie Generalnego Komisarjatu Litwy; na temat eksperymentów pseudomedycznych prowadzonych w KL Stutthof; pacyfikacji wsi; sędziów orzekających w Sądzie Specjalnym w Łodzi i ich powojennej odpo-

wiedzialności karnej; udziału SS-ukrainische Wachmannschaften w zbrodniach popełnionych na ludności żydowskiej w latach 1942–1944; napadów nacjonalistów ukraińskich na polskie wsie w powiatach: leskim, sanockim, brzozowskim, jarosławskim, przemyskim oraz w Bali-grodzie i Maniowie.

– 99 śledztw w sprawach o zbrodnie komunistyczne.

Między innymi przygotowano materiał zawierający informacje na temat: zbrodni dokonanych przez NKWD na obywatelach polskich podczas likwidacji więzień w Wilejce, Wilnie, Oszmianie, Głębokiem (Berezwecz), Dubinie i Łucku na Wołyniu; zbrodni radzieckich na Kresach Wschodnich w latach 1939–1941; obsady personalnej poszczególnych Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego; członków Oddziału P-8 WiN z pow. białostockiego; oddziału NSZ operującego na terenie pow. łomżyńskiego; okoliczności tzw. obławy augustowskiej; ataku oddziałów F. Markowa na bazę oddziału „Kmicica” w pobliżu jeziora Narocz; pacyfikacji wsi i zbrodni dokonanych na mieszkańcach tych wsi przez funkcjonariuszy PUBP i MO; okoliczności katastrofy lotniczej nad Gibraltarem, w której zginął gen. Władysław Sikorski.

Historycy-eksperti przygotowali także materiał historyczny do 62 opinii:

- w sprawach o zbrodnie niemieckie, m.in. na temat: represji okupanta niemieckiego wobec polskich policjantów w latach 1941–1944; pracy przymusowej Polaków w okolicach Małborka; obozu zagłady w Chełmie nad Nerem; wysiedleń ludności polskiej z Kłodawy i okolic; mieszkańców Konstantynowa Łódzkiego zamordowanych podczas II wojny; okoliczności zamordowania ks. Anastazego Kręckiego w Piaśnicy w listopadzie 1939 r.; charakteru obozu w Krakowie-Prądniku; egzekucji ludności żydowskiej w Przyłęku.
- w sprawach o zbrodnie komunistyczne, m.in. na temat: materiałów archiwalnych Kolegium ds. Wykroczeń dla dzielnicy Kraków Śródmieście; represji stosowanych wobec członków Polskiego Wojska Podziemnego w 1950 r.; zbrodni popełnionych przez funkcjonariuszy PUBP w Miechowie; represji i przestępstw sądowych na obszarze Pomorza Zachodniego w latach 1945–1956.

Historycy-eksperti z Oddziałowych Komisji przygotowali następujące referaty:

- „Eksterminacja ludności żydowskiej w Ponarach w latach 1941–44”, – dla „Holocaust and Genocide Studies”;
- „Sytuacja ludności żydowskiej na terenie Wileńszczyzny w latach 1941–1944” – dla „Kwartalnika Historii Żydów”;
- „Losy Romów na terenie Komisariatu Rzeszy Ostland w latach 1941–1944” – dla miesięcznika „Dialog-Pheniben”;
- „Mokrany – Mały Katyń”, „Tomaszówka – zapomniany epizod kampanii wrześniowej” – dla biuletynu informacyjnego, wydawanego przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa;
- „Wyroki Sądu 2 Armii WP na żołnierzach AK wcielonych do ludowego Wojska Polskiego”, referat wygłoszony w Klubie Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”;
- „Zachowanie żołnierzy radzieckich podczas agresji na Polskę we wrześniu i październiku 1939 r. w oczach prokuratorów wojskowych” – dla miesięcznika szczecińskich środowisk prawniczych „In Gremio”;
- „Współpraca ziemian w powiatach krakowskim, tarnowskim, miechowskim, nowotarskim i nowosądeckim z ZWZ–AK”, – dla „Biuletynu Historycznego” Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej w Krakowie.

2. BIURO UDOSTĘPNIANIA I ARCHIWIZACJI DOKUMENTÓW

Zadanie archiwizowania i udostępniania dokumentów wytworzonych przez polskie i obce organy bezpieczeństwa państwa w latach 1939–1989 mieści się w konstytucyjnym obowiązku władz publicznych opisanym w art. 51 oraz 61 Konstytucji RP. Kierując się tymi przepisami oraz przepisami ustawy o IPN, Instytut musi brać też pod uwagę wymagania wynikające z ustaw o ochronie informacji niejawnych, o ochronie danych osobowych oraz ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Zadania te IPN realizuje poprzez pion archiwalny, który tworzą: Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów oraz wydziały udostępniania i archiwizacji dokumentów w delegaturach. W strukturze Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, po zmianach organizacyjnych z marca 2006 r., funkcjonują cztery wydziały:

1. Ewidencji;
2. Gromadzenia, Opracowywania i Obsługi Magazynów;
3. Udostępniania i Informacji Naukowej;
4. Obsługi Bieżącej.

2.1. Ewidencja

Wydział Ewidencji oraz referaty ewidencji w oddziałowych biurach udostępniania i archiwizacji dokumentów realizowały zadania w zakresie:

- gromadzenia, porządkowania i opracowywania ewidencji zasobu archiwalnego;
- współpracy z wydziałem i referatami udostępniania w zakresie udzielania informacji na podstawie pomocy ewidencyjnych;
- udzielania informacji innym jednostkom IPN oraz podmiotom prawnym na podstawie pomocy ewidencyjnych;
- współpracy z Rzecznikiem Interesu Publicznego w zakresie udzielania informacji na podstawie zbiorów ewidencyjnych, udostępniania materiałów bądź ich kopii, koordynacji prac na rzecz RIP prowadzonych przez Oddziałowe Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów.

2.1.1. Wydział Ewidencji

Praca Wydziału Ewidencji od marca 2006 r. oparta jest na dwóch sekcjach.

1. Sekcja Sprawżeń w Materiałach Ewidencyjnych realizowała zadania polegające na:
 - współpracy z Wydziałem Udostępniania i Informacji Naukowej oraz referatami udostępniania i informacji naukowej w oddziałach w zakresie udzielania informacji na podstawie materiałów ewidencyjnych organów bezpieczeństwa państwa;
 - udzielaniu informacji na podstawie materiałów ewidencyjnych organów bezpieczeństwa państwa uprawnionym podmiotom;
 - wykonywaniu kopii, wypisów i odpisów z materiałów ewidencyjnych organów bezpieczeństwa państwa na potrzeby Wydziału Udostępniania i Informacji Naukowej oraz referatów udostępniania i informacji naukowej w oddziałach;
 - porządkowaniu i opracowywaniu materiałów ewidencyjnych zgromadzonych w zasobie archiwalnym BUiAD oraz tworzenia w oparciu o nie pomocy archiwalnych w formie inwentarzy, w tym inwentarzy elektronicznych;
 - przechowywaniu oryginałów protokołów i spisów zdawczo-odbiorczych materiałów archiwalnych przekazanych do BUiAD oraz udzielaniu na ich podstawie informacji o zasobie archiwalnym jednostkom organizacyjnym IPN.

2. Sekcja Współpracy z Organami Lustracyjnymi i Służbami Ochrony Państwa realizowała zadania w zakresie:

- udzielania informacji organom lustracyjnym i służbom ochrony państwa na podstawie materiałów ewidencyjnych organów bezpieczeństwa państwa zgromadzonych w zasobie archiwalnym Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów;
- koordynacji kwerend w materiałach archiwalnych organów bezpieczeństwa państwa zgromadzonych w zasobie IPN;
- udostępniania materiałów archiwalnych organów bezpieczeństwa państwa oraz wykonywania ich kopii, wypisów i odpisów na potrzeby organów lustracyjnych i służb ochrony państwa.

W 2006 r. Wydział Ewidencji przejął z ABW 13,1 mb, ze Straży Granicznej 26,2 mb, z OBUiAD w Gdańsku 4,3 mb kartotek. Dzięki temu na koniec 2006 r. zasób kartoteczny wydziału wzrósł do ok. 7650,6 mb. Z kolei bazy ewidencji elektronicznej objęły 2 232 763 rekordy. Wzrosły więc w stosunku do roku 2005 o 688 116 rekordów.

W omawianym okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, Wydział Ewidencji realizował kwerendy m.in. dla Rzecznika Interesu Publicznego, służb ochrony państwa, wydziału i referatów udostępniania i informacji IPN. Łącznie w okresie sprawozdawczym do Wydziału Ewidencji wpłynęło 46 309 różnych zapytań.

Dla organów lustracyjnych zrealizowano odpowiedzi na 544 zapytania. W tej liczbie zawartych jest 107 list przesłanych przez Rzecznika Interesu Publicznego, obejmujących po 25 nazwisk, co daje łączną liczbę 2675 osób sprawdzonych w zasobach kartotecznych i bazach ewidencji elektronicznej. Dla służb ochrony państwa zrealizowano odpowiedzi na 9898 zapytań, z których każde obejmowało często po kilka lub kilkanaście nazwisk. Dla organów lustracyjnych i służb ochrony państwa wypożyczono 3518 jednostek archiwalnych.

Dla Wydziału Udostępniania i Informacji BUiAD oraz oddziałowych referatów udostępniania i informacji dokonano 25 846 sprawdzeń. Dotyczyły one przede wszystkim realizacji wniosków osób ubiegających się o przyznanie statusu pokrzywdzonego oraz kwerend związanych z postępowaniami prowadzonymi przez prokuratorów IPN. Dla innych uprawnionych organów zrealizowano w okresie sprawozdawczym 50 zapytań.

2.1.2. Digitalizacja zasobu kartotecznego

W okresie sprawozdawczym zarówno w BUiAD, jak i w jego jednostkach terenowych rozpoczęto digitalizację zgromadzonego zasobu kartotecznego. Prace te w poszczególnych biurach wyglądały następująco:

• BUiAD

Pod koniec 2006 r. rozpoczęto skanowanie kartoteki ogólnoinformacyjnej (część jawna). Ogółem zeskanowano 335 260 kart, tj. 20 proc. tej kartoteki. Skanowaniem zajmuje się 25 osób pracujących na dwie zmiany.

• OBUiAD w Białymstoku

Referat Ewidencji rozpoczął skanowanie kartotek 6 grudnia 2006 r. Digitalizowane są następujące jawne kartoteki: ogólnoinformacyjna b. KWMO/WUSW w Białymstoku oraz b. KWMO/WUSW w Łomży i Suwałkach (łącznie 21,75 mb kart, z których zeskanowano 6,05 mb), tzw. kartoteka odtworzeniowa b. KWMO/WUSW w Olsztynie (łącznie 2,45 mb kart – zeskanowana w całości), informacyjna b. KWMO/WUSW w Olsztynie (łącznie 2,20 mb kart, z czego zeskanowano 1,80 mb.) Ogółem zeskanowano 7,45 mb zasobu kartotecznego. Do zeskanowania pozostaje jeszcze 83,55 mb. OBUiAD posiada 2 stanowiska skanujące.

- **OBUiAD w Gdańsku**

W roku 2006 zeskanowano 3,75 mb tzw. kartoteki odtworzeniowej b. WUSW w Gdańsku. Pozostało do zeskanowania 49,74 mb. Referat Ewidencji OBUiAD w Gdańsku posiada 2 stanowiska komputerowe do digitalizacji zasobu kartotecznego.

- **OBUiAD w Katowicach**

Referat Ewidencji dysponuje 2 skanerami do digitalizacji kartotek. W 2006 r. zeskanowano 29 734 karty z kartoteki MOB (12,1 mb). Do zeskanowania pozostały: kartoteka ogólnoinformacyjna (52,7 mb), kartoteki zagadnieniowe (89,4 mb), kartoteka MOB (49,7 mb), tzw. kartoteka odtworzeniowa (18 mb), kartoteka byłych funkcjonariuszy UB, SB, MO (25,1 mb), kartoteka rejestracyjna (6,3 mb), kartoteka RSD (7,8 mb) i kartoteka paszportowa (ok. 1000 mb). W przypadku kartotek ogólnoinformacyjnej, odtworzeniowej, rejestracyjnej i funkcjonariuszy wymagane jest ich odtajnienie.

- **OBUiAD w Lublinie**

W OBUiAD ogółem zeskanowano 0,5 mb zasobu kartotecznego. Digitalizowane są tylko jawne kartoteki zachowane po WUSW w Lublinie, WUSW w Zamościu, WUSW w Białej Podlaskiej: zagadnieniowe, tematyczne, kryptonimowe, zastrzeżeń wyjazdów, MOB. Ogółem do digitalizacji pozostaje jeszcze ok. 70 mb kartotek. Liczba uruchomionych stanowisk do skanowania wynosi 2.

- **OBUiAD w Łodzi**

W okresie sprawozdawczym w referacie ewidencji rozpoczęto digitalizację kartoteki ogólnoinformacyjnej po b. WUSW w Łodzi, Piotrkowie Trybunalskim, Sieradzu i Skierniewicach. Do tego celu w 2006 r. uruchomiono jedno stanowisko komputerowe. Do końca 2006 r. zeskanowano 4990 kart. Do zeskanowania pozostało ok. 25 000 kart z wyżej wymienionej kartoteki oraz tzw. kartoteka zniszczeniowa (ok. 35 000 kart), kartoteka czynu (ok. 10 000 kart) i kartoteki pomocnicze (ok. 5000 kart).

- **OBUiAD w Poznaniu**

W Referacie Ewidencji utworzono dwa stanowiska pracy do skanowania jawnych zbiorów kartotecznych. W okresie sprawozdawczym zeskanowano 3,8 mb kartoteki zagadnieniowej b. WUSW w Poznaniu. Do zeskanowania pozostaje kartoteka ogólnoinformacyjna i odtworzeniowa b. WUSW w Poznaniu, Pile, Lesznie, Kaliszu, Koninie, Zielonej Górze (łącznie ok. 58 mb).

- **OBUiAD w Rzeszowie**

W OBUiAD zeskanowano 6,5 mb kartoteki ogólnoinformacyjnej wyłączonych ze zbioru objętego zastrzeżeniem. Do zeskanowania pozostało jeszcze 109,5 mb kartotek. Digitalizację zasobu kartotecznego wykonuje 5 osób na 2 stanowiskach pracy.

- **OBUiAD w Szczecinie**

Referat Ewidencji OBUiAD w Szczecinie funkcjonuje dopiero od marca 2006 r., początkowo w obsadzie 2 osób, a od września 3. Dysponuje zasobem kartotecznym liczącym niecałe 61 mb różnego rodzaju kartotek. W 2006 r. referat nie prowadził digitalizacji zasobu kartotecznego, rozpoczęto ją dopiero z początkiem 2007 r.

- **OBUiAD we Wrocławiu**

W OBUiAD zeskanowano 8552 karty (ok. 2 mb z tzw. kartoteki odtworzeniowej b. WUSW w Opolu – ok. 30 proc. całości). Procesowi digitalizacji mają być poddane w najbliższym czasie inne jawne kartoteki, m.in. kartoteki pomocnicze, kartoteka zagadnieniowa i czynnych rejestracji b. WUSW w Opolu i Wrocławiu, kartoteka funkcjonariuszy MO WUSW w Opolu i WUSW we Wrocławiu, kartoteka funkcjonariuszy UB/SB WUSW w Opolu i WUSW we Wrocławiu, kartoteka funkcjonariuszy Służby Więziennej OZZK we Wrocławiu. Łączna liczba zasobu kartotecznego przeznaczonego do zeskanowania wynosi ok. 694 mb. W OBUiAD uruchomiono w tym celu jedno stanowisko pracy.

• **Delegatura IPN w Bydgoszczy**

Do dnia 10 listopada 2006 r. całość zasobu kartotecznego, jako zasób niejawny, przechowywano w OBUiAD w Gdańsku. W dniach 10 i 24 listopada część kartotek jawnych w ilości 30,43 mb została przekazana z OBUiAD w Gdańsku do WUiAD w Bydgoszczy. Pozostała część kartoteki, tj. 33,50 mb, nadal przechowywana jest archiwum Oddziału IPN w Gdańsku. Termin przekazania jej do Bydgoszczy planowany jest dopiero na połowę marca 2007 r.

2.1.3. Dane statystyczne

Tabela nr 1. **Liczby zapytań, udostępnionych akt oraz osób realizujących sprawy w wydziale i referatach ewidencji w okresie sprawozdawczym**

Oddział/Delegatura	Liczba zapytań wpływających	Liczba zapytań zrealizowanych na rzecz:				Liczba j.a. udostępnionych/wypożyczonych służbom ochrony państwa i organom lustracyjnym	Liczba osób realizujących sprawy
		Służb ochrony państwa	Organów lustracyjnych	Wydziałów, sekcji i referatów udostępniania i informacji naukowej	Innych uprawionych organów		
BUiAD	46 309	9898	544	25 846	50	3518	58
Białystok	8386	95	3977	4046	556	169	5
Gdańsk	10 460	311	3919	6687	2	187	6
Katowice	4529	32	3991	7519	0	1874	5
Kraków	6476	233	164	4390	0	271	6
Lublin	9242	132	4015	7692	0	13	5
Łódź	9690	17	3877	6124	33	175	5
Poznań	8571	46	3526	5741	0	111	8
Rzeszów	5838	0	3820	4338	0	338	4
Szczecin	4243	10	677	2235	0	27	3
Wrocław	5423	154	5692	11 358	129	697	94
Delegatura Bydgoszcz	2694	0	0	2561	0	0	3
Delegatura Kielce	Delegatura IPN w Kielcach nie realizowała zapytań						
Delegatura Olsztyn	21	0	0	21	0	0	1
Delegatura Radom	447	0	0	405	42	0	1
Razem:	293 167	22 379	85 590	213 825	1807	15 515	464

2.2. Gromadzenie, opracowywanie i obsługa magazynów

2.2.1. Wydział Gromadzenia, Opracowywania i Obsługi Magazynów

Wydział Gromadzenia, Opracowywania i Obsługi Magazynów realizował zadania w ramach następujących sekcji oraz Archiwum Zakładowego:

1. Sekcja Gromadzenia realizowała zadania w zakresie:
 - współpracy z podmiotami zobowiązanymi do przekazania materiałów archiwalnych do zasobu archiwalnego IPN;
 - przejmowania materiałów archiwalnych do zasobu archiwalnego IPN;
 - wydzielania i zwrotu materiałów archiwalnych z zasobu archiwalnego BUiAD.
2. Sekcja Opracowywania Akt realizowała zadania w zakresie:
 - porządkowania i archiwalnego opracowywania materiałów archiwalnych;
 - opracowywania i tworzenia pomocy archiwalnych w formie inwentarzy, w tym inwentarzy elektronicznych obrazujących zasób archiwalny BUiAD;
 - opracowywania projektów aktów kierownictwa wewnętrznego dotyczących działalności archiwalnej;
 - prowadzenia działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników BUiAD oraz oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów w zakresie obowiązujących przepisów, dotyczących działalności archiwalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad porządkowania i opracowania materiałów archiwalnych.
3. Sekcja Opracowywania Dokumentacji Audiowizualnej realizowała zadania w zakresie:
 - porządkowania i archiwalnego opracowania dokumentacji audiowizualnej;
 - współudziału w opracowywaniu i tworzeniu pomocy archiwalnych w formie inwentarzy, w tym inwentarzy elektronicznych obrazujących zasób BUiAD w części dotyczącej dokumentacji audiowizualnej;
 - współudziału w opracowywaniu projektów aktów kierownictwa wewnętrznego dotyczących działalności archiwalnej;
 - współudziału w prowadzeniu działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników BUiAD oraz oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących działalności archiwalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad porządkowania i opracowywania dokumentacji audiowizualnej.
4. Sekcja Konserwacji Materiałów Archiwalnych realizowała zadania w zakresie:
 - prowadzenia i obsługi Pracowni Konserwacji Materiałów Archiwalnych;
 - konserwowania materiałów archiwalnych zgromadzonych w zasobie archiwalnym IPN;
 - nadzoru technicznego nad warunkami przechowywania materiałów archiwalnych w magazynach BUiAD;
 - współudziału w prowadzeniu działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników BUiAD oraz oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących działalności archiwalnej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad przechowywania i konserwacji materiałów archiwalnych.
5. Sekcja Obsługi Magazynów realizowała zadania w zakresie:
 - bieżącej obsługi magazynów, w których przechowywany jest zasób archiwalny BUiAD z wyłączeniem zasobu ewidencyjnego i Archiwum Zakładowego;
 - tworzenia i udostępniania w niezbędnym zakresie jednostkom organizacyjnym IPN elektronicznych baz danych obrazujących wypożyczenia i zwroty materiałów do magazynów, w których przechowywany jest zasób archiwalny BUiAD z wyłączeniem zasobu ewidencyjnego i Archiwum Zakładowego;
 - skontrum zasobu archiwalnego BUiAD z wyłączeniem zasobu ewidencyjnego i Archiwum Zakładowego.

6. Archiwum Zakładowe realizowała zadania w zakresie:

- współpracy z jednostkami i komórkami organizacyjnymi IPN zobowiązanymi do przekazania dokumentacji do Archiwum Zakładowego;
- przejmowania dokumentacji spraw przekazywanych do Archiwum Zakładowego,
- tworzenia i udostępniania w niezbędnym zakresie jednostkom i komórkom organizacyjnym IPN elektronicznych baz danych obrazujących wypożyczenia i zwroty materiałów do Archiwum Zakładowego;
- skontrum zasobu Archiwum Zakładowego;
- opracowywania projektów aktów kierownictwa wewnętrznego dotyczących zadań kancelaryjnych jednostek organizacyjnych IPN;
- współudziału w prowadzeniu działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników IPN w zakresie stosowania aktów kierownictwa wewnętrznego dotyczących działalności archiwalnej i zadań kancelaryjnych.

Zasób archiwalny BUiAD, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r., wyniósł 31 350,56 mb (uwzględniając zasób Delegatury IPN w Radomiu). Wielkość ta stanowi 37,13 proc. całego zasobu archiwalnego zgromadzonego w 11 oddziałowych biurach udostępniania i archiwizacji dokumentów w oddziałach IPN oraz 4 wydziałach udostępniania i archiwizacji dokumentów w jego delegaturach. W porównaniu z rokiem ubiegłym wielkość zasobu BUiAD uległa pomniejszeniu o 335,75 mb, czyli 1,06 proc. Zmniejszenie zasobu archiwalnego jest skutkiem znacznych wyłączeń (790,01 mb), przeważających liczbowo nad wielkością nabytków (456,5 mb). Należy zaznaczyć, że zmniejszenie rozmiaru nowych nabytków daje możliwość podjęcia prac scaleniowych zespołów archiwalnych i dokonania ostatecznego ich opracowywania.

Na uszczuplenie zasobu BUiAD złożyło się egzekwowanie zasady pertynencji terytorialnej, co skutkowało wysłaniem akt do właściwych terytorialnie oddziałów i delegatur IPN (65,43 mb). Wysyłce poddane zostały materiały właściwych komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej i Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych.

Należy zaznaczyć, iż omówiona wyżej dyslokacja zasobu w ramach pionu archiwalnego IPN nie miała wpływu na stan ilościowy całego zasobu IPN. Inaczej rzecz się ma w przypadku przekazania dokumentacji Państwowego Urzędu Repatriacyjnego do Archiwum Akt Nowych w Warszawie (726,2 mb). Zakończony w czerwcu 2006 r. proces był następstwem zapisów umowy zawartej między Instytutem Pamięci Narodowej a Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych z dnia 16 kwietnia 2002 r.

BUiAD w drugiej połowie 2006 r. wypożyczył właściwym OKŚZpNP akta śledcze byłych Okręgowych Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Wysyłka ta ma na celu dokonanie skontrum, zbilansowanie inicjatyw śledczych Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, podsumowanie wielkości wysyłki dokumentacji prokuratorskiej do Zentralstelle für die Verfolgung von NS-Verbrechen w Ludwigsburgu i ostatecznie podjęcie odpowiednich działań w stosunku do śledztw, które dotychczas nie zostały zakończone decyzjami merytorycznymi.

Należy podkreślić, iż nadal ilość archiwaliów zgromadzona w BUiAD w Warszawie sytuuje je na czołowej pozycji wśród archiwów krajowych gromadzących narodowy zasób archiwalny.

W okresie sprawozdawczym zasób archiwalny BUiAD powiększył się, o akta przejęte m.in. z następujących instytucji:

- z Archiwum Komendy Głównej Straży Granicznej – akta osobowe cudzoziemców starających się o przyznanie obywatelstwa polskiego (38 906 j.a., co stanowi 216,3 mb) i kartoteki byłych brygad Wojsk Ochrony Pogranicza: Karpackiej, Górnosląskiej, Sudeckiej, Łużyckiej i Bieszczadzkiej (26,2 mb);

- z archiwów podległych MON – akta dotyczące Układu Warszawskiego i stanu wojennego;
- z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- z Wojskowych Służb Informacyjnych;
- z jednostek Policji, tj. głównie akta osobowe funkcjonariuszy MO pełniących służbę w Policji po dniu 6 maja 1990 r.;
- z sądów i prokuratur;
- z Agencji Wywiadu.

Zasób archiwalny BUiAD wzbogaciły też darowizny prywatne w wielkości 1,19 mb.

W listopadzie 2006 r. rozpoczęty został przegląd materiałów archiwalnych z zasobów archiwów wojskowych (Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie, Archiwum Wojsk Lądowych w Warszawie, Archiwum Centralnych Instytucji MON w Modlinie i Archiwum Sił Powietrznych w Nowym Dworze Mazowieckim). Kwerendy pracowników wydziału mają na celu wyszukanie w tamtejszych ogromnych zespołach archiwalnych akt osobowych żołnierzy odbywających służbę w organach Informacji Wojskowej, Wojskowej Służbie Wewnętrznej, akt osobowych żołnierzy Wojska Polskiego dotkniętych prześladowaniami z motywów politycznych, jak również akt osobowych prokuratorów i sędziów Wojskowych Sądów Rejonowych.

Przekazanie materiałów archiwalnych do zasobu IPN następuje na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych. W momencie przyjęcia do zasobu dokumentacja otrzymuje nową sygnaturę archiwalną. Przekazanie opierające się na spisach zdawczo-odbiorczych, choć pozwala na dokładne rozliczenie się z liczby materiałów przejętych, bardzo często skutkuje zatarciem przynależności zespołowej przekazywanych akt. Sprawę wyodrębnienia zespołów archiwalnych komplikują ponadto, choć incydentalnie, nadal zdarzające się dopływy z podmiotów zobowiązanych do przekazywania dokumentacji zgodnie z zapisami art. 25 ustawy o IPN. Zasób wymaga więc systematycznego prowadzenia prac porządkowych i archiwalnego opracowywania zbiorów.

Metody porządkowania poszczególnych zespołów archiwalnych dobierane są w zależności od stopnia zachowania materiałów archiwalnych i istnienia lub też dostępności (klauzul tajności) pierwotnych inwentarzy archiwalnych sporządzonych przez wytwórców akt. W stosunku do części akt operacyjnych przyjęto zasadę rekonstrukcji układu pierwotnego, co skutkuje nierzadko zmianą sygnatur nadawanych podczas przejęcia akt do zasobu IPN. W ten sposób uporządkowana została dokumentacja mikrofilmowa osobowych źródeł informacji byłych Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych w Ciechanowie i Ostrołęce, Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Warszawie i Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Warszawie.

Warto tutaj dodać, że pomocne w procesie porządkowania i opracowania zespołów archiwalnych są elektroniczne rejestry pozyskane z Komendy Głównej Straży Granicznej (tzw. system „Memex” – rejestrujący akta osobowe cudzoziemców) i z Departamentu Rozwoju Rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (tzw. SEP – System Ewidencji Paszportów).

Równocześnie Wydział Gromadzenia, Opracowywania i Obsługi Magazynów BUiAD jest autorem kilku własnych elektronicznych rejestrów, m.in. akt ORMO (niedokończony z uwagi na ogrom materiałów archiwalnych) i „Centralnego rejestru agenturalnej sieci organów informacji WP”.

W zakresie porządkowania i opracowywania zasobu Wydział koordynuje również prace związane z merytorycznym przygotowaniem procesu komputeryzacji i digitalizacji zasobu IPN. W tym celu uściślane są elektroniczne standardy opisu archiwaliów, unifikowane kwestionariusze opisu poszczególnych grup materiałów archiwalnych i określone standardy skanowania.

W roku sprawozdawczym dokonano całościowego wyodrębnienia i scalenia zbiorów audiowizualnych, tj. materiałów filmowych zapisanych na nośnikach magnetycznych i elektronicznych różnego rodzaju i materiałów fotograficznych.

Taśmy filmowe poddane zostały zabiegom konserwatorskim (ok. 65 proc. całości zbioru), polegającym na ich oczyszczeniu i fizycznej naprawie fragmentów uszkodzonych. Obecnie planuje się całościowe przegranie materiałów filmowych na współczesne nośniki elektroniczne, co nastąpi w pierwszym półroczu 2007 r.

W stosunku do fotograficznego zasobu IPN rozpoczęto skontrum, polegające na faktycznym sprawdzeniu zgodności materiałów fotograficznych z pomocami ewidencyjnymi. Z uwagi na fakt, że zasób ten nie miał dotychczas inwentarzy elektronicznych, przystąpiono do stworzenia elektronicznej ewidencji materiałów fotograficznych. W pierwszej kolejności prace te podjęto w stosunku do zdjęć pozostawionych przez Główną Komisję Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Na dzień 31 grudnia 2006 r. zewidencjonowano 18 907 zdjęć, co stanowi ok. 25 proc. całości zbioru pozostałego po GKBZpNP. Zakończenie tych prac planuje się w pierwszym półroczu 2007 r.

Obecnie BUiAD dysponuje 35 pomieszczeniami magazynowymi zlokalizowanymi w trzech obiektach IPN – przy ul. Towarowej 28, ul. Kłobuckiej 21 i pl. Krasińskich 2/4/6.

W pomieszczeniach tych złożona została całość materiałów archiwalnych obejmująca 31 350,56 mb, a przekazana na podstawie 1522 spisów zdawczo-odbiorczych jawnych i 3006 spisów zdawczo-odbiorczych niejawnych (z pominięciem akt GKBZpNP, gdzie pracownicy byłej komisji wyodrębnili 976 zespołów archiwalnych).

W roku sprawozdawczym każdy ze spisów zdawczo-odbiorczych otrzymał sygnaturę topograficzną, wpisaną w elektroniczny system ewidencji spisów zdawczo-odbiorczych BUiAD. Pozwala to na szybkie dotarcie do potrzebnych materiałów archiwalnych, zezwala sprawnie administrować zasobami magazynowymi poprzez określenie wolnych miejsc w pomieszczeniach oraz usprawnia, w razie konieczności zarządzanie materiałami archiwalnymi na wypadek zagrożeń, takich jak pożary, zalania, ataki terrorystyczne i in.

W okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2006 r. magazyny archiwalne BUiAD udostępniły ogółem 65 636 jednostek archiwalnych. Na stan magazynu przyjęto ponownie 52 434 jednostek archiwalnych. Całość materiałów wypożyczanych i zwracanych do magazynów ewidencjonowana jest w przeznaczonych do tego systemach elektronicznych i papierowych dla niektórych grup archiwaliów, których ewidencjonowanie narzucają w takiej formie przepisy dotyczące ochrony informacji niejawnych.

W związku z obowiązującą w archiwach zasadą pertynencji terytorialnej z magazynów archiwalnych BUiAD dokonano wyłączenia dokumentacji leżącej w zainteresowaniu poszczególnych OBUiAD (65,43 mb). Celem realizacji umowy z NDAP do AAN przekazano kartotekę Państwowego Urzędu Repatriacyjnego (667,2 mb) i dokumentację aktową PUR (59 mb). Dodatkowo do OBUiAD Katowice wysłano zdeponowane w Warszawie materiały paszportowe o wielkości 4100 mb. Wszystkie te materiały wymagały wcześniejszego uporządkowania.

W magazynach archiwalnych dokonywano prac porządkowych i skontrum. Tymi pracami objęto całość materiałów przekazanych przez jednostki UOP/ABW, złożonych w zbiorze, o którym mowa w art. 39 ustawy o IPN. Tożsame zbiory AW i MON uporządkowano. Skontrum prowadzono również na materiałach pozostawionych przez GKBZpNP. Do dnia 31 grudnia 2006 r. skontrum objęto ok. 662 zespołów archiwalnych, co stanowi ok. 1090 mb. Równocześnie dokonano rozpoznania, selekcji i fumigacji ważniejszych materiałów złożonych w 210 workach przekazanych przez służby ochrony państwa. Materiały te poddawane są nadal opracowywaniu.

Praktycznie całość zasobu archiwalnego stanowi dokumentację utrwaloną na nietrwałych nośnikach. Papier, taśmy filmowe i fotograficzne, zdjęcia ulegają powolnemu niszczeniu. Specjalistyczne działania konserwatorskie mają charakter incydentalny, co jest spowodowa-

ne z jednej strony ich ogromnymi kosztami, a z drugiej – ich niewielkim tempem. Konserwacji poddawane są jedynie te materiały archiwalne, których stopień zniszczenia wymaga natychmiastowej reakcji konserwatorów, bądź też gdy ich bieżąca użyteczność naraża je na znaczne zniszczenie. Prac tych dokonują specjaliści z pracowni Konserwacji Zbiorów Archiwalnych IPN w ramach Gospodarstwa Pomocniczego. W pozostałych przypadkach kosztowna konserwacja zastępowana jest jedynie zwykłą profilaktyką przechowywania, transportu i opracowania.

Znaczną rolę w tym ostatnim procesie odgrywa utrzymanie stałych, określonych odrębnie dla poszczególnych materiałów archiwalnych, warunków klimatycznych, tj. temperatury i wilgotności, co z jednej strony spowalnia proces zakwaszenia papieru i wysychania błon filmowych, z drugiej zaś ogranicza możliwość skażeń mikrobiologicznych. Właściwe zabezpieczenie materiałów papierowych przez umieszczenie ich w bezkwasowych pudłach archiwalnych, mikrofilmów w bezkwasowych kopertach i zamkniętych klaserach ogranicza kontakt substancji archiwalnej z kurzem i chroni przed negatywnymi skutkami naświetlenia.

Stały kontakt z Centralnym Laboratorium Konserwacji Archiwaliów przy Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie daje możliwość rozpoznania zagrożenia mikrobiologicznego. Tam też IPN dokonuje pomiarów skażenia zasobu.

2.2.2. Oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów

2.2.2.1. OBUiAD w Białymstoku

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wyniósł 3244,99 mb. Przejęto 19,69 mb.

Większość akt stanowiły materiały z jednostek organizacyjnych Policji (akta osobowe, administracyjno-operacyjne oraz rozkazy personalne). Poza tym przejęto: akta kolegów ds. wykroczeń ze Starostwa Powiatowego w Siemiatyczach, akta z Wydziału Spraw Obywatelskich i Migracji Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, akta Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Olsztynie, akta z Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Olsztynie i z BUiAD IPN w Warszawie. Zasób uzupełniono o wykonanie kopii akt osobowych wysokich funkcjonariuszy UB działających na terenie woj. białostockiego, które to akta znajdują się w zasobie innych oddziałów.

Oddział posiada 12 elektronicznych baz danych, do których wprowadzono łącznie 53 855 rekordów, w tym 7 indeksów osobowych zawierających w sumie 21 255 zapisów. Całkowita liczba rekordów wprowadzonych do elektronicznych baz danych wynosi 468 814.

Jednocześnie podejmowano działania związane z konserwacją, naprawą i zabezpieczaniem akt na bieżące potrzeby użytkowników pracowni naukowej oraz w celu realizacji kwerend na rzecz pracowników Referatu Ewidencji, a także Referatu Udostępniania i Informacji Naukowej. Czynnościom obejmującym wykonywanie obwolut z tektury, szycie, reperację filmoplastem P i R, oraz foliację, poddano 5451 j.a. Wstępnym czynnościom porządkującym objęto także zbiór ok. 20 600 paszportów przejętych w stanie całkowitego rozsypu.

W okresie sprawozdawczym wykonano 12 775 kserokopii i 2965 skanów.

2.2.2.2. OBUiAD w Gdańsku

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosi 3409,85 mb. Ogółem przejęto 37,28 mb. Najwięcej materiałów archiwalnych przejęto z archiwów Policji – 29,34 mb. Są to dokumenty dotyczące m.in. zabezpieczenia świąt państwowych, uroczystości, referendów, wyborów do sejmiku i rad narodowych, obchodów pierwszo- i trzecio majowych, wizyt papieża, stanu wojennego, rozpracowania opozycji – głównie NSZZ „Solidarność”, akta osobowe funkcjonariuszy – głównie SB, pojedyncze jednostki akt osobowych funkcjonariuszy MO i ZOMO, dokumen-

tacja audiowizualna dotycząca obchodów czterdziestolecia MO i SB, przesłuchań, wypadków, wizyt papieża, zamieszek ulicznych, pochodów pierwszo- i trzecio majowych, stanu wojennego. Z Urzędu Miejskiego w Słupsku przejęto 18 spraw o wykroczenia oraz wypożyczono i wykonano kserokopie rejestrów Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta Słupska, łącznie 0,56 mb. Przejęto także z BUiAD 6,50 mb materiałów archiwalnych dotyczących przede wszystkim stanu wojennego.

Część materiałów przekazano do OBUiAD w Szczecinie – 827,79 mb.

Opracowano technicznie 2124 j.a. Opracowywanymi zespołami były głównie materiały z Prokuratury Wojewódzkiej w Gdańsku, Wojskowego Sądu Rejonowego w Gdańsku, Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku (Wydział ds. Wyznań), Kaszubskiej Brygady WOP oraz WUSW Gdańsk, WUSW Elbląg, WUSW Słupsk.

W okresie sprawozdawczym wykonano 21 928 kserokopii i 2227 skanów.

2.2.2.3. OBUiAD w Katowicach

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosi 11 568,08. Przejęto 249,41 mb. Najwięcej materiałów przejęto ze Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego – łącznie 237,35 mb. W głównej mierze były to książeczki paszportowe i rejestry wyjazdów. Poza tym przejęto materiały z Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach 4,81 mb akt (rozkazy personalne i organizacyjne dotyczące UB i SB). Najciekawszym darem były dokumenty przekazane przez Artura Woźniakowskiego, a dotyczące Specosiedli Karabachskiego Rejonu Obwodu Czelabińskiego (ksero akt NKWD).

W okresie sprawozdawczym opracowywano głównie materiały przejęte z UOP/ABW w postaci „worów”. Zdołano odzyskać 4562 j.a. (30,3 mb), z czego 4479 j.a. dotyczących akt tajnych współpracowników.

W okresie sprawozdawczym wykonano 107 400 kserokopii, 12 230 skanów i 24 465 fotografii cyfrowych.

W związku z oddaniem do użytku nowego budynku OBUiAD w roku 2006 przemieszczono ok. 9000 mb akt.

2.2.2.4. OBUiAD w Krakowie

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosi 6002,41 mb. Przejęto 108,95 mb. Najwięcej metrażowo materiałów przejęto z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Są to książeczki paszportowe przejęte z MUW w Krakowie Oddział Zamiejscowy w Tarnowie. Za pośrednictwem Archiwum Państwowego przejęto materiały z Kancelarii Tajnej MUW dotyczące min. posiedzeń WKOK w Krakowie. Akta przejęte z archiwów Policji to rozkazy na terenie Małopolski, przekazane za pośrednictwem BUiAD w Warszawie. Materiały przekazywane w formie darów od osób prywatnych to głównie relacje oraz prasa i druki ulotne dotyczące lat 1939–1989. Do ciekawszych nabytków możemy zaliczyć dar Krzysztofa Bochińskiego – dokumentację dotyczącą powołania i działalności NSZZ „Solidarność” przy Prokuraturze Wojewódzkiej w Krakowie, i dar Stanisława Nawary-Gaczola – dokumentację dotyczącą powojennych losów członków podziemia niepodległościowego.

Opracowano 150 104 j.a. Były to głównie materiały WUSW w Krakowie i WUSW w Tarnowie.

Wykonano 167 985 kserokopii, 3727 skanów, 48 fotografii cyfrowych oraz wydruków mikrofilmów i mikrofisz.

2.2.2.5. OBUiAD w Lublinie

W roku 2006 Referat Gromadzenia, Opracowania i Obsługi Magazynów przejął ogółem 351,76 mb akt. Największą liczbę stanowiły akta paszportowe i materiały przejęte z komend powiatowych i Komendy Wojewódzkiej Policji, wśród których znajdowało się m.in. 13,96 mb akt administracyjnych i osobowych funkcjonariuszy. Przejęto również 12,30 akt Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego po b. Wydziale do Spraw Wyznań.

Do celów związanych z realizacją statutowych zadań IPN wypożyczono 7175 jednostek archiwalnych, wśród których przygotowano (paginowanie oraz wstępne uporządkowanie) 1770 j.a. Wykonano również elektroniczne pomoce archiwalne w postaci ewidencji paszportów z RUSW w Łosicach, Międzyrzeczu Podlaskim i Garbowie wynoszące 33 072 rekordy oraz wykonano indeks osób, spraw, pseudonimów i kryptonimów występujących w j.a. będących wytworem Wydziału IV.

W okresie sprawozdawczym wykonano 24 428 kserokopii z akt i mikrofilmów.

2.2.2.6. OBUiAD w Łodzi

W okresie sprawozdawczym OBUiAD w Łodzi przejęło 31,18 mb materiałów archiwalnych. Wśród nich największą grupę stanowią materiały przejęte z Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie. Są to w przeważającej mierze materiały administracyjne po byłej OKBZpNP w Łodzi (20,01 mb). Drugą znaczącą grupę stanowią akta osobowe byłych funkcjonariuszy SB przekazane przez Policję (9,45 mb).

Wśród darów na szczególną uwagę zasługują taśmy magnetowidowe przekazane przez Jana Olczyka, będące zapisem rozmów prowadzonych podczas strajku studenckiego w 1981 r. w Łodzi.

Pod względem merytorycznym opracowano 4187 j.a., co stanowi 34,29 mb materiałów archiwalnych. Spośród opracowanych materiałów największą grupę stanowią materiały operacyjne (akta OZI i spraw operacyjnych prowadzonych przez UB/SB) oraz akta administracyjne UB/SB (WUSW w Kaliszu i WUSW w Łodzi).

Pod względem technicznym, (szycie i foliacja materiałów archiwalnych), opracowano 1759 j.a.

W okresie sprawozdawczym wykonano 57 669 kserokopii, 10 486 skanów oraz 2957 wydruków mikrofilmów i mikrofisz.

2.2.2.8. OBUiAD w Poznaniu

OGólny stan zasobu wynosi 4705,53 mb. W 2006 r. poznański oddział IPN przejął 39,25 mb materiałów archiwalnych, spośród których największy zbiór stanowią materiały przekazane przez Policję – ok. 20 mb oraz sądy i prokuratury – 10 mb. Na tę dokumentację składają się materiały administracyjne dotyczące zabezpieczenia przez organy bezpieczeństwa i MO ważnych uroczystości państwowych i wyborów. Przejęto również teczki osobowe funkcjonariuszy SB i materiały spraw sądowych z postępowań w sprawach politycznych.

Jednocześnie w związku z powstaniem oddziału IPN w Szczecinie, w pierwszym kwartale ubiegłego roku przekazano według właściwości miejscowej do OBUiAD w Szczecinie ok. 1976 mb akt.

W okresie sprawozdawczym wykonano 57 975 kserokopii, 41 313 skanów oraz 2000 fotografii i 937 wydruków z mikrofilmów.

2.2.2.8. OBUiAD w Rzeszowie

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosi 2619,97 mb. Przejęto 5,62 mb, z czego najwięcej materiałów z Podkarpackiej Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie i jej jednostek terenowych (osobowe funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa w postaci dokumentacji aktowej i mikrofilmów – 4,6 mb oraz dokumentacja administracyjna poszczególnych jednostek MO – 0,93 mb). Największą wartość ma 0,38 mb materiałów dotyczących stanu wojennego przekazanych za pośrednictwem BUiAD.

Najcenniejsze dary to korespondencja pełnomocnika KOK na woj. tarnobrzeskie z okresu stanu wojennego i skany grypsów więziennych prezesa IV Zarządu WiN ppłk. Łukasza Cieplińskiego.

W okresie sprawozdawczym opracowywano głównie akta operacyjne, śledcze, administracyjne i akta osobowe funkcjonariuszy SB. Było to wyłącznie opracowanie techniczne.

W okresie sprawozdawczym wykonano 81 858 kserokopii, 201 skanów oraz 636 wydruków mikrofilmów i mikrofisz.

2.2.2.9. OBUiAD w Szczecinie

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosi 2819,83 mb. Oprócz zasobu archiwalnego, przejętego z OBUiAD w Gdańsku i OBUiAD w Poznaniu (2813,87 mb) od podmiotów zewnętrznych wpłynęło jedynie 4,14 mb (606 j.a.) akt. Prawie 90 proc. Z nich stanowiły materiały pochodzące z archiwów Komend Wojewódzkich Policji w Szczecinie i Gorzowie Wielkopolskim (3,72 mb, 590 j.a.).

W okresie sprawozdawczym opracowywanie zasobu ograniczało się w zasadzie do czynności zwianych z technicznym przygotowywaniem akt do udostępniania. W pełnym zakresie opracowanie techniczne było wykonywane dopiero od sierpnia 2006 r., kiedy to wskazani pracownicy OBUiAD w Szczecinie upoważnieni zostali przez prezesa IPN do oceny statusu materiałów archiwalnych. Łącznie zabiegami tymi (przegląd akt, nadawanie chronologicznego układu wewnątrz teczek, szycie i opisywanie, paginowanie) objęto 3342 teczki. Opracowywano głównie tzw. akta administracyjne (28,7 proc.), akta rozpracowań operacyjnych (11,1 proc.) i akta osobowe funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa (11 proc.).

W okresie sprawozdawczym wykonano 21 137 kserokopii, 126 skanów oraz 1557 wydruków z mikrofilmów i mikrofisz.

2.2.2.10. OBUiAD we Wrocławiu

Na koniec 2006 r. stan zasobu wynosił 9391,79 mb. Zasób zwiększył się o 836,36 mb i w dniu 31 grudnia 2006 r. jego wielkość wynosiła 9391,79 mb. Najwięcej, bo 714,96 mb, materiałów przejęto z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego i jego delegatur w Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu. Przejęte zostały również akta UB/SB oraz MO i ZOMO z Komend Wojewódzkich Policji we Wrocławiu i Opolu. Wśród darowizn osób prywatnych przekazanych do zasobu archiwalnego na szczególną uwagę zasługuje spuścizna naukowa żołnierza i historyka AK na Wileńszczyźnie dr. Romana Korab-Żebryka, obejmująca 7,20 mb akt.

Wykonano merytoryczny opis 6033 j.a. w elektronicznych bazach danych: materiałów archiwalnych UB, SB i MO (3511 j.a.), jednostek organizacyjnych więziennictwa (765 j.a.), sądów i prokuratur (1755 j.a.) oraz WOP (2 j.a.). Do bazy akt paszportowych wpisano 17 911 rekordów.

Technicznemu opracowaniu poddano 5470 j.a. Wykonano też około 9700 kserokopii, 248 skanów i 480 wydruków z mikrofisz.

2.2.2.11. Delegatura IPN w Bydgoszczy

Zasób ogółem liczy 3146,91 mb. W okresie sprawozdawczym przejęto 35,03 mb akt. Najwięcej materiałów przejęto z Policji – 16,65 mb (akta osobowe funkcjonariuszy SB oraz rozkazy personalne) oraz z sądów – 12,05, głównie z Sądu Rejonowego w Grudziądzu (akta procesowe).

Ogółem opracowano 7383 j.a. Opracowano akta b. WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku, są to akta operacyjne i administracyjne – 3859 j.a., oraz akta instytucji wymiaru sprawiedliwości – 3524 j.a. Sporządzono do tych akt elektroniczne pomoce archiwalne. Ponadto do bazy danych akt paszportowych wprowadzono 64 141 rekordów oraz 1098 rekordów bazy danych osobowych źródeł informacji.

Pod względem technicznym (szycie, paginacja) opracowano 2530 j.a. Wykonano 5478 kart kserokopii i 1561 skanów.

2.2.2.12. Delegatura IPN w Kielcach

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosił 1311,77 mb. W okresie sprawozdawczym przejęto łącznie 12,12 mb materiałów archiwalnych, z czego największą część stanowiły archiwalia ze Świętokrzyskiej Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach (10 mb), głównie rejestry śledztw i dochodzeń, oraz ewidencja elementu podejrzanego – wytworzone do 1954 r.

Pracownicy Delegatury IPN w Kielcach opracowali merytorycznie 24 375 j.a. (ok. 70 mb) w formie spisów zdawczo-odbiorczych. Były to głównie akta paszportowe, jak również akta o uznanie za zmarłego, przejęte z sądów rejonowych oraz wspomniane materiały przejęte z KWP Kielce. Technicznie zostało opracowanych 1075 j.a.

Wykonano ogółem 1773 kart kserokopii, z czego 1527 kart w celu zabezpieczenia zasobu.

2.2.2.13. Delegatura IPN w Olsztynie

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosił 96,99 mb. Przejęto materiały z prokuratur powszechnych – 5,95 mb. Były to głównie repertoria i skorowidze.

Opracowanie zasobu polegało przede wszystkim na konserwacji jednostek, na które było zapotrzebowanie ze strony instytucji państwowych i osób wykorzystujących materiały archiwalne do celów naukowych.

W okresie sprawozdawczym wykonano około 2000 kserokopii z akt.

2.2.2.14. Delegatura IPN w Radomiu

Ogólny stan zasobu na koniec 2006 r. wynosił 169,53 mb. W okresie sprawozdawczym przejęto łącznie 90,08 mb akt. Są to książeczki paszportowe przekazane przez Mazowiecki Urząd Wojewódzki, akta przekazane przez Policję, m.in. akta osobowe funkcjonariuszy, i dary.

Utworzono 4 bazy danych (3533 rekordów) – akt sądowych, akt prokuratorskich, akt więziennictwa i akt osobowych funkcjonariuszy.

Wykonano 9500 kserokopii, z czego 4838 to kserokopie wydane pokrzywdzonym w ramach realizowania ich wniosków.

2.2.3. Dane statystyczne

Tabela nr 1. Gromadzenie zasobu w okresie sprawozdawczym

Oddział	Okres sprawozdawczy	W (mb)											Zasób (mb)	
		AW	ABW (UOP)	Policja	Policja (materiały paszportowe)	Wojsko Polskie	Więziennictwo	Sądy, prokuratury	KBZpNP	Archiwa państwowe	Straż Graniczna	Organy administracji publicznej (urzędy wojewódzkie, urzędy miasta)		Inne (dary itp.)
BUiAD	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	311,8	6371,52	758,03	6805,56	1560,01	24,47	275,21	3458,69	144,5	328,03	1891,77	9756,72	31 686,31
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0,09	66,37	13,84	0,5	103,55	0	3,55	0	0	242,5	0	26,1	456,5
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	311,89	6416,5	771,87	6806,06	1663,56	24,47	274,86	2751,99	144,5	570,59	1891,77	9722,5	31 350,56
Białystok	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	532,14	229,11	1796,35	197,61	126,16	73,13	34,08	62,43	24,88	149	0,93	3225,82
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0,01	18,83	0	0,02	0,13	0,01	0	0	0	0,34	0,353	19,693
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	532,15	247,94	1796,35	197,63	126,29	72,94	33,767	62,43	24,88	149,34	1,283	3245
Gdańsk	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	657,8	245,78	2815,5	0	22	50,95	22	10,77	14,55	354,95	5,7	4200
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	6,5	29,34	0,02	0	0,02	0,8	0	0	0,25	0,35	0	37,28
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	526,29	194,78	2239,53	0	15,76	31,62	21,25	10,77	14,8	349,35	5,7	3409,85

Katowice	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	1325,12	382,78	9038	217,81	20,6	207,45	17,25	76,31	20	7	6,35	11 318,67
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	4,81	0	0	0	4,43	1,75	0	0	237,35	1,07	249,41
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	1325,12	387,59	9038	217,81	20,6	211,88	19	76,31	20	244,35	7,42	11 568,08
Kraków	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	1053,22	391,53	4016,4	252,85	22,95	48,28	53	62,03	13	3,5	54,7	5971,46
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0,18	36,94	0	-78	0	0,75	0	4,9	0	63,88	2,3	108,95 (-78)
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	1053,4	428,47	4016,4	174,85	22,95	49,03	53	66,93	13	67,38	57	6002,41
Lublin	Stan zasobu na dzień (np. 30.06.06)	0	462,3	272	1327,4	128,2	13,7	108,2	15	11	6,5	0	10,8	2355,1
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	13,51	327,17	0	0	0,11	0	0	0	12,2	0,38	353,37
	Stan zasobu na dzień (np. 30.07.06)	0	462,3	285,51	1654,57	128,2	13,7	108,31	15	11	6,5	12,2	11,18	2708,47
Łódź	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	369,31	331,77	2855,57	2,07	3,7	128,86	143,94	20,65	0	96,2	0,85	3952,92
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	9,45	0	0	0	0	20,01	0	0	0	1,72	31,18
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	369,31	341,22	2855,57	2,07	3,7	128,86	163,95	20,65	0	96,2	2,57	3984,1

Poznań	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	993,13	400,12	4496,6	11	44,72	172,62	51,1	11,3	17,97	402,9	41,27	6642,73
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	20,02	0	0	0	10,39	4,92	0	0,13	0,5	3,29	39,25
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	642,88	258,23	3150,6	11	28,56	105,06	53,02	0,3	18,1	434,36	3,42 +136 CD	4705,53* +136 CD
Rzeszów	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	349	136,5	1913,35	43,2	23,25	55,25	14,26	60	5,2	9,4	4,94	2614,35
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	5,53	0	0	0	0	0	0	0	0	0,09	5,62
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	349	142,03	1913,35	43,2	23,25	55,25	14,26	60	5,2	9,4	5,03	2619,97
Szczecin	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	0	0	0	0	0	0	1,73	0	0,4	0	0	2,13
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	488,26 +29 CD	244,90 +3 dyskietki	1922,7	0	22,41	106,61	5,21	11	8,8	0	7,81	2817,7 oraz 29 CD+3 dyskietki
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	488,26 +29 CD	244,90 +3 dyskietki	1922,7	0	22,41	106,61	6,94	11	9,2	0	7,81	2819,83 oraz 29 CD+3 dyskietki
Wrocław	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	1524,48	415,16	5689	330,35	39,45	219,71	65,87	20	29,23	220	3,74	8556,99
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	22,57	27,95	0	3,07	34,06	18,27	1,48	0 (-1,24)	7,71	714,96	7,53	837,6 (-1,24)
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	1545,49	443,11	5689	333,42	73,51	237,98	67,35	18,76	36,94	934,96	11,27	9391,79

Delegatura Bydgoszcz	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	564,22	205,3	1380	595	50,85	244,29	49,91	2,86	0	42,5	0	3134,93
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0,03	16,65	0,1	0	2,65	12,05	0	0	0	3,5	0,05	35,03
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	541,2	221,95	1380,1	595	53,5	256,34	49,91	2,86	0	46	0,05	3146,91
	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	0	58,65	834	17,5	2,65	49,14	17,6	21,01	0	299,1	0	1299,65
Delegatura Kielce	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	10,04	0,03	0	0	2,05	0	0	0	0	0	12,12
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	0	68,69	834,03	17,5	2,65	51,19	17,6	21,01	0	299,1	0	1311,77
	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	0	0	0	0	0	86,92	4,12	0	0	0	0	91,04
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	0	0	0	0	5,95	0	0	0	0	0	5,95
Delegatura Olsztyn	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	0	0	0	0	0	92,87	4,12	0	0	0	0	96,99
	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	0	0	0	0	0	1,5	41,95	0	0	0	36	3 kasety audio	79,45 + 3kasety audio
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0	0	2,02	0	0	0	0	0	0	0	88	0,06	90,08
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	0	0	2,02	0	0	1,5	41,95	0	0	0	124	0,06 +3 kasety audio	169,53 +3 kasety audio

Oddział	Okres sprawozdawczy	W (mb)											Zasób (mb)	
		AW	ABW (UOP)	Policja	Policja (materiały paszportowe)	Wojsko Polskie	Więziennictwo	Sądy, prokuratury	KBZpNP	Archiwa państwowe	Straż Graniczna	Organy administracji publicznej (urzędy wojewódzkie, urzędy miasta)		Inne (dary itp.)
Razem	Stan zasobu na dzień 31.12.2005	311,8	14 202,2	3826,7	42 967,7	3356	396	1762	3948,6	502,86	459,76	3512,3	9886	85 131,55
	Nabytki w okresie sprawozdawczym	0,09	583,92	453,83	2250,52	106,6	59,27	164,97	33,37	15,9 (-1,24)	259,39	1121,1	50,753	5099,733
	Stan zasobu na dzień 31.12.2006	311,9	14 251,9	4036,7	43 296,3	3384	432,9	1824,8	3271,2	506,52	719,21	4658,4	9835,3	86 530,79
* OBUiAD w Poznaniu przekazał materiały do OBUiAD w Szczecinie.														

Tabela nr 2. **Nabytki i ubytki w okresie sprawozdawczym**

Oddział	Stan zasobu na koniec okresu sprawozdawczego (mb)	Nabytki w okresie sprawozdawczym	Ubytki				
			Nazwa zespołu/ zbioru	Sygnatura	Dokąd przekazano	Liczba	
						j.a.	mb
BUiAD	31 350,56	456,5	112 zespołów	112 sygnatur	*	2853	790,01
Białystok	3245	19,693	3 zespoły	40 sygnatur	**	40	0,523
Gdańsk	3409,85	37,28	87 zespołów	87 sygnatur	OBUiAD Szczecin	21 490	827,79
Katowice	11 568,08	249,41	–	–	–	0	0
Kraków	6002,41	108,95	1 zespół	2 sygnatury	AWL Kraków	4195	78
Lublin	2708,47	353,37	–	3 sygnatury	KWP w Lublinie	230	1,61
Łódź	3984,1	31,18	–	–	–	0	0
Poznań	4705,53	39,25 oraz 136 CD	61 zespołów	–	OBUiAD w Szczecinie	0	1976,45
Rzeszów	2619,97	5,62	–	–	–	0	0
Szczecin	2819,83 oraz 29 CD i 3 dyskietki	2817,7 oraz 29 CD i 3 dyskietki	–	–	–	0	0
Wrocław	9391,79	837,6	38 zespołów	38 sygnatur	Delegatura ABW Wrocław	65	1,56
Delegatura Bydgoszcz	3146,91	35,03	WUSW w Płocku	14 sygnatur	BUiAD w Warszawie	770	23,05
Delegatura Kielce	1311,77	12,12	–	–	–	0	0
Delegatura Olsztyn	96,99	5,95	–	–	–	0	0
Delegatura Radom	169,53	90,08	Prokuratura Okręgowa w Radomiu	1 sygnatura	OKŚZpNP w Lublinie	75	1,5
Razem	86530,79 oraz 29 CD i 3 dyskietki	5099,733 oraz 165 CD i 3 dyskietki				29718	3700,493

* CA MSWiA, BEP Biblioteka IPN, Prokuratura Rejonowa Gostynin, Sierpc, Płock, AAN, OBUiAD Rzeszów, Lublin, Łódź, Poznań, Gdańsk, Kraków, Szczecin, Białystok, Wrocław, Katowice, Minister Obrony Narodowej, WUiAD w Bydgoszczy.

** OKŚZpNP w Białymstoku, Prokuratura Rejonowa w Olecku, OBUiAD w Gdańsku.

Tabela nr 3. **Zespoły i zbiory opracowane w całości w okresie sprawozdawczym**

Oddział	Nazwa zespołu/zbioru	Daty skrajne	Liczba	
			j.a.	mb
BUiAD	4 zespoły	1914–1989	602	
Białystok	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Gdańsk	17 zespołów	1945–1990	802	11,9
Katowice	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Kraków	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Lublin	3 zespoły	1953–1990	39	1,4
Łódź	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Poznań	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Rzeszów	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Szczecin	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Wrocław	4 zespoły	1951–1990	1020	2,77
Delegatura Bydgoszcz	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Delegatura Kielce	8 zespołów	1941–1989	24 375	70,21
Delegatura Olsztyn	4 zespoły	1961–1989	65	1,65
Delegatura Radom	nie opracowano żadnego zespołu/zbioru w całości			
Razem			26 903	87,93

Tabela nr 4. **Zespoły i zbiory opracowane częściowo w okresie sprawozdawczym**

Oddział	Nazwa zespołu/zbioru	Daty skrajne	Liczba	
			j.a.	mb
BUiAD	15 zespołów	–	2160	42,9
Białystok	20 zespołów	1944–89	277 050	2206,89
Gdańsk	12 zespołów	1945–1990	11 857	204,5
Katowice	7 zespołów	1939–1990	44 508	177,9
Kraków	15 zespołów	1945–1990	150 104	315,41
Lublin	–	–	0	0
Łódź	7 zespołów	1945–2000	4187	34,29
Poznań	31 zespołów	1945–1999	20 024	0
Rzeszów	–	–	0	0
Szczecin	–	–	0	0
Wrocław	17 zespołów	1945–1990	5013	53,91
Delegatura Bydgoszcz	13 zespołów	1945–1990	7383	110,46
Delegatura Kielce	4 zespoły	1939–1989	201 270	494,6
Delegatura Olsztyn	4 zespoły	1946–1988	235	6,21
Delegatura Radom	1 zespół	1999–2004	50	0,5
Razem			723 841	3647,57

Tabela nr 5. Sporządzone pomoce archiwalne w okresie sprawozdawczym

Rodzaj	BIAŁYSTOK	GDAŃSK	KATOWICE	KRAKÓW	LUBLIN	ŁÓDŹ	POZNAŃ	RZESZÓW	SZCZECIN	WROCŁAW	Delegatura w Bydgoszczy	Delegatura w Kielcach	Delegatura Olsztynie	Delegatura w Radomiu	Razem
Inwentarze archiwalne	7	17	0	0	0	3	0	0	0	21	13	0	0	0	61
Spisy zdawczo-odbiorcze	4	13	4	23	42	228	102	6	4	7	0	8	0	13	456
Indeksy	0	0	0	599 707	4309	5	46 216	0	0	0	0	0	0	0	650 244
Informatory	1	1	0	1	0	0	1	0	0	2	1	0	informator sporządzono w OBUiAD w Białymstoku	0	7
Elektroniczne pomoce archiwalne (liczba rekordów)	22	25 (24 651)	11 (52 454)	3 (47 880)	4 (37 381)	6 (66 732)	8 (42 773)	6 (94 197)	7 (43 601)	5 (23 944)	3 (72 622)	0	0	4 (3533)	116 (563 623)
Inne (w nawiasie rodzaj)	4	1 (elektro-niczna baza osobowa)	0	0	0,8 (spis funkcjo-nariuszy Wydz. IV KWMO w Lublinie 1962–1989)	0	1 (System Ewidencji Kwerend i Wypoży-czeń)	0	0	0	0	0	0	0	6,8

Tabela nr 6. **Liczba sporządzonych elektronicznych pomocy archiwalnych w okresie sprawozdawczym**

Oddział	Liczba pomocy archiwalnych	Daty skrajne	Liczba rekordów	
			wprowadzonych w okresie sprawozdawczym	łącznie
BUiAD	22 pozycje	1939–1990	42 344	169 522
Białystok	12 pozycji	1947–1991	53 855	46 8814
Gdańsk	27 pozycji	1945–1990	25 276	29 475
Katowice	11 pozycji	1939–1990	52 454	106 124
Kraków	3 pozycje	1944–2006	47 880	541 536
Lublin	4 pozycje	–	37 381	37 381
Łódź	13 pozycji	1939–1990	66 732	735 770
Poznań	15 pozycji	1944–2006	54 110	553 645
Rzeszów	6 pozycji	1939–2006	94 197	339 101
Szczecin	11 pozycji	1945–1990	44 140	475 429
Wrocław	5 pozycji	1945–1991	23 944	314 080
Delegatura Bydgoszcz	3 pozycje	1945–1990	72 622	172 425
Delegatura Kielce	elektroniczne pomoce archiwalne tworzy OBUiAD w Krakowie			
Delegatura Olsztyn	Płyta CD ze spisami zdawczo-odbiorczymi sporządzona przez OBUiAD w Białymstoku			
Delegatura Radom	4 pozycje	1941–2004	3533	3533
Razem			618 468	3 946 835

Tabela nr 7. Opracowanie merytoryczne i techniczne materiałów archiwalnych w okresie sprawozdawczym

Oddział		Liczba opracowanych materiałów archiwalnych	
		j.a.	mb
BUiAD	Opracowanie merytoryczne	2029	42,9
	Opracowanie techniczne	4516	
Białystok	Opracowanie merytoryczne	0	0
	Opracowanie techniczne	5451	
Gdańsk	Opracowanie merytoryczne	659	18,68
	Opracowanie techniczne	2124	
Katowice	Opracowanie merytoryczne	52 900	198,5
	Opracowanie techniczne	3563	
Kraków	Opracowanie merytoryczne	150 104	315,41
	Opracowanie techniczne	31 380	
Lublin	Opracowanie merytoryczne	0	0
	Opracowanie techniczne	1770	
Łódź	Opracowanie merytoryczne	4187	34,29
	Opracowanie techniczne	1759	
Poznań	Opracowanie merytoryczne	3607	0
	Opracowanie techniczne	20 024	
Rzeszów	Opracowanie merytoryczne	0	0
	Opracowanie techniczne	2250	
Szczecin	Opracowanie merytoryczne	0	0
	Opracowanie techniczne	3342	
Wrocław	Opracowanie merytoryczne	6033	56,68
	Opracowanie techniczne	5470	
Delegatura Bydgoszcz	Opracowanie merytoryczne	7383	110,46
	Opracowanie techniczne	2530	
Delegatura Kielce	Opracowanie merytoryczne	24 375	70,21
	Opracowanie techniczne	1075	
Delegatura Olsztyn	Opracowanie merytoryczne	219	5,95
	Opracowanie techniczne	169	
Delegatura Radom	Opracowanie merytoryczne	120	0,5
	Opracowanie techniczne	103	
Razem	Opracowanie merytoryczne	251 616	853,58
	Opracowanie techniczne	85 526	

2.3. Udostępnianie i Informacja Naukowa

Wydział Udostępniania i Informacji Naukowej BUiAD oraz referaty udostępniania i informacji naukowej OBUiAD zajmują się udostępnianiem dokumentów znajdujących się w zasobie archiwalnym Instytutu. Odbywa się to poprzez udostępnianie wnioskodawcom zamówionych do poszczególnych spraw materiałów archiwalnych, jak również ich uwierzytelnionych kopii. Te podstawowe zadania, w podziale na rodzaje spraw, jakie spełnia pion udostępniania IPN, zostały zaprezentowane w formie tabel w dalszej części sprawozdania.

2.3.1. Wydział Udostępniania i Informacji Naukowej

Praca Wydziału Udostępniania i Informacji Naukowej zorganizowana jest w ramach pięciu sekcji:

1. Sekcja Realizacji Wniosków i Zapytań realizowała zadania w zakresie:
 - wniosków oraz zapytań osób ubiegających się o przyznanie statusu pokrzywdzonego w rozumieniu art. 6 ustawy o IPN;
 - wniosków, o których mowa w art. 29a ustawy o IPN;
 - wniosków o udostępnienie materiałów archiwalnych w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 października 2005 r. (sygn. K 31/04);
 - wniosków funkcjonariuszy, pracowników i współpracowników organów bezpieczeństwa państwa wynikających z art. 35 ustawy o IPN;
 - tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań sekcji;
 - udostępniania materiałów archiwalnych oraz kopii, wypisów i odpisów w związku z realizacją zadań sekcji;
 - prowadzenia oraz bieżącej obsługi Czytelni Tajnej w BUiAD;
 - udzielania odpowiedzi na skargi i zażalenia dotyczące sposobu załatwienia spraw z zakresu swojego działania i oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów;
 - bieżącej obsługi punktów przyjmowania wniosków i zapytań.
2. Sekcja Udostępniania Zasobu do Celów Badań Naukowych realizowała zadania w zakresie:
 - pomocy w realizacji kwerend na potrzeby wnioskodawców, ubiegających się o udostępnienie materiałów archiwalnych do celów badań naukowych i publicystycznych;
 - udostępniania materiałów archiwalnych oraz kopii, wypisów i odpisów do celów badań naukowych i publicystycznych;
 - prowadzenia i bieżącej obsługi Czytelni Akt Jawnych w BUiAD;
 - tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań;
 - udzielania odpowiedzi na skargi i zażalenia dotyczące sposobu załatwienia spraw z zakresu swojego działania i oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów.
3. Sekcja Udostępniania Zasobu do Celów Służbowych realizowała zadania w zakresie:
 - kwerend oraz pomocy w ich realizacji na potrzeby pracowników IPN, ubiegających się o udostępnienie materiałów archiwalnych do celów służbowych;
 - wypożyczania materiałów archiwalnych oraz kopii, wypisów i odpisów na potrzeby pracowników IPN, ubiegających się o udostępnienie materiałów archiwalnych do celów służbowych;
 - prowadzenia i bieżącej obsługi Pracowni Naukowej BUiAD;
 - tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań.
4. Sekcja Udostępniania Zasobu Innym Uprawnionym Podmiotom realizowała zadania w zakresie:
 - kwerend oraz współpracy przy ich realizacji na potrzeby uprawnionych podmiotów z kraju i zagranicy, ze szczególnym uwzględnieniem sądów i prokuratur powszechnych, organów administracji publicznej i Policji;

- udostępniania materiałów archiwalnych oraz kopii, wypisów i odpisów w związku z realizacją bieżących zadań;
- współudziału w prowadzeniu oraz bieżącej obsłudze Czytelni Tajnej w BUiAD;
- tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań;
- udzielania odpowiedzi na skargi i zażalenia dotyczące sposobu załatwienia spraw z zakresu swojego działania i oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów.

5. Sekcja Edycji Źródeł i Informacji Naukowej realizowała zadania w zakresie współpracy z Biurem Edukacji Publicznej, a w szczególności:

- edycji wydawnictw źródłowych w oparciu o zasób archiwalny IPN i instytucji współpracujących;
- przygotowywania opracowań o charakterze informacyjnym opisujących zasób archiwalny IPN oraz zasady jego udostępniania.

W roku 2006 zaczęto udostępniać dokumenty zgodnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 października 2005 r. Ponadto dokumenty zgromadzone w zasobie archiwalnym IPN udostępnia się na mocy regulacji prawnych zawartych w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o IPN (Dz.U. z 1998 r., Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.) z zachowaniem norm wskazanych przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 października 2005 r. (Dz.U. z 2005 r., Nr 222, poz. 1914) i jego uzasadnieniu, na mocy którego uprawnienie do wglądu w dokumenty uzyskały osoby, które nie zamierzają ubiegać się o status osoby pokrzywdzonej, lub te, które nie zostały uznane za osoby pokrzywdzone w myśl art. 6 ust. 1. ustawy o IPN.

Wnioskodawca do realizacji swoich praw w zakresie wglądu do dokumentów może ustanowić pełnomocnika.

Zasady udostępniania dokumentów w przybliżeniu wyglądają w następujący sposób:

1. Udostępnia się dotyczące wnioskodawcy kopie dokumentów, wytworzonych na jego temat przez byłe organy bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 5 ustawy o IPN, oraz dokumentację urzędową, do której wgląd gwarantuje art. 51 ust. 3 Konstytucji RP.

2. Wnioskodawcy, który był poprzednio funkcjonariuszem, pracownikiem lub współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa, udostępnia się do wglądu m.in. oceny, opinie służbowe, charakterystyki, raporty służbowe na jego temat itp.

3. Z udostępnienia wyłącza się dokumenty:

- wytworzone przez wnioskodawcę osobiście, przy jego udziale lub współpracy ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą, służbą lub współpracą z organami bezpieczeństwa państwa;
- dotyczące osób trzecich, w tym osób, które uzyskały status pokrzywdzonego w rozumieniu art. 6 ustawy o IPN;
- nie dotyczące wnioskodawcy bezpośrednio jako obiektu działalności organów bezpieczeństwa państwa.

4. W udostępnionych do wglądu kopiach dokumentów, zgodnie z art. 51 ust. 3 Konstytucji RP, gwarantującym ochronę danych osobowych, anonimizuje się (zaczernia) wszystkie dane mogące identyfikować tożsamość osób trzecich lub dane naruszające prawo do prywatności innych osób. Dane osobowe wnioskodawcy nie podlegają anonimizacji.

5. Prawo wystąpienia z wnioskiem o wydanie kopii lub odpisu z udostępnionych dokumentów przysługuje na mocy art. 31 ust. 2 ustawy o IPN jedynie osobom, które uzyskały status pokrzywdzonego, lub osobom najbliższemu pokrzywdzonemu. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, prawo to nie przysługuje osobom innym niż wymienione w ustawie o IPN. Wyjątek stanowią jedynie byli funkcjonariusze i pracownicy organów bezpieczeństwa państwa, którzy na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o IPN mogą uzyskać na swój wniosek kopię świadectwa służby albo pracy oraz kopię opinii o służbie albo pracy, jeśli takie dokumenty znajdują się w udostępnionym materiale archiwalnym.

Osobom, których dotyczą zbiory dokumentów znajdujące się w zasobie IPN, przysługuje, zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, prawo załączania własnych uzupełnień, sprostowań, wyjaśnień oraz innych dokumentów lub ich kopii, a Instytut ma obowiązek włączyć takie informacje do zbioru. Włączone w tym trybie dokumenty będą udostępniane wraz z materiałami archiwalnymi, do których zostały włączone.

W Wydziale Udostępniania i Informacji Naukowej oraz w referatach udostępniania i informacji naukowej OBUiAD realizowano przez cały okres sprawozdawczy kwerendy na potrzeby wniosków naukowo-badawczych. W okresie sprawozdawczym do IPN wpłynęły 3103 takie wnioski, zarówno z kraju, jak i z zagranicy, z czego całkowicie zrealizowane zostały 2453. Poniżej przedstawiono przykładowe tematy złożonych wniosków naukowo-badawczych w omawianym okresie:

- „Opozycja w PRL”;
- „Gombrowicz w świetle tajnych dokumentów PRL”;
- „Problem TW w Kościele”;
- „Grudzień '70 w Trójmieście”;
- „Jednostki specjalne Ludowego Wojska Polskiego”;
- „Mechanizmy językowej perswazji i manipulacji w teczkach SB”;
- „Archidiecezja krakowska i księża studium w Krakowie 1945–1989. Działalność antykościelna Wydziału IV SB w Krakowie 1945–1989”;
- „Represje stalinowskie na ziemi tarnowskiej”;
- „Duszpasterstwo akademickie KUL w latach 1956–1975”;
- „Ukraiński Legion Samoobrony i jego rola w eksterminacji ludności powiatu hrubieszowskiego w 1944 r.”;
- „Działalność żeńskiego ruchu zakonnego w warunkach państwa totalitarnego w latach 1945–1989”;
- „Konspiracyjne Wojsko Polskie w województwie dolnośląskim”;
- „Poznański «Czerwiec 1956 r.». Geneza, przebieg, skutki 1955–1960”;
- „Śledztwa przygotowujące do procesów czerwcowych 1956 r.”;
- „Uroczystości milenijne w administracji apostolskiej w Lubaczowie w roku 1966”;
- „Działalność AK w Inspektoracie AK Jasło”;
- „Więźniowie obozów polickich”;
- „Aparat bezpieczeństwa wobec marynarzy floty handlowej”;
- „Zbigniew Herbert na tle środowiska literackiego i artystycznego w Polsce (biografia i twórczość)”;
- „Geneza, powstanie i znaczenie Niezależnego Zrzeszenia Studentów”;
- „Życie codzienne we Wrocławiu w okresie PRL”;
- „Działalności Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego”;
- „PUBP w Kozienicach w latach 1945–1948”;
- „Orzecznictwo Sądu Wojewódzkiego w Kielcach Ośrodka Zamiejscowego w Radomiu w latach 1951–1954”;
- „Historia Lidzbarka Warmińskiego po 1945 r.”;
- „Dzieje Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w latach 1945–1990”;
- „Represje wobec duchownych w Polsce Ludowej na przykładzie ks. Stanisława Połotka i ks. Stefana Krzemieńca”;
- „Konspiracja w powiecie włoszczowskim w latach 1939–1945”;
- „Dzieje protestantyzmu w Polsce”;
- „Aparat bezpieczeństwa wobec kurii biskupich w Polsce w latach 1945–1989”.

2.3.2. Dane statystyczne

Tabela nr 1. **Dane ogólne**

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych	
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie
BUiAD	12 260	6855	9625
Białystok	1966	87	1879
Gdańsk	273	48	225
Katowice	1811	175	1636
Kraków	12 122	6060	9716
Lublin	2378	1766	1815
Łódź	4227	1612	3197
Poznań	2914	3042	2599
Rzeszów	2505	1976	1997
Szczecin	5546	2702	2844
Warszawa	2369	1138	2243
Wrocław	4111	2261	4083
Delegatura Bydgoszcz	901	91	911
Delegatura Kielce	297	0	339
Delegatura Olsztyn	948	58	890
Delegatura Radom	178	3	175
Razem	54 806	27 874	44 174

Tabela nr 2. Realizacja art. 30 ustawy o IPN

Oddział	Liczba wniosków przyjętych do realizacji	Liczba wydanych zaświadczeń określających status osoby			Liczba pokrzywdzonych, którym udostępniono materiały archiwalne	Liczba jednostek archiwalnych udostępnionych pokrzywdzonym	Liczba pokrzywdzonych, którym wydano kopie materiałów archiwalnych	Liczba kopii (kart) wydanych pokrzywdzonym	Liczba not wydanych pokrzywdzonym ujawniających dane informatorów	Liczba funkcjonariuszy ujawnionych w notach	Liczba współpracowników ujawnionych	Liczba decyzji odmawiających podania danych informatorów w notach pokrzywdzonym	Liczba funkcjonariuszy, którym ujawnienia danych odmówiono	Liczba współpracowników, którym ujawnienia danych odmówiono	Liczba wniosków/zapytań o status pokrzywdzonego w trakcie realizacji
		Pokrzywdzeni	Niepokrzywdzeni (brak materiałów arch.)	Niepokrzywdzeni (współpracownicy, funkcjonariusze)											
BUiAD	3214	311	1759	157	345	707	315	18 706	27	62	33	4	0	6	4863
Białystok	608	60	497	14	28	106	17	923	9	0	33	12	0	54	1175
Gdańsk	841	141	706	24	241	958	94	10 604	58	712	156	15	23	42	1193
Katowice	1432	162	1212	23	176	500	103	6079	55	1	131	88	3	329	2036
Kraków	1497	131	1253	33	240	1093	81	9599	779	523	256	41	12	67	3219
Lublin	1308	117	612	26	118	289	110	2780	148	2	146	11	0	33	1597
Łódź	1078	97	779	33	251	804	91	5121	95	119	176	22	1	52	1291
Poznań	1221	197	1005	22	165	1483	130	12 508	60	508	48	47	5	180	2807
Rzeszów	1361	80	878	18	85	365	84	12 228	172	1135	278	23	0	104	1824
Szczecin	1015	4	24	1	33	100	7	1734	1	0	2	1	0	10	996
Warszawa	1386	308	879	88	212	664	118	10 899	132	1227	14	9	0	17	1116
Wrocław	1536	145	1271	30	161	938	111	7208	48	95	95	29	13	114	1982
Delegatura Bydgoszcz	517	66	264	16	72	306	46	2588	31	52	12	9	0	24	479
Delegatura Kielce	395	realizacją wniosków zajmuje się OBUiAD Kraków			15	39	8	578	0	0	0	0	0	0	0
Delegatura Olsztyn	307	0	0	0	16	51	5	336	0	0	0	0	0	0	0
Delegatura Radom	518	30	167	8	46	162	16	4838	14	407	32	0	0	0	655
Razem	18 234	1849	11 306	493	2204	8565	1336	106 729	1629	4843	1412	311	57	1032	25 233

Tabela nr 3. Realizacja art. 29a ustawy o IPN

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych	
		pozytywnie (dane tożsame)	negatywnie (dane nietożsame)
BUiAD	2902	82	2795
Białystok	226	2	238
Gdańsk	189	1	195
Katowice	297	4	293
Kraków	106	4	100
Lublin	83	1	91
Łódź	171	1	172
Poznań	244	6	224
Rzeszów	69	1	64
Szczecin	83	0	80
Warszawa	877	36	848
Wrocław	253	4	245
Delegatura Bydgoszcz	100	1	100
Delegatura Kielce	2	1	1
Delegatura Olsztyn	118	0	0
Delegatura Radom	46	4	41
Razem	5766	148	5487

Tabela nr 4. Realizacja wniosków złożonych w związku z realizacją uprawnień wynikających z art. 51 ust. 3 Konstytucji RP

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych	Liczba udostępnionych kopii j.a.
BUiAD	243	82	121
Białystok	113	113	35
Gdańsk	35	19	348
Katowice	27	5	7
Kraków	50	19	53
Lublin	3	0	0
Łódź	31	29	46
Poznań	9	5	215
Rzeszów	17	12	25
Szczecin	6	1	2
Warszawa	14	11	20
Wrocław	13	10	8
Delegatura Bydgoszcz	16	10	17
Delegatura Kielce	3	0	4
Delegatura Olsztyn	8	wnioski są realizowane w OBUiAD w Białymstoku	9
Delegatura Radom	1	0	0
Razem	589	316	910

Tabela nr 5. Udostępnianie do celów badań naukowych

Oddział	Liczba spraw wpływających		Liczba spraw załatwionych				Liczba badaczy, którym udostępniono materiały archiwalne	Liczba j.a. udostępnionych do celów badań naukowych	Liczba kopii wydanych badaczom
			Liczba spraw w trakcie realizacji		Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie				
	krajowych	zagranicznych	krajowych	zagranicznych	krajowych	zagranicznych			
BUiAD	1036	92	369	30	666	62	597	19 961	124 123
Białystok	118	0	22	0	96	0	45	2081	5692
Gdańsk	86	2	64	1	53	1	65	1316	4375
Katowice	89	0	22	0	67	0	65	727	9470
Kraków	876	8	341	6	1024	4	241	4048	12 500
Lublin	84	1	73	0	21	1	126	6133	10101 + 723,8 MB (skany)
Łódź	100	3	34	2	66	1	39	1965	4790
Poznań	183	3	53	1	140	2	151	2233	4836
Rzeszów	148	2	35	0	113	2	89	2107	3171
Szczecin	38	0	32	0	6	0	11	367	215
Warszawa	5	1	4	1	1	0	6	184	1327
Wrocław	107	1	53	0	54	1	70	1085	1374
Delegatura Bydgoszcz	83	0	42	0	48	0	56	1295	630
Delegatura Kielce	16	0	10	0	6	0	6	1010	30
Delegatura Olsztyn	16	0	2	0	14	0	5	95	128
Delegatura Radom	5	0	1	0	4	0	3	57	0
Razem	2990	113	1157	41	2379	74	1575	44 664	182 762 +723,8 MB (skany)

Tabela nr 6. Realizacja spraw dla pionu śledczego IPN

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych		Liczba udostępnionych j.a.
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie	
BUiAD	846	344	483	6500
Białystok	255	19	236	2317
Gdańsk	297	28	311	384
Katowice	255	50	205	996
Kraków	153	39	122	291
Lublin	100	39	61	1039
Łódź	175	20	155	363
Poznań	344	85	269	779
Rzeszów	378	38	366	1873
Szczecin	258	110	148	359
Warszawa	20	9	11	32
Wrocław	192	19	198	482
Delegatura Bydgoszcz	228	19	235	661
Delegatura Kielce	38	0	38	140
Delegatura Olsztyn	66	32	50	179
Delegatura Radom	26	2	24	42
Razem	3631	853	2912	16 437

Tabela nr 7. Realizacja spraw dla pionu edukacyjnego IPN

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych		Liczba udostępnionych j.a.
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie	
BUiAD	409	205	216	9723
Białystok	70	14	56	1998
Gdańsk	79	16	63	851
Katowice	62	38	24	240
Kraków	252	33	219	1846
Lublin	29	21	8	481
Łódź	157	22	135	3935
Poznań	113	21	104	965
Rzeszów	90	44	46	1893
Szczecin	88	72	16	1122
Warszawa	54	5	49	1882
Wrocław	335	6	329	2350
Delegatura Bydgoszcz	115	7	152	487
Delegatura Kielce	3	0	3	48
Delegatura Olsztyn	4	3	3	21
Delegatura Radom	0	0	0	0
Razem	1860	507	1423	27 842

Tabela nr 8. Realizacja spraw dla organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych		Liczba udostępnionych j.a.
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie	
BUiAD	197	60	182	140
Białystok	53	0	53	24
Gdańsk	20	5	20	37
Katowice	359	12	347	1979
Kraków	118	17	101	98
Lublin	66	7	59	40
Łódź	49	1	48	51
Poznań	58	5	55	157
Rzeszów	37	0	37	33
Szczecin	12	3	9	48
Warszawa	0	0	0	0
Wrocław	132	22	110	70
Delegatura Bydgoszcz	63	2	65	82
Delegatura Kielce	22	0	22	32
Delegatura Olsztyn	10	3	11	10
Delegatura Radom	9	0	9	6
Razem	1205	137	1128	2807

Tabela nr 9. Realizacja spraw dla organów administracji publicznej

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych		Liczba udostępnionych j.a.
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie	
BUiAD	1074	310	1174	21
Białystok	137	8	129	69
Gdańsk	82	9	71	16
Katowice	337	18	319	17
Kraków	1053	101	961	561
Lublin	277	16	261	85
Łódź	180	22	158	2
Poznań	195	15	183	48
Rzeszów	90	4	86	1
Szczecin	58	10	48	17
Warszawa	0	0	0	0
Wrocław	1351	41	1310	5
Delegatura Bydgoszcz	161	1	166	157
Delegatura Kielce	6	0	6	0
Delegatura Olsztyn	5	2	4	0
Delegatura Radom	0	0	0	0
Razem	5006	557	4876	999

Tabela nr 10. Realizacja spraw dla służb ochrony państwa

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych		Liczba udostępnionych j.a.
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie	
BUiAD	82	16	66	9
Białystok	23	0	23	15
Gdańsk	45	0	45	9
Katowice	32	0	32	40
Kraków	52	1	51	135
Lublin	10	0	10	13
Łódź	17	0	17	20
Poznań	13	0	13	12
Rzeszów	1	0	1	0
Szczecin	13	1	12	7
Warszawa	0	0	0	0
Wrocław	sprawy dla służb ochrony państwa realizuje Referat Ewidencji			
Delegatura Bydgoszcz	10	0	10	11
Delegatura Kielce	0	0	3	0
Delegatura Olsztyn	0	0	0	0
Delegatura Radom	0	0	0	0
Razem	298	18	283	271

Tabela nr 11. Realizacja spraw dla osób fizycznych

Oddział	Liczba spraw wpływających	Liczba spraw załatwionych	
		Liczba spraw w trakcie realizacji	Liczba spraw zrealizowanych ostatecznie
BUiAD	1312	367	1063
Białystok	181	8	173
Gdańsk	97	10	87
Katowice	402	21	381
Kraków	2676	3630	2683
Lublin	418	17	401
Łódź	438	22	416
Poznań	474	29	471
Rzeszów	1729	1884	1287
Szczecin	58	20	38
Warszawa	12	0	12
Wrocław	160	14	171
Delegatura Bydgoszcz	125	6	124
Delegatura Kielce	101	0	127
Delegatura Olsztyn	349	33	316
Delegatura Radom	143	1	142
Razem	8675	6062	7892

2.4. Wydział Obsługi Bieżącej

Wydział Obsługi Bieżącej wykonywał prace w ramach następujących sekcji i stanowisk:

1. Sekcja Reprografii realizowała zadania w zakresie:
 - sporządzania kopii materiałów archiwalnych w związku z realizacją zadań BUiAD;
 - tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań.
2. Sekcja Obsługi Kancelaryjnej realizowała zadania w zakresie:
 - prowadzenia kancelarii i sekretariatów BUiAD;
 - współudziału w opracowywaniu projektów instrukcji kancelaryjnych BUiAD;
 - współudziału w prowadzeniu działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników IPN w zakresie stosowania wewnętrznych przepisów kancelaryjnych;
 - obsługi i tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań.
3. Stanowisko Sprawozdawcze realizowało zadania w zakresie:
 - inicjowania i współudziału w opracowaniu wzorów sprawozdań okresowych z działalności BUiAD i oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów;
 - analizy informacji sprawozdawczo-statystycznych jednostek i komórek organizacyjnych BUiAD i oddziałowych biur udostępniania i archiwizacji dokumentów;
 - współudziału w prowadzeniu działalności szkoleniowej i instruktażowej pracowników IPN w zakresie stosowania aktów kierownictwa wewnętrznego, dotyczących zadań kancelaryjnych;
 - tworzenia elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań.
4. Stanowisko Bieżącej Obsługi Prawnej realizowało zadania w zakresie:
 - udzielania konsultacji prawnych w ramach postępowań administracyjnych prowadzonych w BUiAD;
 - opiniowania projektów postanowień i decyzji administracyjnych przygotowywanych w ramach postępowań administracyjnych prowadzonych w BUiAD.
5. Stanowisko Bieżącej Obsługi Informatycznej realizowało zadania w zakresie:
 - zapewnienia bieżącej pomocy w obsłudze i sprawnym działaniu urządzeń elektronicznych obsługiwanych przez pracowników BUiAD;
 - współudziału w tworzeniu elektronicznych baz danych niezbędnych do realizacji bieżących zadań komórek organizacyjnych BUiAD;
 - inicjowania działań i współudziału w opracowywaniu rozwiązań informatycznych mających na celu polepszenie bezpieczeństwa i ułatwień w przepływie informacji służbowych niezbędnych do realizacji zadań BUiAD.

2.4.1. Dane statystyczne

Tabela nr 1. Reprografia w okresie sprawozdawczym

Oddział	Liczba wykonanych kopii							
	ogółem				w celu zabezpieczenia zasobu			
	Kserokopie	Skany	Fotografie cyfrowe	Wydruki z mikrofilmów i mikrofisz	Kserokopie	Skany	Fotografie cyfrowe	Wydruki z mikrofilmów i mikrofisz
BUiAD	306 230	1062	0	9737	0	0	0	0
Białystok	12 775	2965	14	1010	138	0	0	0
Gdańsk	21 928	2220	0	826	0	7	0	0
Katowice	107 400	12 230	24 465	85	21 450	10 300	8650	0
Kraków	167 985	3727	48	5993	4695	5705	0	376
Lublin	24 428	0	0	1303	1918	0	0	0
Łódź	57 669	10 486	0	2957	5130	9980	0	0
Poznań	57 975	41 313	2000	937	6869	37 309	2000	0
Rzeszów	64 004	118	18	636	17 854	83	18	0
Szczecin	21 137	126	0	1557	0	0	0	0
Warszawa	26 596	142	0	3282	0	0	0	0
Wrocław	9615	248	0	480	0	248	0	0
Delegatura Bydgoszcz	5478	1561	0	15	951	427	0	0
Delegatura Kielce	236	0	0	0	1537	0	0	0
Delegatura Olsztyn	1921	0	0	0	0	0	0	0
Delegatura Radom	9500	0	0	0	0	0	0	0
Razem	894 877	76 198	26 545	28 818	60 542	64 059	10 668	376

3. BIURO EDUKACJI PUBLICZNEJ

Zgodnie z art. 53 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, do zadań Instytutu należy informowanie społeczeństwa o strukturach i metodach działania instytucji, w ramach których zostały popełnione zbrodnie nazistowskie i komunistyczne, oraz o sposobach działania organów bezpieczeństwa państwa; upowszechnianie w kraju i za granicą wyników swojej pracy oraz badań innych instytucji, organizacji i osób nad problematyką stanowiącą przedmiot jego działania, prowadzenie działalności wystawienniczej i formułowanie wniosków dotyczących edukacji historycznej.

Zadania te realizuje Biuro Edukacji Publicznej, na które składają się trzy wydziały:

- Wydział Badań Naukowych, Dokumentacji i Zbiorów Bibliotecznych (oraz analogiczne referaty w 11 oddziałach);
- Wydział Wystaw i Edukacji Historycznej (oraz analogiczne referaty w 11 oddziałach);
- Wydział Wydawnictw.

3.1. Wydział Badań Naukowych, Dokumentacji i Zbiorów Bibliotecznych

3.1.1. Działalność naukowo-badawcza

Pion badań naukowych Biura Edukacji Publicznej obejmuje Wydział Badań Naukowych, Dokumentacji i Zbiorów Bibliotecznych BEP oraz referaty badań naukowych działające we wszystkich jedenastu Oddziałowych Biurach Edukacji Publicznej. W realizacji poszczególnych projektów uczestniczą także osoby zatrudnione w referatach wystaw i edukacji, pracownicy Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN, a także szerokie grono współpracowników, na co dzień związanych z innymi ośrodkami naukowymi (uczelnie wyższe, instytuty PAN itp.).

3.1.1.1. Ogólnopolskie projekty badawcze

W początkach 2006 r. przygotowany został plan działań BEP na lata 2006–2010. Wiele projektów, w związku z zakończeniem dotychczasowego etapu badań, zyskało nowy kształt. Powstało także kilka nowych programów naukowo-badawczych. Każdy z projektów koordynowany jest przez kompetentnego pracownika BEP lub OBEP. W 2006 r. realizowane były następujące ogólnopolskie projekty badawcze:

3.1.1.1.1. Struktura i metody działania aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej

Koordynator – dr Łukasz Kamiński (BEP Centrala)

W 2006 r. zakończono dotychczasowy etap badań, którego celem było odtworzenie obsady personalnej kierowniczych stanowisk w komunistycznym aparacie bezpieczeństwa w latach 1944–1989. Ukazał się drugi tom informatora *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, obejmujący lata 1956–1975 (Warszawa 2006). Kolejny tom, doprowadzony do końca istnienia Służby Bezpieczeństwa, znajduje się w przygotowaniu. W projekt łącznie zaangażowanych było kilkudziesięciu pracowników IPN, zarówno zatrudnionych w Biurze Edukacji Publicznej, jak i w Biurze Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów.

Równocześnie rozpoczęto prace nad realizacją kolejnego etapu badań, którego celem jest przygotowanie wielotomowego syntetycznego ujęcia dziejów aparatu bezpieczeństwa w latach 1944–1990. Powołano pięć zespołów badawczych, których zadaniem jest przygotowanie opracowań poświęconych poszczególnym pionom aparatu bezpieczeństwa (wywiad, kontrwywiad, pion walki z opozycją i Kościołem, struktury wojskowe). Publikacja opracowań przewidziana jest na 2010 r.

W projekt zaangażowanych jest aktualnie 27 pracowników z centrali BEP oraz z wszystkich oddziałów IPN.

3.1.1.1.2. Aparat Bezpieczeństwa w walce z podziemiem politycznym i zbrojnym 1944–1956

Koordynator – dr Tomasz Łabuszewski (OBEP Warszawa)

W 2006 r. zakończono prace merytoryczne nad *Atlasem podziemia niepodległościowego 1944–1956*, który jest podstawowym efektem dotychczasowego etapu realizacji projektu. *Atlas* stanowiący kompendium wiedzy o powojennym antykomunistycznym podziemiu ukaże się w 2007 r.

Pod koniec 2006 r. zainicjowano nową fazę prac badawczych, której celem jest przygotowanie szeregu opracowań, poświęconych m.in. zagadnieniom dziejów Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, roli amnestii w zwalczaniu podziemia niepodległościowego, działalności siatek wywiadowczych polskich organizacji niepodległościowych i ich likwidacji przez aparat bezpieczeństwa. Członkowie zespołu badawczego realizują także szereg indywidualnych projektów, w tym monografię poszczególnych struktur konspiracyjnych.

W projekcie uczestniczą przedstawiciele wszystkich Oddziałowych Biur Edukacji Publicznej.

3.1.1.1.3. Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem i wolnością wyznania

Koordynator – dr Adam Dziurok (OBEP Katowice)

W 2006 r. rozpoczął się nowy etap realizacji projektu. Jego celem jest przygotowanie zbioru studiów dotyczących problemu działania aparatu bezpieczeństwa wobec kurii biskupich w Polsce w latach 1945–1989.

W projekcie uczestniczą 23 osoby, są to zarówno pracownicy 10 Oddziałowych Biur Edukacji Publicznej, jak i kilka osób ze środowisk naukowych spoza IPN.

3.1.1.1.4. Władze PRL wobec kryzysów społecznych i opozycji demokratycznej

Koordynator – dr Łukasz Kamiński (BEP Centrala)

W roku sprawozdawczym rozpoczęto realizację nowej, zakrojonej na pięć lat fazy projektu. Celem pierwszego etapu tej fazy jest opisanie w skali ogólnopolskiej działalności opozycyjnej w PRL w latach 1975–1980. W efekcie w 2008 r. powinien ukazać się zarówno obszerny tom opracowań (ujęcia regionalne i przekrojowe), jak i edycje podstawowych źródeł (niepublikowane dotychczas dokumenty wytworzone przez struktury opozycyjne oraz dokumenty aparatu represji). W drugiej fazie (realizowanej do 2010 r.) opisane zostaną dzieje NSZZ „Solidarność” w latach 1980–1989.

W projekcie uczestniczy 19 osób z centrali BEP oraz z wszystkich oddziałów IPN.

3.1.1.1.5. Aparat bezpieczeństwa wobec emigracji i Polonii

Koordynator – dr Sławomir Cenckiewicz (OBEP Gdańsk)

Celem realizacji projektu jest przygotowanie obszernego tomu studiów monograficznych, poświęconych różnym aspektom inwigilacji emigracji i Polonii przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa.

W realizacji projektu uczestniczy 17 osób, w tym pracownicy centrali BEP i 5 oddziałowych biur edukacji publicznej, pracownicy Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów oraz badacze z 6 innych placówek naukowych.

3.1.1.1.6. Aparat bezpieczeństwa wobec mniejszości narodowych

Koordynator – dr Grzegorz Motyka (BEP Centrala)

Celem projektu jest zbadanie zjawiska inwigilacji mniejszości narodowych przez aparat bezpieczeństwa, a także ukazanie jego roli w polityce wobec różnych grup narodowościowych,

realizowanej przez władze Polski Ludowej. Obecną fazę badań zakończy publikacja tomu studiów poświęconych działaniom podejmowanym przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa wobec poszczególnych mniejszości.

W pracach uczestniczy 17 osób z centrali BEP oraz z 9 Oddziałowych Biur Edukacji Publicznej.

3.1.1.1.7. Aparat bezpieczeństwa wobec środowisk twórczych i naukowych

Koordynator – dr Małgorzata Ptasńska-Wójcik (BEP Centrala)

Jest to nowy, realizowany od połowy 2006 r. projekt badawczy. Jego celem jest przedstawienie miejsca, jakie zajmował aparat bezpieczeństwa w polityce władz komunistycznych w odniesieniu do trzech środowisk: twórców kultury, naukowców i dziennikarzy. W ramach projektu przygotowane zostaną edycje źródeł oraz opracowania monograficzne i syntez.

W realizacji projektu uczestniczy w chwili obecnej ponad 20 pracowników centrali BEP i wszystkich OBEP. W szerokim stopniu w jego realizację zaangażowani są także badacze spoza IPN.

3.1.1.1.8. Słownik biograficzny Konspiracja i opór społeczny 1944–1956

Koordynator – rotacyjnie: przedstawiciel BEP Warszawa, OBEP w Krakowie i we Wrocławiu. Słownik, przygotowywany w systemie holenderskim (każdy tom od A do Ż), zawiera biogramy działaczy powojennej konspiracji (zbrojnej i politycznej), działaczy struktur opozycyjnych oraz uczestników różnych form oporu społecznego. W 2006 r. został skierowany do druku kolejny, trzeci już tom słownika. Zawierać on będzie 159 haseł przygotowanych przez kilkudziesięcioosobowy zespół, złożony zarówno z pracowników IPN, jak i badaczy z innych ośrodków naukowych.

3.1.1.1.9. Wojna i okupacja 1939–1945

W 2006 r. kontynuowane były prace utworzonego z inicjatywy IPN zespołu badawczego, badającego sprawę wydarzeń w Bydgoszczy z 3–4 września 1939 r. (tzw. krwawa niedziela). Prace zespołu koordynuje dr hab. Paweł Machcewicz (UMK w Toruniu).

Instytut Pamięci Narodowej w dalszym ciągu wspiera także realizowany przez Ośrodek „Karta” projekt „Indeks represjonowanych”, w ramach którego zbierane i udostępniane są dane o obywatelach polskich represjonowanych przez władze sowieckie w latach 1939–1959. Prace z ramienia IPN koordynuje dr Władysław Bułhak.

Rozpoczęto nowy program „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”, realizowany pod patronatem ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Celem programu jest stworzenie możliwie pełnej imiennej listy obywateli polskich, którzy w latach 1939–1945 byli zamordowani lub represjonowani pod okupacją niemiecką. Wykonawcą programu jest Ośrodek „Karta” w Warszawie. Koordynacja – komisja ekspertów w składzie: prof. Tomasz Szarota (przewodniczący), dr Waldemar Grabowski (sekretarz), dr Andrzej K. Kunert, dr Andrzej Chmielarz.

3.1.1.1.10. Słownik dwóch okupacji

Komitety redakcyjne w składzie: dr Andrzej Chmielarz (przewodniczący), dr Andrzej K. Kunert, dr Tomasz Chinciński (Delegatura w Bydgoszczy), dr Waldemar Grabowski (BEP Centrala), Kazimierz Krajewski (OBEP Warszawa), dr Janusz Marszałec (OBEP Gdańsk), dr Grzegorz Motyka (BEP Centrala), dr Aleksandra Namysło (OBEP Katowice), dr Rafał Wnuk (OBEP Lublin)

Celem realizacji nowo powstałego projektu jest przygotowanie wielotomowego wydawnictwa encyklopedycznego, opisującego główne aspekty niemieckiej i sowieckiej okupacji Polski w latach II wojny światowej (struktury okupacyjne i ich działania, Polskie Państwo Podziemne

– struktury, działalność, główne akcje zbrojne, położenie społeczeństwa, życie społeczne i kulturalne itp.). Publikacja pierwszego tomu Słownika jest planowana na 1 września 2009 r.

3.1.1.1.11. Polacy ratujący Żydów

Koordinacja – dr Aleksandra Namysło (OBEP Katowice)

W 2006 r. publikacją *Polacy i Żydzi pod okupacją niemiecką 1939–1945. Studia i materiały* zakończona została dotychczasowa faza realizacji projektu. Od jesieni 2006 r. realizowany jest on przede wszystkim poprzez program „Index Polaków zamordowanych i represjonowanych przez hitlerowców za pomoc Żydom”, stworzony we współpracy z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau i Instytutem Yad Vashem. Jego celem jest zbadanie skali nazistowskich represji wobec Polaków udzielających pomocy Żydom w czasie okupacji, ustalenie ich nazwisk i biogramów. Wykonawcą projektu jest Instytut Studiów Strategicznych w Krakowie, w realizacji uczestniczą pracownicy prawie wszystkich Oddziałowych Biur Edukacji Publicznej.

3.1.1.1.12. Regionalne i ponadregionalne projekty badawcze

Obok wspomnianych wyżej projektów centralnych w Oddziałowych Biurach Edukacji Publicznej realizowane są regionalne i ponadregionalne projekty badawcze. Np. OBEP w Rzeszowie koordynuje rozpoczęty w 2006 r. program „Osobowy wykaz ofiar konfliktu polsko-ukraińskiego 1939–1948”, w którym uczestniczą pracownicy OBEP w Gdańsku, Lublinie i Rzeszowie oraz historycy z innych ośrodków naukowych.

Pracownicy BEP i OBEP realizują także szereg indywidualnych projektów, których celem jest m.in. uzyskanie odpowiednich stopni i tytułów naukowych.

3.1.1.2. Konferencje naukowe

Duże znaczenie Biuro Edukacji Publicznej IPN przywiązuje do organizacji konferencji i sesji naukowych i popularnonaukowych. Służą one z jednej strony popularyzacji osiągniętych wyników badań, a z drugiej sprzyjają dyskusji naukowej, podejmowaniu nowych tematów badawczych itp. W 2006 r. zorganizowano łącznie 40 konferencji, w tym 6 międzynarodowych (zob. załącznik nr 9). Do najważniejszych zaliczyć należy:

- Międzynarodową konferencję naukową „Kryzysy systemu komunistycznego 1953–1981” (Warszawa, 20–21 X 2006), zorganizowaną wspólnie z Instytutem Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Urzędem Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Dokumentów Służby Bezpieczeństwa byłej NRD (Niemcy) i Fundacją Badania Dyktatury SED (Niemcy). Podczas konferencji, w której uczestniczyli badacze z 10 państw, wygłoszono 16 referatów, odbyły się 2 dyskusje panelowe oraz pokaz filmów dokumentalnych.

- Międzynarodową konferencję „Pamięć i polityka historyczna. Doświadczenia Polski i jej sąsiadów” (Łódź, 9–10 XI 2006), zrealizowaną wspólnie z Instytutem Historii Uniwersytetu Łódzkiego i Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną. W trakcie obrad wygłoszono 27 referatów.

- Międzynarodową konferencję naukową „Polskie podziemie niepodległościowe na tle konspiracji antykomunistycznej w Europie Środkowo-Wschodniej 1944–1956. Próba podsumowania” (Lublin, 20–22 XI 2006). Podczas konferencji badacze z 5 państw wygłoszili 25 referatów i koreferatów.

Biuro Edukacji Publicznej było także organizatorem lub współorganizatorem szeregu konferencji związanych z rocznicami ważnych wydarzeń historycznych, jakie przypadały w 2006 r. – począwszy od wydarzeń roku 1956, poprzez Milenium Chrztu Polski (1966), protesty robotnicze i powstanie KOR (1976), po wprowadzenie stanu wojennego (1981).

3.1.1.3. Publikacje

Wyniki prowadzonych prac naukowych publikowane są w formie opracowań cząstkowych (artykuły, studia, edycje źródeł), syntez i monografii. Wydawane są one zarówno w pismach naukowych IPN i w formie książek publikowanych przez Wydział Wydawnictw BEP oraz niektóre oddziały, jak i w wydawnictwach zewnętrznych. W 2006 r. pracownicy BEP opublikowali ponad 370 prac o charakterze naukowym, a także ponad 450 artykułów popularnonaukowych (zob. załącznik nr 7).

3.1.1.4. Współpraca międzynarodowa

Biuro Edukacji Publicznej w 2006 r. współpracowało z instytucjami partnerskimi, m.in. z Republiki Czeskiej, Izraela, Litwy, Niemiec, Słowacji, Ukrainy, USA i Węgier. Współpraca obejmowała wspólną organizację konferencji naukowych i edukacyjnych, wzajemny udział w organizowanych w poszczególnych instytucjach konferencjach naukowych, wymianę publikacji itp. W najbliższym czasie przewiduje się również uruchomienie wspólnych projektów badawczych.

3.2. Wydział Wystaw i Edukacji Historycznej

3.2.1. Działania popularyzatorskie i edukacyjne

Wydział Wystaw i Edukacji Historycznej Biura Edukacji Publicznej prowadzi szeroko rozumianą edukację historyczną, w tym:

- opracowywanie i prezentowanie wystaw historycznych, a także prowadzenie związanych z nimi wykładów i lekcji muzealnych;
- ogłaszanie różnorodnych konkursów historycznych dla uczniów, nauczycieli, studentów i innych adresatów;
- współpracę ze szkołami i nauczycielami;
- organizowanie różnorodnych form doskonalenia zawodowego dla nauczycieli historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego;
- współpracę z innymi instytucjami zainteresowanymi popularyzacją historii najnowszej takimi jak radio, telewizja, prasa, samorządy lokalne, muzea czy stowarzyszenia kombatanckie.

3.2.1.1. Współpraca z Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz instytucjami zajmującymi się kształceniem nauczycieli

W 2006 r. rozpoczęła się praktyczna realizacja „Porozumienia o współpracy pomiędzy Instytutem Pamięci Narodowej i Ministerstwem Edukacji Narodowej” podpisanego w 2001 r. Ministerstwo rozsyła nieodpłatnie do szkół ponadpodstawowych „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”. Minister edukacji objął też honorowy patronat nad III ogólnopolskim konkursem historycznym zorganizowanym przez BEP IPN.

Rozszerza się współpraca z Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli i Ośrodkami Metodycznymi w całym kraju. Wspólnie organizujemy różnorodne formy doskonalenia zawodowego związane z historią najnowszą dla nauczycieli historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego, m.in. wymienić możemy konferencje, sesje, wykłady, warsztaty i kursy, w tym metodyczne, wśród których ważne miejsce zajmują cykle seminaryjno-warsztatowe realizowane jako ponaddwudziestogodzinne kursy doskonalenia podnoszące kwalifikacje zawodowe.

Godne podkreślenia jest, że współpraca z Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli ma charakter stały, a w trakcie konferencji metodycznych organizowanych dla nauczycieli przez porad-

ców metodycznych historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego regularnie informujemy o naszych propozycjach edukacyjnych oraz promujemy działania.

Kontynuowana jest współpraca z instytucjami międzynarodowymi i zagranicznymi zajmującymi się doskonaleniem nauczycieli, m.in. z polsko-niemiecką Fundacją „Krzyżowa” (poprzez systematyczne uczestnictwo w organizowanej przez Fundację corocznej konferencji „Miejsca Pamięci”, w Międzynarodowych warsztatach o Kulturze Pamięci) czy Ministerstwem Edukacji, Młodzieży i Sportu Brandenburgii (RFN). Przygotowywane są ponadto wspólne polsko-niemieckie konferencje i warsztaty dla nauczycieli. W lipcu 2006 r. na terenie Gdańska, Sztutowa i Malborka odbyła się konferencja zorganizowana przez OBEP IPN w Gdańsku, Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku oraz Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu Brandenburgii. Przedstawione i omówione zostały pedagogiczne oraz dydaktyczne koncepcje dotyczące wspólnych elementów historii polskiej i niemieckiej. Głównym tematem była Polska pod okupacją niemiecką podczas II wojny światowej oraz wkład „Solidarności” w proces demontażu sowieckiej dominacji w Europie Środkowo-wschodniej.

3.2.1.2. Współpraca z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwem Obrony Narodowej

Pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej uruchomiony został program „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”, którego celem jest stworzenie imiennej listy obywateli polskich, którzy w latach 1939–1945 byli zamordowani lub represjonowani pod okupacją niemiecką (zob. pkt 3.1.1.1.9).

W 2006 r. Instytut Pamięci Narodowej włączył się w obchody Roku Jerzego Giedroycia (wystawy, konferencje, publikacje).

Biuro Edukacji Publicznej nawiązało ścisłą współpracę z nowo powołanym Muzeum Historii Polski.

W ramach współpracy nawiązanej między Wojskiem Polskim a IPN w jednostkach na terenie całego kraju wygłaszane były w ramach zajęć z wychowania patriotycznego wykłady z najnowszej historii Polski dla żołnierzy i kadry zawodowej (np. wykłady w Dowództwie Wojsk Lądowych oraz Żandarmerii Wojskowej w Warszawie, zajęcia edukacyjne na kwaterach 81A i 120 Cmentarza Osobowickiego we Wrocławiu z elewami Szkoły Podoficerskiej Wojsk Lądowych we Wrocławiu).

3.2.1.3. Współpraca ze szkołami wyższymi

IPN współpracuje z uczelniami na terenie całego kraju. Na prośbę i z udziałem przedstawicieli kadry uniwersyteckiej odbywają się pokazy, wykłady, warsztaty i prelekcje dla studentów, m.in. z UW i UJ. Przedsięwzięcia te przyjmują różnorodne formy, zgodne z możliwościami IPN, ale uwzględniające potrzeby naszych partnerów. Uczestniczymy również w organizowanych przez środowiska naukowe działaniach popularyzujących naukę, m.in. w corocznych Festiwalach Nauki w Warszawie i Gdańsku. W warszawskim X Festiwalu Nauki BEP brał udział już po raz piąty, przygotowując liczne wykłady, lekcje, rajd rowerowy oraz dyskusję panelową.

Oddziały IPN współpracują ze szkołami wyższymi na swoim terenie. Wspólnie organizowane są wystawy, konferencje naukowe, dyskusje panelowe, seminaria i warsztaty dla nauczycieli, wykłady dla studentów, naukowcy biorą udział w pracach komisji konkursów organizowanych przez BEP.

Informacje o konferencjach naukowych i wystawach zorganizowanych wspólnie z uczelniami wyższymi znajdują się w zał. 9 i 11.

3.2.1.4. Współpraca z samorządami

Kontynuujemy i rozszerzamy współpracę z samorządami lokalnymi. Wspólnie organizujemy konferencje historyczne, cykle wykładów, promujemy związki z „Małą Ojczyzną” m.in. poprzez przybliżanie historii najnowszej. Wyróżnić w tych działaniach można propozycje skierowane do wszystkich mieszkańców oraz środowisk szkolnych znajdujących się w gestii władz lokalnych. Współpraca jest realizowana poprzez różnorodne instytucje samorządowe oraz przyjmuje różnorodne formy. I tak OBEP w Warszawie był współorganizatorem obchodów 30 rocznicy protestów robotniczych z Czerwca 1976 r. w Płocku, Radomiu i Warszawie, w ramach których zaprezentował wystawę, sesje popularnonaukowe i przygotował uliczne rekonstrukcje wydarzeń przed historycznym budynkiem d. KW PZPR. W Łodzi pod patronatem Prezydenta Miasta zorganizowano seminarium „Karol Głogowski jako inicjator działań pokojowej opozycji antykomunistycznej w Łodzi”, we współpracy z Urzędem Miasta seminarium popularnonaukowe „Karol Wojtyła i Kościół katolicki w PRL-owskiej rzeczywistości”, a także i międzynarodowe sympozjum „Litzmanstadt Getto 1940–1944. Badania, upamiętnienie, edukacja”. We Wrocławiu wspólnie z Urzędem Marszałkowskim zorganizowano dwudniowe szkolenia dla nauczycieli z woj. wrocławskiego w Książu, a z Urzędem Miasta prezentację wystaw „Twarze wrocławskiej bezpieki” i „Stan wojenny na Dolnym Śląsku”, konferencję naukową „Stan wojenny w Polsce”, promocję czwartego tomu *Aparatu represji w Polsce Ludowej 1944–1989*, a w Brzegu współpraca z Urzędem Miejskim objęła organizację wystawy i konferencji naukowej „Nieznane karty z historii miasta – Brzeg w tajnych dokumentach komunistycznej bezpieki”.

3.2.1.5. Działania edukacyjne skierowane do nauczycieli

W 2006 r. centrala i oddziały BEP IPN kontynuowały różne formy działań edukacyjnych skierowane bezpośrednio do nauczycieli historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego, obejmujące:

- konferencję edukacyjną „Polska Ludowa w edukacji historycznej. Początki PRL” zorganizowaną w Warszawie (22–24 marca 2006 r.), konferencję edukacyjną dla nauczycieli zorganizowaną we współpracy z Sekcją Krajową Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w Juracie (12–16 września 2006 r.);
- cykle seminaryjno-warsztatowe, prowadzone m.in. w Gdańsku, Krakowie, Wrocławiu i Warszawie (np. dwudziestosiedmiogodzinny kurs „Opozycja i opór społeczny w Łodzi w latach 1945–1989”, cykl warsztatów „Śladami Holokaustu”);
- kursy doskonalenia zawodowego przygotowujące do pracy z pakietami edukacyjnymi wydanymi przez IPN (m.in. „Stan wojenny”, „Prymas Tysiąclecia”, „KL Auschwitz”, „Zagłada Żydów polskich w czasie II wojny światowej”, „Polskie Państwo Podziemne w latach 1939–1941”);
- warsztaty przedmiotowo-metodyczne przygotowujące do prowadzenia lekcji muzealnych w oparciu o eksponowane wystawy (m.in. „Szesnastu...”, „Zbrodnie Wehrmachtu...”, „Zagłada polskich elit: Katyń – Akcja AB”, „Przeciwko kilku myślom..., co nienowe. Procesy krajowców za kontakty z paryską »Kulturą«”);
- cykle tematyczne warsztatów przedmiotowo-metodycznych (m.in. „Lata 1939–1989 w obrazach – film jako źródło informacji historycznej”);
- warsztaty przedmiotowo-metodyczne tematyczne (m.in. „Marzec ’68”, „Wypadki grudniowe 1970 r.”, „Kryzysy PRL-u”);
- wykłady i cykle wykładów (m.in. „Z materiałów IPN” w Gdańsku, „Wykłady otwarte” w Katowicach czy „Poniedziałki z historią najnowszą” w Warszawie);
- projekty edukacyjne (m.in. „Wizja lokalna” w Warszawie);
- wykłady podczas konferencji metodycznych dla nauczycieli;

- udział nauczycieli i ich uczniów w sesjach naukowych organizowanych przez IPN;
- konferencje popularnonaukowe organizowane specjalnie z myślą o nauczycielach (m.in. „Dwie koncepcje oporu – podziemie poakowskie i podziemie obozu narodowego”, „Konflikty znane i nieznanne”);
- we współpracy z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Zespołem Szkół Poligraficzno-Księgarskich w Krakowie zorganizowano również wyprawę dla nauczycieli o charakterze warsztatów wyjazdowych do Katynia (20–24 IX).

Cenną pomocą dla nauczycieli są kopie materiałów źródłowych przekazywanych jako tematyczne zestawy źródeł (dokumenty, ikonografia itp.) uczestnikom różnych form doskonalenia.

3.2.1.6. Konkursy historyczne

W roku szkolnym 2005/2006 odbyło się kilka konkursów oddziałowych. Wszystkie dotyczyły najnowszej historii Polski w kontekście regionalnym. 2 czerwca miał miejsce finał konkursu pod patronatem OBEP IPN w Białymstoku „Epoka Prymasa Tysiąclecia”, 12 kwietnia został rozstrzygnięty konkurs „Solidarność: Jeden drugiego ciężary noście” (OBEP Łódź), w Katowicach zorganizowano II Regionalny Konkurs Historyczny „Zbudowałem pomnik trwalszy od spiżu... Mój kandydat na cokolwiek pamięci – zbiorowy lub indywidualny bohater przeszłości 1939–1989” (finał – 30 marca 2006 r.), w Krakowie w dniu 10 kwietnia miało miejsce uroczyste rozstrzygnięcie III edycji konkursu przygotowanego z Urzędem Marszałkowskim „Z rodzinnych albumów. Od «Solidarności» do Niepodległości 1980–1989”, odbył się również konkurs „Wydarzenia sierpniowe 1980 r. – ich przebieg i znaczenie dla Polski”, w Lublinie przeprowadzono wraz ze Studiem Historii Mówionej Radia Lublin S.A. konkurs historyczny „Moja rodzina na Zakrętach Historii” (finał – maj 2006 r.), IV edycję konkursu regionalnego „Ocalić od zapomnienia” przygotował Rzeszów (finał – 23 maja 2006 r.), Szczecin przeprowadził konkurs „W poszukiwaniu nowego domu... Migracje ludności na Pomorzu Zachodnim 1945–1950”.

Jednocześnie prowadzone były przygotowania związane z III edycją ogólnopolskiego konkursu historycznego „«Nadzieje i rozczarowania...» Społeczeństwo polskie w czasach Gomułki i Gierka. Doświadczenia świadka historii”, nad którym patronat objął minister Edukacji Narodowej (finał odbędzie się w marcu 2007 r.). Ponadto w okresie czerwiec–październik odbył się przygotowany przez Krajową Sekcję Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” we współpracy z IPN konkurs „Granice zdrady narodowej i państwowej w dziejach Polski”, w którym pracownicy BEP brali udział m.in. jako członkowie jury.

Szczególny charakter przyjmują konkursy historyczne realizowane w formie imprez turystycznych. Ich wagę i znaczenie podkreśla udział w nich „świadków” historii oraz przebywanie w miejscach z historią związanych, m.in. organizowane przez OBEP w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Rzeszowie, Wrocławiu (zob. też niżej).

3.2.1.7. Praca edukacyjna z młodzieżą

W okresie sprawozdawczym pracownicy BEP organizowali i brali udział w rozmaitych działaniach edukacyjnych skierowanych bezpośrednio do młodzieży szkolnej, wiele kontynuując, m.in. takich jak:

- wykłady dla gimnazjalistów i licealistów, organizowane również na terenie szkół (np. cykl cotygodniowych wykładów otwartych dla uczniów kontynuowany w ramach trwałej współpracy z Małopolskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli);
- lekcje i warsztaty przeprowadzane w siedzibie BEP i OBEP oraz w szkołach, tematy wynikały z bezpośrednich ustaleń pomiędzy nauczycielami a pracownikami BEP lub należały do stałej listy propozycji, wynikających z dotychczasowej tematyki badań i działań;

- lekcje muzealne połączone ze zwiedzaniem wystaw IPN prezentowanych w kilkudziesięciu miejscach w Polsce;
- przeglądy filmowe poprzedzone wprowadzającymi wykładami, a podsumowywane różnymi formami dyskusji (formuła Dyskusyjnych Klubów Filmowych) – w Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Rzeszowie, Warszawie. Do ważnych przedsięwzięć edukacyjnych należy zaliczyć także: przygotowanie przez Oddział w Katowicach filmu dokumentalnego „Tysiąclecie kontra Milenium”, prezentowanego podczas otwarcia wystawy „1966 – Milenium kontra Tysiąclecie”, i konferencji popularnonaukowej „Tysiąclecie kontra Milenium – rocznice historyczne w edukacji”, zorganizowanej z Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli WOM w Katowicach, czy warsztatów dla nauczycieli; pokazy filmów dokumentalnych *Partyzanckie dzieci* i *Cud lubelski* w ramach „Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej” w Chełmie, filmu dokumentalnego *Jastrzęb/Żelazny* podczas rajdu edukacyjnego dla młodzieży „Nadbużańskim szlakiem trzech kultur”, Okuninka, 29 listopada – 1 grudnia 2006 r.;
- wykłady otwarte i cykle wykładów prowadzone przez historyków z BEP (w siedzibie BEP i Oddziałów IPN), a także na zaproszenie domów kultury, muzeów, klubów, stowarzyszeń i innych placówek oświatowych w całym kraju;
- różnorodne formy turystyczne, m.in. „terenowe lekcje historii” organizowane przez OBEP w Łodzi, Historyczny Klub Turystyczny „Wędrówki po historii” zorganizowany przez OBEP w Gdańsku, Klub Turystyczny zorganizowany przez centralę BEP w Warszawie czy krótkie rajdy–konkursy (np. 27 września z okazji Dnia Polskiego Państwa Podziemnego OBEP zorganizowało rajd w miejscowościach: Kalnica – Kiersnowo – Oleksin – Klichy – Kalnica; 17 listopada II Rajd Historyczny „Szlakiem pamięci – martyrologia i bohaterstwo mieszkańców Śląska i Zagłębia w czasie II wojny światowej” oraz rajd autokarowy zorganizowany na trasie: Tarnowskie Góry – Będzin – Sosnowiec – Katowice; „Spadochrony nad Żerychową. Szlakiem Armii Krajowej i Konspiracyjnego Wojska Polskiego po ziemi radomszczańskej” – zorganizowany 11 września 2006 r.).

3.2.1.2. Działania wystawiennicze, współpraca z mediami

3.2.1.2.1. Wystawy historyczne

Tematyka wystaw, na których jest prezentowana bogata, często unikalna dokumentacja fotograficzna i materiały archiwalne, jest bardzo różnorodna. Wystawy mają charakter objazdowy i są eksponowane z dużym powodzeniem, zwłaszcza w niewielkich miejscowościach na terenie całego kraju. Pełen wykaz wystaw prezentowanych przez Centralę BEP i OBEP w okresie sprawozdawczym zawiera załącznik nr 11 do niniejszego sprawozdania.

Ekspozycje poprzedzane są szeroką akcją informacyjną prowadzoną w lokalnych mediach i skierowaną m.in. do szkół. Niemal wszędzie wystawy są odbierane jako ważne wydarzenia kulturalne i medialne. Często powstają przy współudziale regionalnych placówek muzealnych, organizacji kombatanckich, szkół czy uczelni, samorządów. Ekspozycje uzupełniają lekcje muzealne dla młodzieży prowadzone przez pracowników IPN oraz formy doskonalenia skierowane do nauczycieli. Na ogół otwarcia wystaw połączone są z przygotowaniem sesji naukowych, w których obok pracowników IPN biorą udział przedstawiciele środowisk naukowych i „świadkowie” historii.

Najważniejsze wystawy przygotowane w 2006 r. to:

„Przeciwko kilku myślom ... co nienowe. Procesy krajowców za kontakty z paryską «Kulturą»”, otwarta w sierpniu 2006 r. w Gdańsku w ramach obchodów Roku Jerzego Giedroycia wystawa pokazuje oddziaływanie paryskiej „Kultury” na kraj;

„Zagłada polskich elit. Akcja AB–Katyń”, otwarta w dniu 29 września w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawia największe akcje represyjne skierowane przeciwko

elitom narodu polskiego przeprowadzone w dwu pierwszych latach okupacji równolegle przez Niemców i Sowietów;

„Ofiary stanu wojennego”. Jej wernisaż odbył się 12 grudnia na pl. Zamkowym w Warszawie. Na wystawie przedstawiono sylwetki 56 ofiar z lat osiemdziesiątych., w tym trzech księży zamordowanych „przez nieznaną sprawców” w 1989 r. W założeniu autorów wystawa ma charakter otwarty, w ciągu tego roku będzie w miarę pozyskiwania nowych materiałów uzupełniana informacjami o pozostałych ofiarach stanu wojennego.

W 2006 r. rozpoczął się także cykl wystaw przedstawiających kadry aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej. Jako pierwszą pokazano 2 marca 2006 r. wystawę „Twarze krakowskiej bezpieki”. Analogiczne wystawy odbyły się we Wrocławiu (22 lipca) i Bydgoszczy (21 grudnia). Kolejne wernisaże, przygotowane przez następne oddziały, przewidziane są w 2007 r.

3.2.1.2.2. Współpraca z telewizją

W ramach współpracy z TVP, będącej efektem porozumienia obydwu instytucji powstała „Zwrotnica” – program historyczno-publicystyczny. Był on emitowany co dwa tygodnie na antenie TVP 1 od grudnia 2005 do czerwca 2006 r. Tematyka poszczególnych odcinków była następująca:

- Przeszłość gen. Wojciecha Jaruzelskiego,
- Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa PRL w latach 1944–1956,
- „Ketman”. Lesław Maleszka i inni – o agenturze w opozycji,
- Inwigilacja ks. Karola Wojtyły w Krakowie,
- 1956 – sytuacja w Polsce i na Węgrzech,
- Konspiracja i powstanie w getcie warszawskim,
- Obóz koncentracyjny i zagłady Auschwitz-Birkenau,
- Działalność paryskiej „Kultury” i jej inwigilacja przez służby PRL,
- Mundial’86 – inwigilacja polskich piłkarzy.

W czerwcu w TVP odbyło się szkolenie dla pracowników BEP i OBEP z zakresu notacji telewizyjnych (w dziedzinach: operator, dokumentalista). W efekcie tego w ciągu minionego roku powstało szereg notacji. Za pomocą kamery nagrano relacje uczestników i świadków ważnych wydarzeń historycznych.

Należy podkreślić współpracę OBEP Gdańsk z TVP 1 i TVP 3 w realizacji spektaklu Teatru Telewizji Scena Faktu *Inka 1946* (premiera w TVP 1 dnia 22 I 2007 r.), jak również współpracę OBEP Gdańsk z TVP 3 w realizacji cyklu reportaży historycznych „Tajne, nieznane, zapomniane”.

Pracownicy OBEP w Łodzi uczestniczyli w cyklicznym programie publicystycznym „Świadkowie nieznanych historii”, emitowanych w TVP 3.

Na zlecenie OBEP w Katowicach i przy współudziale jego pracowników powstał film *Tysiąclecie kontra Milenium*. OBEP Katowice współpracowało z TVN w produkcji filmu dokumentalnego nt. strajku w KWK „Piast” w grudniu 1981 r., jak również z niemieckim studiem filmowym „Halbtotal” w produkcji filmu o deportacjach mieszkańców Górnego Śląska do ZSRR w 1945 r.

Pracownicy OBEP Warszawa współpracowali przy realizacji spektaklu teatralnego w TVP *Śmierć rotmistrza Pileckiego* i filmu dokumentalnego *Słowo honoru*. Ponadto przygotowali relację filmową z rekonstrukcji radomskich protestów robotniczych z czerwca 1976 r.

OBEP Szczecin kontynuował współpracę z TVP 3 nad realizacją cyklu edukacyjnego dotyczącego historii Pomorza Zachodniego.

Oddział w Lublinie kontynuował współpracę z TVP Polonia, w ramach której zrealizowano filmy: *Partyzanckie dzieci*, *Ostatni...*, *Prowokacja Zenona*, *Cud lubelski*, *Zaporczyzy*, *Uskok*, *Orlik*, *Żelazny*, *Zbrodnia wpisana w system*, *Kłamstwo PKWN*.

Ciekawym przedsięwzięciem było zorganizowanie przez IPN pokazów filmu Niepochowany Marty Meszaros, które odbyły się w Krakowie, Łodzi, Warszawie, Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Rzeszowie, Poznaniu, Toruniu i Szczecinie.

Do tego należy dodać liczne wystąpienia pracowników pionu edukacyjnego IPN w programach informacyjnych i publicystycznych różnych stacji TV, dotyczące obchodzonych w 2006 r. rocznic (pozański Czerwiec '56, Milenium, Czerwiec '76, powstanie KOR, rocznica stanu wojennego) i innych wydarzeń historycznych.

3.2.1.2.3. Współpraca z radiem

Kontynuowano dotychczasową współpracę między IPN a Polskim Radiem S.A.

3 czerwca 2006 r. Biuro Edukacji Publicznej po raz piąty już wzięło udział w Pikniku Naukowym Radia BIS, w Warszawie. W tym roku, nawiązując do tematu imprezy, pokazano fragmenty wystawy „PRL–tak daleko, tak blisko”.

Pracownicy OBEP Lublin uczestniczyli w pracach Studia Historii Mówionej w Polskim Radiu Lublin oraz, działającej tam, Radiowej Akademii Historii Mówionej (która organizuje multimedialne lekcje historii z udziałem ekspertów i świadków historii.)

Ponadto należy podkreślić bieżącą współpracę pracowników całego pionu edukacyjnego IPN z programami Polskiego Radia (zwłaszcza PR 1), ogólnopolskimi stacjami komercyjnymi oraz regionalnymi rozgłośniami publicznymi i komercyjnymi. Zakres powyższej współpracy to głównie komentarze nt. ważnych rocznic historycznych, wydarzeń z dziedziny najnowszej historii Polski, a także tematyki lustracyjnej. Na antenie Radia Józef wyemitowano cykl 10 audycji „Polskie Milenium”, kontynuowana była również emisja „Tygodnika Historycznego”.

3.2.1.2.4. Współpraca z prasą

W ramach umowy o współpracy z miesięcznikiem „Niezależna Gazeta Polska” pracownicy BEP przygotowywali do każdego numeru pisma monograficzny materiał–wkładkę, zawierającą szereg tekstów popularnonaukowych. Opublikowane wkładki dotyczyły następujących tematów: „Milenium 1966”, „Poznański Czerwiec 1956”, „Październik 1956”, „Przed Sierpniem 1980”, „W stanie wojennym”.

W ciągu minionego roku na łamach krakowskiego „Dziennika Polskiego” ukazywały się cotygodniowe publikacje z cyklu „IPN i Dziennik Polski przypominają”.

Kontynuowana była współpraca z miesięcznikiem „Mówią wieki”.

Ponadto prasa – zarówno ogólnopolska, jak regionalna – niejednokrotnie relacjonowała tematy, poruszane przez autorów „Biuletynu Instytutu Pamięci Narodowej”.

Pracownicy pionu edukacyjnego IPN współpracowali z 2006 r. z wieloma tytułami ogólnopolskimi. Były to m.in. „Tygodnik Solidarność”, „Gość Niedzielny”, „Gazeta Polska”, „Newsweek”, „Tygodnik Powszechny”, „Niedziela”, „Wprost”, „Polityka”, „OZON”, „Nowe Państwo”, a także ogólnopolskie dzienniki – „Dziennik”, „Gazeta Wyborcza”, „Nasz Dziennik”, „Rzeczpospolita”. Do tego należy dodać szereg tekstów, wypowiedzi i wywiadów pracowników BEP i OBEP, zamieszczonych w prasie regionalnej – codziennej i periodycznej. Zakres współpracy to tematyka historyczna „rocznicowa”, bieżące wydarzenia z pracy IPN (sesje naukowe, konferencje, wystawy itd.) oraz szeroko pojmowana tematyka lustracyjna.

3.3. Wydział Wydawnictw

Wydział Wydawnictw zajmuje się redakcją naukową i przygotowaniem do wydania (projekt graficzny, skład komputerowy) wyników pracy badaczy z IPN w postaci książek oraz artykułów naukowych i popularnonaukowych. W okresie sprawozdawczym wydano ze środków IPN 23 publikacje (w tym jedną angielskojęzyczną poza seriami). W poszczególnych seriach ukazały się: „Dokumenty” – 2 pozycje, w serii „Relacje i wspomnienia” – 2, w serii „Konferencje” – 1,

w serii „Monografie” – 10, w serii „Studia i materiały” – 1, w serii „Albumy” – 2. Ponadto ukazały się dwa tomy półrocznika naukowego „Pamięć i Sprawiedliwość”, 8 numerów „Biuletynu Instytutu Pamięci Narodowej” (w tym 4 numery podwójne), dwa numery periodyku IPN – „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”.

Oprócz prac przygotowanych do druku przez Wydział Wydawnictw BEP IPN w roku 2006 ukazały się 22 publikacje (książki, broszury, albumy) wydane staraniem Oddziałowych Biur Edukacji Publicznej IPN, najczęściej we współpracy z partnerami zewnętrznymi.

4. ADMINISTRACJA

4.1. Biuro Prawne

Biuro Prawne składa się z trzech wydziałów powołanych przez Kolegium Instytutu uchwałą Nr 10/00 z dnia 6 września 2000 r. w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu:

- 1) Wydziału Obsługi Prawnej;
- 2) Wydziału Legislacji;
- 3) Wydziału Orzecznictwa.

4.1.1. Wydział Obsługi Prawnej

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2006 r. Wydział Obsługi Prawnej zajął się 231 sprawami. Pracownicy Wydziału:

1. poddali analizie prawnej 140 projekty umów dotyczących m.in.:
 - a. wykonania robót budowlanych i remontowych, najmu pomieszczeń, wykonania systemów zabezpieczeń elektronicznych i konserwacji tych systemów, wykonania przyłączy energetycznych, dostawy energii cieplnej, sprawowania nadzorów inwestorskich nad robotami budowlanymi;
 - b. umów i specyfikacji istotnych warunków zamówień dotyczących dostaw;
 - c. umów ze: Związkiem Harcerstwa Rzeczypospolitej, Słowackim Instytutem Pamięci Narodowej, Uniwersytetem im. Mikołaja Kopernika, Londyńskim Studium Polski Podziemnej, The Institute of World Politics;
 - d. umów ze stacjami telewizyjnymi: TVN, TVN 24 i TVP 2;
2. sporządzali opinie prawne dotyczące m.in. spraw pracowniczych, praw autorskich, interpretacji ustawy o IPN i zmian do tej ustawy;
3. prowadzili obsługę i uczestniczyli w 25 sprawach sądowych;
4. sporządzili 10 projektów pełnomocnictw i upoważnień;
5. odpowiadali na korespondencję niewłaściwie skierowaną.

4.1.2. Wydział Legislacji

Wydział Legislacji realizował zadania polegające m.in. na:

1. Opiniowaniu przesyłanych do IPN projektów ustaw i rozporządzeń w ramach uzgodnień międzyresortowych, w szczególności projektów ustaw:
 - a. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
 - b. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów;
 - c. o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.
2. Opracowywaniu projektów zarządzeń prezesa IPN i ich nowelizacji m.in. w sprawie:
 - a. regulaminu organizacyjnego IPN;
 - b. wprowadzenia w IPN instrukcji kontroli ochrony informacji niejawnych;
 - c. instrukcji obiegu dokumentów niejawnych w Biurze Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów oraz oddziałowych biurach udostępniania i archiwizacji dokumentów.
3. Opracowywaniu projektów decyzji dyrektora generalnego i ich nowelizacji m.in. w sprawie:

- a. gospodarowania składnikami majątku będącego w dyspozycji IPN oraz ewidencjonowania tego majątku;
 - b. korzystania z telefonów komórkowych będących własnością IPN;
 - c. powoływania Komisji Ekspertów do rozpatrzenia ofert złożonych w otwartych konkursach przeprowadzanych przez IPN.
4. Opiniowaniu decyzji dyrektorów oddziałów m.in. w sprawie:
- a. przeprowadzenia inwentaryzacji;
 - b. powołania komisji do przeprowadzenia kontroli ochrony informacji niejawnych;
 - c. obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych.

Ponadto Wydział Legislacyjny:

- a. wydawał opinie w sprawach związanych z zakresem działalności jednostek i komórek organizacyjnych IPN;
- b. zajmował się uzgadnianiem wewnątrz IPN projektów aktów prawnych;
- c. uczestniczył w konferencjach uzgodnieniowych;
- d. uczestniczył w Komisji Prawniczej Rządowego Centrum Legislacji.

4.1.3. Wydział Orzecznictwa

Realizacja spraw związanych z:

- 1) Ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 1998 r. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.)

a)

Decyzje administracyjne dotyczące podania nazwisk i dalszych danych osobowych informatorów			Decyzje administracyjne dotyczące odmowy wykorzystania dokumentów do badań naukowych		Postanowienia w sprawie odmowy wydania zaświadczenia stwierdzającego status osoby pokrzywdzonej		
33			8		19		
Decyzje utrzymujące w mocy decyzje I instancji	Decyzje uchylające decyzje I instancji i umarzające postępowanie	Decyzje uchylające decyzje I instancji i orzekające co do istoty	Decyzje utrzymujące w mocy decyzje I instancji	Decyzje uchylające decyzje I instancji orzekając co do istoty sprawy	Postanowienia utrzymujące w mocy zaskarżone postanowienia	Postanowienia uchylające i orzekające co do istoty	Postanowienia uchylone
30	2	1	7	1	7	2	10

b)

Liczba skarg złożonych do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego		
9		
Skargi odrzucone	Skarga uchylona	Postępowanie sądowe nie zostało zakończone
2	1	6

- 2) Ustawą z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 z późn. zm.)

Decyzje administracyjne w I instancji			Decyzje administracyjne w II instancji				Decyzje zaskarżone do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego		
81			35				17		
Decyzje pozytywne	Decyzje negatywne	Decyzje umarzające postępowanie administracyjne	Decyzje utrzymujące w mocy zaskarżone decyzje	Decyzje uchylające zaskarżone decyzje i orzekające co do istoty	Decyzje umarzające postępowanie odwoławcze	Decyzje odmawiające wznowienia postępowania	Skargi odrzucone	Skargi oddalone	Skargi anulowane przez WSA
19	53	9	32	1	1	1	6	2	1

- 3) Postanowienia przygotowane w związku z realizacją ustawy o IPN i ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego rozstrzygające różnorodne kwestie związane z postępowaniem administracyjnym

19 postanowień			
Postanowienia zaskarżone do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego			Postanowienia przekazujące sprawy według właściwości zgodnie z art. 65 § 1 kpa
5			12
Skargi uchylone	Postępowania umorzone przed WSA	Postępowania w toku	-
1	1	3	-

Wydział Orzecznictwa przygotował 41 opinii prawnych. Ponadto w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2006 r. pracownicy Wydziału zajmowali się łącznie 656 sprawami, w których odpowiadano na 2376 pism.

4.2. Wydział Informacji i Komunikacji Społecznej

Wydział Informacji i Komunikacji Społecznej IPN został powołany w 2006 roku. Na czele Wydziału stoi zastępca dyrektora Sekretariatu Prezesa IPN. WliKS zatrudnia 8 osób. W ramach Wydziału zostało powołane stanowisko rzecznika IPN. W oddziałach IPN zostali na podobnych stanowiskach zatrudnieni asystenci prasowi.

Celem powołanego Wydziału jest kształtowanie pozytywnego wizerunku Instytutu w opinii publicznej oraz polityki komunikacyjnej.

Zespół realizuje w ramach wydziału następujące zadania związane z komunikacją zewnętrzną, jak i wewnętrzną Instytutu:

1) informacyjne:

- relacje z mediami;
- środowiskami;
- szeroko pojętą publicznością;
- z poszczególnymi pionami wewnątrz Instytutu;

2) promocyjne:

- związane ściśle z działaniami BEP w zakresie wydawnictw, sesji, wystaw;
- związane z działaniami podjętymi przez Sekretariat Prezesa.

W ramach prac zespołu prowadzone są działania związane z bieżącymi relacjami z mediami, monitorowaniem mediów, z prowadzeniem strony internetowej, obsługą wydarzeń specjalnych, obsługą wydarzeń zagranicznych, obsługą bieżącą, współpracą z oddziałowymi komórkami informacyjnymi, doradztwem strategicznym.

Media relations:

- bieżące informacje do mediów, konferencje prasowe, briefingi itp.;
- stała współpraca:
 - inicjowanie artykułów i audycji o IPN;
 - przygotowywanie cotygodniowego kalendarium dla „Gazety Polskiej” w ramach współpracy;
 - koordynacja dodatku do „Gazety Polskiej”.

Monitoring mediów w oparciu o prasę, stacje radiowe i telewizyjne oraz media elektroniczne:

- codzienne przeglądy prasy;
- katalogowanie informacji dotyczących działań IPN w centrali oraz w oddziałach.

Internet:

- prowadzenie strony internetowej IPN;
- prowadzenie strony Biuletynu Informacji Publicznej IPN;
- modernizacja strony wg nowego projektu o charakterze interaktywnym.

Wydarzenia specjalne (przygotowywanie lub współpraca przy organizacji różnego rodzaju imprez) m.in.:

- uroczystości w Markowej ku czci rodziny Ulmów;
- uroczystości poświęconej Zdzisławowi Brońskiemu ps. „Uskok” w Nowogrodzie/Kijan;
- uroczystości poświęconej Józefowi Franczakowi ps. „Lalek”;
- uroczystość wręczenia Nagrody Prezesa IPN Kustosz Pamięci Narodowej.

W ramach działań zespołu podjęta została współpraca:

- z Klubem Historycznym im. gen. Stefana Roweckiego „Grota”;
- ze Stowarzyszeniem Wolnego Słowa, w ramach której organizowane są debaty historyczne;
- ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich;
- z Ośrodkiem „Karta” w ramach współpracy BEP;
- z Fundacją Pomoc Polakom na Wschodzie;
- z Festiwalem Teatralnym Express EC 47 Polska – Niemcy – odcienie polityki;
- z Instytutem Książki;
- z Krajowymi i Międzynarodowymi Targami Książki;
- z konsulatami w Grodnie (organizacja wyjazdów historyków z wystawami na Białoruś).

Obsługa bieżąca

Komórki wydziału regularnie informują opinię publiczną o bieżących działaniach Prezesa IPN, Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Biura Edukacji Publicznej, Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w centrali, jak i w Oddziałach IPN.

Ponadto współpraca z:

- Biuletynem IPN;
- Działem Wydawnictw BEP przy opracowaniu katalogu bieżącego wydawnictw IPN oraz zbiorczego za lata 2000-2006;
- Gospodarstwem Pomocniczym przy koordynacji działań dotyczących dystrybucji wydawnictw IPN.

Współpraca z oddziałowymi komórkami informacyjnymi (asystenci prasowi)

Do zadań WliKS należy ścisła współpraca z oddziałami IPN w zakresie polityki medialnej, m.in. współpraca z mediami; inicjowanie oraz koordynacja programów o IPN w radiu i telewizji oraz publikacji w czasopiśmie; udrożnienie kanałów informacyjnych pomiędzy poszczególnymi pionami w oddziałach a centralą.

Obsługa wydarzeń zagranicznych

- wizyt Prezesa;
- monitoring mediów zagranicznych;
- prowadzenie strony internetowej w języku angielskim;
- nawiązywanie współpracy m.in. z konsulatami w Grodnie (organizacja wyjazdów historyków z wystawami na Białoruś).

W ramach swoich zadań w 2006 r. WliKS organizował różnego rodzaju imprezy promocyjne, m.in.:

- promocje książek: *Millenium czy Tysiąclecie*, *Aparat bezpieczeństwa w PRL t. 1 i 2*, *Lwowskie pod okupacją sowiecką*, *Wokół teczek bezpieki. Materiały źródłowe i inne*;
- a) spotkania i dyskusje na temat:
 - lustracji, wokół filmu *Niepochowany* w reż. Marty Meszarosz (koordynacja tego przedsięwzięcia w 10 oddziałach IPN z udziałem artystów), wokół filmu *Życie na podłuch* w ramach współpracy z Monolith Film;
- b) współpraca przy obchodach rocznicowych m.in. Czerwca 1956, Czerwca 1976, konferencji Krajowcy Jerzemu Giedroycowi, wprowadzenia stanu wojennego, Powstania KOR itp.;
- c) wystawa plenerowa na pl. Zamkowym „Chleba i wolności”;
- d) opracowywanie projektów wizerunkowych dla Instytutu Pamięci Narodowej.

4.3. Gospodarstwo Pomocnicze

Gospodarstwo Pomocnicze Instytutu Pamięci Narodowej, utworzone na podstawie zarządzenia Prezesa IPN nr 7/00 z dn. 30 października 2000 r., świadczyło w zakresie sprawozdawczym odpłatne usługi (po kosztach własnych) na rzecz jednostki macierzystej w zakresie:

- gospodarowania nieruchomościami w Warszawie – przy ul. Towarowej i ul. Kłobuckiej,
- usług transportowych, remontowych, konserwatorskich, porządkowych i zaopatrzeniowych,
- usług reprograficznych.

Przedmiotem działalności Gospodarstwa Pomocniczego IPN jest:

- gospodarowanie nieruchomościami pozostającymi w dyspozycji IPN,
- gospodarowanie samochodami służbowymi (kolumna transportowa) na potrzeby Instytutu,
- prowadzenie działalności wydawniczej obejmującej druk publikacji IPN oraz ich sprzedaż.

W 2005 r. Gospodarstwo Pomocnicze osiągnęło przychody ze sprzedaży publikacji w wysokości 683,3 tys. zł., natomiast w 2006 r. 876 tys. zł. Sprzedaż publikacji realizowana jest przez hurtownie, księgarnie, oddziały IPN, a także punkt sprzedaży przy ul. Towarowej 28 w Warszawie. Gospodarstwo prowadzi również sprzedaż wysyłkową publikacji IPN.

5. BUDŻET

Budżet Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu został określony ustawą budżetową na rok 2006 w następujących wielkościach:

Tabela nr 1. **Dochody i wydatki IPN – KŚZpNP wg ustawy budżetowej na 2006 r. w tys. zł**

Dochody budżetowe	260
Wydatki budżetowe	131 357
z tego:	
– dotacja celowa	705
– świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 629
– wydatki bieżące	103 868
– wydatki majątkowe	25 155

5.1.1. Wykonanie dochodów budżetowych

Wykonanie planu dochodów przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2. **Wykonanie dochodów IPN – KŚZpNP w 2006 r. w tys. zł**

Lp.	Wyszczególnienie	§	Ustawa budżetowa na 2006 r.	Wykonanie w roku 2006
	Dział 751			
1	Grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	0580	-	20,3
2	Wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek prokuratorskich na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	0700	179	182,1
3	Wpływy z usług	0830	1	3,1
4	Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	0870	–	25,7
5	Pozostałe odsetki	0920	20	16,8
6	Wpływy z różnych dochodów	0970	27	80,0
7	Wpływy do budżetu części zysku gospodarstwa pomocniczego	2380	33	9,9
	Ogółem		260	337,9

W ustawie budżetowej na rok 2006 prognozowano osiągnięcie dochodów w wysokości 260,0 tys. zł. Zrealizowane dochody były wyższe o 77,9 tys. zł w stosunku do ustawy budżetowej na 2006 r. i wyniosły 337,9 tys. zł, co stanowi 130 proc. prognozowanych dochodów.

Zrealizowane dochody wyszczególnione:

- w § 0580 na kwotę 20,3 tys. zł dotyczyły grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych;
- w § 0700 na kwotę 182,1 tys. zł to spłaty pożyczek udzielonych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych prokuratorów;
- w § 0830 na kwotę 3,1 tys. zł to wpływy z tytułu wykonania kserokopii materiałów archiwalnych;

- w § 0870 na kwotę 25,7 tys. zł dotyczyły wpływów ze sprzedaży;
- w § 0920 na kwotę 16,8 tys. zł dotyczyły wpłat odsetek od udzielonych pożyczek na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych prokuratorów;
- w § 0970 na kwotę 80 tys. zł dotyczyły wpłat z różnych tytułów (głównie obniżenie składki ZUS z tytułu jej terminowej realizacji, tzw. wynagrodzenie płatnika, oraz faktur korygujących niemożliwych do przewidzenia w okresie tworzenia budżetu);
- w § 2380 na kwotę 9,9 tys. zł dotyczyły wpłaty części zysku Gospodarstwa Pomocniczego IPN.

Decyzją Dyrektora Generalnego z dnia 10 kwietnia 2006 r. zostało utworzone konto dochodów własnych. Zgodnie z pkt 1, ust. 1 art. 22 ustawy o finansach publicznych, dochody te mogą być gromadzone na wydzielonym koncie „Dochody własne”, a następnie przeznaczone na sfinansowanie wydatków bieżących i inwestycyjnych związanych z uzyskiwaniem tych dochodów.

Instytut założył konto dochodów własnych z tytułu udostępniania dokumentacji przetargowej oraz darowizny przeznaczonej na organizację wystawy „Czerwiec 1976” oraz wydania okolicznościowego albumu.

5.1.2. Wykonanie wydatków budżetowych

Realizacja wydatków Instytutu Pamięci Narodowej w ramach działów klasyfikacji budżetowej wyglądała następująco:

Dział 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa, w tym:

- Rozdział 75101 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa;
- Rozdział 75112 – Jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;

Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Wielkości w obu rozdziałach działu 751 odzwierciedlają poziom wydatków poniesionych na bieżącą działalność Instytutu związaną z zatrudnieniem, kosztami utrzymania oraz realizacją zadań określonych ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Realizacja wydatków majątkowych i dotacji dokonywana jest tylko w ramach rozdziału 75101.

Największą pozycję stanowią wydatki bieżące, a w tej grupie wydatki na wynagrodzenia.

Strukturę wykonania wydatków budżetowych w części 13 – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, dział 751 i dział 753, wg grup ekonomicznych określonych w ustawie budżetowej przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 3. Wykonanie planu wydatków IPN – KŚZpNP w 2006 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Rok 2005	Rok 2006				
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Budżet po zmianach	Wykonanie	5:4	5:2
					proc.	
1	2	3	4	5	6	7
Część 13 – ogółem	95 110	131 357	131 357	122 653	93,4	129,0
z tego:						
Dotacje	285	705	705	435	61,7	152,6
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1217	1629	1567	1468	93,6	120,6
Wydatki bieżące	81 104	103 868	103 930	101 147	97,3	124,7
Wydatki majątkowe	12 504	25 155	25 155	19 603	77,9	156,8
z kwoty ogółem sfinansowane zostały wydatki w:						
Dział 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	94 707	130 734	130 734	122 073	93,4	128,9
z tego:						
Dotacje	285	705	705	435	61,7	152,6
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	814	1006	944	888	94,0	109,1
Wydatki bieżące	81 104	103 868	103 930	101 147	97,3	124,7
Wydatki majątkowe	12 504	25 155	25 155	19 603	77,9	156,8
w tym:						
Rozdział 75101 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	50 096	73 455	73 187	65 158	89,0	130,1
Dotacje	285	705	705	435	61,7	152,6
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	613	681	560	523	93,4	85,3
Wydatki bieżące	36 694	46 914	46 767	44 597	95,4	121,5
Wydatki majątkowe	12 504	25 155	25 155	19 603	77,9	156,8
Rozdział 75112 – Jednostki podległe Instytutowi Pamięci Narodowej	44 611	57 279	57 547	56 915	98,9	127,6
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	201	325	384	365	95,1	181,6
Wydatki bieżące	44 410	56 954	57 163	56 550	98,9	127,3
Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	402	623	623	580	93,1	144,3
z tego:						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	402	623	623	580	93,1	144,3

Plan wydatków budżetowych po zmianach na rok 2006 wynosił 131 357 tys. zł, z czego zrealizowane wydatki wyniosły 122 653 tys. zł, co stanowi 93,4 proc. planu. Natomiast na wydatki niewygasające przeniesiono kwotę w wysokości 5 697 060 zł. Wydatki niewygasające dotyczą zadań realizowanych przez Instytut w ramach:

- dotacji celowej: projekt „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką” oraz projekt „Indeks. Baza danych Polaków zamordowanych i represjonowanych przez hitlerowców za pomoc Żydom”;
- realizacji inwestycji: modernizacja siedziby IPN w Warszawie oraz rozbudowa siedziby IPN w Białymstoku.

5.1.3. Wykonanie wydatków w poszczególnych działach według klasyfikacji budżetowej

Dział 751 – Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa

Zrealizowane w 2006 r. wydatki Instytutu wyniosły 122 073 tys. zł, co stanowi 93,4 proc. budżetu po zmianach na rok 2006, oraz 128,9 proc. w stosunku do wykonania wydatków w 2005 roku. Struktura wydatków w poszczególnych grupach ekonomicznych przedstawia się następująco:

5.1.3.1. Dotacja

	w tys. zł
§ 2810 – dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom	435

Dotacja celowa została przeznaczona na:

- kontynuację prac rozpoczętych w 2002 r., dotyczących realizacji programu „Indeks represjonowanych”, zmierzającego do całkowitego imiennego udokumentowania losów obywateli polskich – ofiar represji ze strony ZSRR;
- program dokumentacyjny „Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką”;
- program „INDEX. Baza danych Polaków zamordowanych i represjonowanych przez hitlerowskie Niemcy i ich sojuszników za pomoc Żydom w okresie II wojny światowej.

5.1.3.2. Świadczenia na rzecz osób fizycznych

Wykonanie w tej grupie wydatków przedstawia się następująco:

	w tys. zł
§ 3020 – nagrody i wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń	412
§ 3030 – różne wydatki na rzecz osób fizycznych	392
§ 3040 – nagrody o charakterze szczególnym niezaliczone do wynagrodzeń	13
§ 3250 – stypendia różne	71

i dotyczy:

- świadczeń wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy (zakup ubrań ochronnych dla pracowników archiwów);
- zakupu umundurowania wewnętrznej służby ochrony;
- zwrotu kosztów przejazdów biegłych i świadków;
- wypłat diet dla członków Kolegium Instytutu zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2002 r.;
- wynagrodzeń wypłacanych na podstawie odrębnych przepisów, w szczególności biegłym w postępowaniu dochodzeniowym, sądowym, wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych.

Decyzją Dyrektora Generalnego IPN-KŚZpNP z dnia 19 maja 2006 r. o możliwości ubiegania się o przyznanie stypendium doktorskiego lub habilitacyjnego, od sierpnia 2006 r. rozpoczęto wypłacanie stypendiów.

W grupie wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych nastąpił wzrost wydatków w stosunku do roku 2005 o 9,1 proc.

5.1.3.3. Wydatki bieżące

Największą pozycję w dziale 751 stanowią wydatki bieżące, które wzrosły w stosunku do 2005 r. o 24,7 proc. Największy udział w wydatkach stanowiły wynagrodzenia w kwocie 62 581 tys. zł.

Wykonanie wydatków bieżących w 2006 r. wyniosło, tj. 97,3 proc. budżetu po zmianach.

5.1.3.3.1. Wynagrodzenia

Wykonanie wydatków w poszczególnych paragrafach wynosi:	w tys. zł
§ 4010 – wynagrodzenia osobowe pracowników	48 075
§ 4030 – wynagrodzenia osobowe prokuratorów	10 494
§ 4040 – dodatkowe wynagrodzenie roczne	3 876
§ 4090 – honoraria	136

W Instytucie Pamięci Narodowej przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto z wypłatami z zakładowego funduszu nagród w 2006 r. wyniosło 3815 zł (3381 zł z wyłączeniem wynagrodzeń prokuratorów).

Zrealizowane zatrudnienie oraz wykorzystanie środków na wynagrodzenia prezentują dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela nr 4. **Przeciętne zatrudnienie i wynagrodzenie w IPN-KŚZpNP w latach 2005 i 2006 wg Rb-70**

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2005 r.			Wykonanie 2006 r.		
		Przeciętne zatrudnienie	Wynagrodzenie (tys. zł)	Przeciętne wynagrodzenie przypadające na 1 pracownika zatrudnionego na pełnym etacie (w zł)	Przeciętne zatrudnienie	Wynagrodzenie (w tys. zł)	Przeciętne wynagrodzenie przypadające na 1 pracownika zatrudnionego na pełnym etacie (w zł)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Część13 ogółem	1209	53 186	3666	1364	62 442	3815
	w tym:						
1.1	Osoby nie objęte mnożnikowym systemem wynagradzania § 4010, § 4040	1110	42 865	3218	1262	51 202	3381
1.2	Prokuratorzy § 4030, § 4040	99	10 321	8688	102	11 240	9183

W 2006 r. w porównaniu z 2005 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło o 4,1 proc. Związane to jest ze zwiększeniem liczby pracowników, wzrostem wynagrodzeń o wskaźnik 1,5 proc. oraz zwiększeniem liczby uprawnionych do otrzymania nagrody rocznej, tzw. trzynastki.

5.1.3.3.2. Wynagrodzenia bezosobowe

Wykonanie wynosi:	w tys. zł
§ 4170 – wynagrodzenia bezosobowe	1013

Wynagrodzenia wypłacane na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, dotyczą przede wszystkim działalności edukacyjnej i wydawniczej oraz prowadzonych prac badawczych.

5.1.3.3.3. Pochodne od wynagrodzeń

Wykonanie w tej grupie wydatków wynosi:	w tys. zł
§ 4110 – składki na ubezpieczenie społeczne	8356
§ 4120 – składki na Fundusz Pracy	1227

Składki na ubezpieczenia społeczne i na Fundusz Pracy wyliczono przy zastosowaniu wskaźników określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r.

5.1.3.3.4. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

	w tys. zł
§ 4440 – odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	1079

Planowany odpis został ustalony zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wysokość funduszu jest uzależniona od średniorocznego zatrudnienia.

5.1.3.3.5. Zakup towarów i usług

Pozycja ta dotyczy zakupu towarów i usług związanych z utrzymaniem posiadanych obiektów oraz prowadzeniem działalności statutowej.

Głównymi pozycjami wydatków w tej grupie były:	w tys. zł
§ 421 – zakup materiałów i wyposażenia	6338

Wydatkowana kwota dotyczy zakupu podstawowych materiałów biurowych, materiałów dla potrzeb archiwów (teczki, pudła itp.), materiałów związanych z działalnością edukacyjną (wystawy, konferencje itp.), prenumeraty prasy, zakupu środków czystości.

§ 4300 – zakup pozostałych usług	12 965
----------------------------------	--------

Wydatki poniesione zostały głównie na:

- utrzymanie pomieszczeń biurowych i archiwów w Warszawie oraz w 10 oddziałach;
- usługi pocztowo-telekomunikacyjne i inne;
- wydatki związane z organizacją wystaw, konferencji, sesji;
- druk książek.

§ 4260 – zakup energii	2091
------------------------	------

Wydatki obejmują opłaty za dostawę energii elektrycznej, ciepłej, gazu oraz wody.

§ 4280, § 4240, § 4270 – wydatki dotyczące zakupu usług zdrowotnych, pomocy naukowych, dydaktycznych i książek, usług remontowych, konserwacji urządzeń, instalacji wodo-ciągowo-kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, systemów zabezpieczeń elektronicznych, serwerów itp.	1962
---	------

5.1.3.3.6. Podatki i opłaty na rzecz jednostek samorządu terytorialnego

	w tys. zł
§ 4480 – podatek od nieruchomości	193

5.1.3.3.7. Pozostałe wydatki

§ 4430, § 4140, § 4710 – różne opłaty, wpłaty na PFRON, fundusz dyspozycyjny	854
--	-----

Wydatki obejmują:

- ubezpieczenia majątkowe;
- wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- wydatki z funduszu dyspozycyjnego Prezesa Instytutu.

§ 4410, § 4420 – podróże krajowe i zagraniczne	1389
--	------

Podstawowa część wydatków na podróże to służbowe wyjazdy prokuratorów związane z prowadzonymi śledztwami, wyjazdy archiwistów związane z przejmowaniem akt oraz wyjazdy związane z prowadzeniem kwerend, prezentowaniem wystaw i organizowaniem sesji naukowych poza siedzibami jednostek organizacyjnych Instytutu.

§ 4350, § 4450 § 4590, § 4600, § 4610	1099
---------------------------------------	------

Wydatki te obejmują:

- dostęp do sieci Internet;
- pożyczki udzielane prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych;
- kary i odszkodowania wypłacone na rzecz osób fizycznych i prawnych;
- koszty postępowania prokuratorskiego.

5.1.3.4. Wydatki majątkowe

Wydatki majątkowe w 2006 r. w porównaniu z rokiem 2005 były wyższe o 56,8 proc., tj. o 7099 tys. zł. W trakcie prac nad ustawą budżetową na rok 2006 decyzją Sejmu RP wielkość środków na wydatki majątkowe została zwiększona o 8955 tys. zł. Zaplanowane środki na wydatki majątkowe ostatecznie wyniosły 25 155 tys. zł.

Wydatki majątkowe w 2006 r. zrealizowano na kwotę 19 603 tys. zł, co stanowiło 77,9 proc. środków przyjętych w ustawie budżetowej na rok 2006. Niski wskaźnik wykonania wydatków majątkowych, które są realizowane centralnie dla całego Instytutu, zgodnie z planem zatwierdzonym przez Dyrektora Generalnego, był spowodowany koniecznością stosowania procedur ustawy o zamówieniach publicznych, do czego zobowiązuje Instytut ustawa o finansach publicznych, oraz koniecznością uzgadniania zakresów prac remontowo-budowlanych i sprawdzania kosztorysów.

Spowodowało to przesunięcie terminu wykonania prac inwestycyjnych na następny rok budżetowy, co znalazło odbicie w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2006 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2006 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego.

Realizacja wydatków majątkowych

Tabela nr 5. Realizacja wydatków majątkowych IPN - KŚZpNP w 2006 r. w tys. zł

Wyszczególnienie	Rok 2005	Rok 2006			proc.	
	Wykonanie	Ustawa budżetowa	Budżet po zmianach	Wykonanie	5:4 proc.	5:2 proc.
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki majątkowe ogółem	12 504	25 155	25 155	19 603	77,9	156,8
z tego:						
– dział 751	12 504	25 155	25 155	19 603	77,9	156,8

§ 6050 – wydatki inwestycyjne w 2006 r. zrealizowano na kwotę 10 626 tys. zł, tj. 65,69 proc. środków ujętych na wydatki inwestycyjne w ustawie budżetowej na rok 2006.

Przyjęte do realizacji w 2006 r. wydatki inwestycyjne na prace adaptacyjno-remontowe dotyczyły kontynuacji zadań inwestycyjnych rozpoczętych jeszcze w 2005 r. oraz realizacji nowych zadań w ramach zawartych umów zgodnie z potrzebami.

Wydatki związane z inwestycjami budowlanymi były ponoszone na:

- roboty budowlane, na podstawie odrębnych umów;
- wykonanie przyłączy mediów, np. gaz, woda, energia elektryczna;
- sprawowanie nadzoru inwestorskiego przez inspektorów budowlanych w branżach: ogólnobudowlanej, elektrycznej i sanitarnej;
- opracowanie dokumentacji adaptacji części budynku archiwum IPN;
- roboty izolacyjno-elewacyjne budynków;
- ogrodzenia, drogi dojazdowe, podjazdy;
- zabezpieczenia techniczne obiektów pod kątem sygnalizacji włamania i napadu, kontroli dostępu, ochrony przeciwpożarowej itp.

§ 6060 – zakupy inwestycyjne przewidziane w ustawie budżetowej na rok 2006 na kwotę 8978 tys. zł zostały zrealizowane na kwotę 8977 tys. zł, tj. 99,99 proc.

Wydatki inwestycyjne, zrealizowane z budżetu 2006 roku, z wyszczególnieniem zadań, zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela nr 6. Realizacja wydatków majątkowych w 2006 r. w tys. zł

Lp.	Rodzaj wydatku	Ustawa budżetowa na 2006 r.	Wydatki niewygasające w 2006 r.	Wykonanie 31 XII 2006 r.	5:3 (proc.)
1	2	3	4	5	6
	WYDATKI MAJĄTKOWE – OGÓŁEM	25 155	5547	19 603	77,9
1	Wydatki inwestycyjne -ogółem			10 626	
1.1	Centrala IPN – modernizacja budynku „D” przy ul. Towarowej w Warszawie			4682	
1.2	Centrala IPN – przebudowa archiwum przy ul. Kłobuckiej w Warszawie			1154	
1.3	IPN O/Poznań – budowa szybu windowego, dostawa i wstawienie okien			545	
1.4	IPN O/Kraków – rozbudowa sieci strukturalnej, wentylacja mechaniczna			71	
1.5	Delegatura IPN Kielce – rozbudowa delegatury			2048	
1.6	IPN O/Katowice – adaptacja pomieszczeń przy ul. Kilińskiego, rozbiórka obiektu przy ul. Józefowskiej			325	
1.7	IPN O/Wrocław – dokumentacja projektowa			32	
1.8	IPN O/Lublin – rozbudowa systemów elektronicznych			58	
1.9	Delegatura IPN Radom – dokumentacja projektowa, modernizacja delegatury			493	
1.10	IPN O/Białystok – dokumentacja projektowa, rozbudowa siedziby oddziału			902	
1.11	Delegatura IPN Koszalin – dokumentacja projektowa, systemy elektroniczne zabezpieczeń			69	
1.12	Centrala IPN – ul. Marszałkowska w Warszawie – zabezpieczenia elektroniczne			18	
1.13	IPN O/Rzeszów – dokumentacja projektowa wentylacji			22	
1.14	IPN O/Gdańsk – roboty elektryczne			18	
1.15	Delegatura IPN Bydgoszcz – modernizacja delegatury			161	
1.16	IPN O/ Łódź – modernizacja systemów elektronicznych zabezpieczeń			28	
2	Wydatki na zakupy inwestycyjne - ogółem			8977	
2.1	Sprzęt komputerowy			4550	
2.2	Oprogramowanie			720	
2.3	Środki transportu			1067	
2.4	Pozostały sprzęt			2640	

Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

W tym dziale Instytut Pamięci Narodowej realizuje wydatki w ramach rozdziału 75302 – uposażenia sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne – § 3110.

§ 311 – świadczenia społeczne

Plan – 623 tys. zł

Plan po zmianach – 623 tys. zł

Wykonanie – 580 tys. zł

5.1.4. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Instytucie Pamięci Narodowej, według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r., wyniosło ogółem 1533 etaty, w tym 104 etaty prokuratorskie. W odniesieniu do 2005 r. – na dzień 31 grudnia 2005 r. – 1268 etatów, w tym 98 etatów prokuratorów – oznacza to przyrost zatrudnienia o 264 etaty. Największy przyrost zatrudnienia nastąpił w pionie archiwalnym oraz w nowo tworzonej oddziale IPN w Szczecinie.

Limit etatów dla pracowników objętych mnożnikowym systemem wynagradzania (prokuratorów) określony w ustawie budżetowej nie został przekroczony (wg ustawy budżetowej – 108 etatów, wykonanie na dzień 31 grudnia 2006 r. 104 etaty).

Największy odsetek pracowników Instytutu stanowią pracownicy zatrudnieni w ustawowych pionach IPN:

– w Biurze Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów
oraz biurach oddziałowych	44,2 proc.
– w Biurze Edukacji Publicznej oraz biurach oddziałowych	14,2 proc.
– w Głównej i oddziałowych Komisjach Ścigania Zbrodni	11,4 proc.

co daje łącznie 69,8 proc. ogółu zatrudnionych. Pozostali pracownicy wykonują zadania z zakresu inwestycji, zamówień publicznych, BHP, ochrony obiektów, a także obsługi prawnej i finansowo-księgowej.

6. INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI KOLEGIUM INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ – KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU W OKRESIE WRZESIEŃ 1999–SIERPIEŃ 2006²

WPROWADZENIE

Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Kolegium) stanowi jeden z dwóch ustawowych organów Instytutu.

O ile prezes kieruje Instytutem Pamięci Narodowej, o tyle Kolegium posiada szereg uprawnień i kompetencji, które pozwalają sytuować je jako organ o charakterze doradczo-programowym i kontrolnym. Wyjątkiem jest kompetencja o charakterze administracyjno-prawnym określona w art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (dalej: ustawy o IPN), zgodnie z którym Kolegium jest organem odwoławczym od decyzji prezesa IPN o zatwierdzeniu lub uchyleniu zastrzeżenia dostępu do określonych dokumentów, zgłoszonego przez szefów służb ochrony państwa lub ministra Obrony Narodowej.

Ustawa o IPN przewiduje w art. 65, że wyboru Kolegium Sejm Rzeczypospolitej dokonuje w terminie 1 miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy. Termin ten nie został dochowany, albowiem ustawa o IPN weszła w życie z dniem 19 stycznia 1999 r., Sejm zaś dokonał wyboru Kolegium IPN dopiero w dniu 24 lipca 1999 r. Kolegium liczy 11 osób. Kandydatury dwóch z nich zostały zgłoszone przez Krajową Radę Sądownictwa (sędziowie M. Myślińska i W. Olszewski), pozostałe zostały zgłoszone przez co najmniej 35-osobowe grupy posłów. Kryterium wiedzy przydatnej w pracach Instytutu Pamięci Narodowej, jakie stawia członkom Kolegium art. 15 ust. 1 ustawy, przesądziło w znaczącej mierze o tym, że organ ten tworzą historycy (7), w tym archiwista, oraz prawnicy (4).

W czasie kadencji miała miejsce jedna rezygnacja z członkostwa w Kolegium – złożył ją dr Grzegorz Ciecierski w związku z powołaniem w dniu 1 marca 2001 r. na stanowisko zastępcy prezesa Instytutu. W następstwie powstałego wakatu, zgodnie z art. 15 ust. 6 ustawy o IPN, Sejm w dniu 26 kwietnia 2001 r. powołał w skład Kolegium dr. Franciszka Gryciuka. Od tej chwili Kolegium działa w składzie: Stanisław Bartoszek, prof. dr hab. Jan Draus, dr hab. Andrzej Friszke, dr Andrzej Grajewski, dr Franciszek Gryciuk, Jerzy Łankiewicz, sędzia Maria Myślińska, sędzia Włodzimierz Olszewski, prof. dr hab. Andrzej Paczkowski, dr Sławomir Radoń, dr hab. Teofil Wojciechowski. Wszyscy członkowie Kolegium złożyli oświadczenia lustracyjne.

Początek trwającej 7 lat kadencji ustawa wiąże (art. 15 ust. 2) z dniem zebrania się Kolegium na pierwsze posiedzenie. Miało ono miejsce 9 września 1999 r., z udziałem ówczesnego marszałka Sejmu Macieja Płażyńskiego, ministra Sprawiedliwości Hanny Suchockiej oraz ministra koordynatora ds. służb specjalnych Janusza Pałubickiego.

Organizację wewnętrzną oraz sposób wykonywania zadań ustalono, przyjmując Regulamin określający tryb działania Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 17 listopada 1999 r. Zgodnie z § 6 pkt 1 ww. regulaminu, Kolegium spotykało się na posiedzeniach nie rzadziej niż raz w miesiącu, przeciętnie

² Dokument zawarty w rozdziale 6 został przyjęty przez członków Kolegium IPN w dniu 2 sierpnia 2006 r..

18 razy w ciągu roku. W pierwszym okresie działalności, tj. w miesiącach wrzesień – grudzień 1999 r., posiedzenia odbywały się z reguły raz w tygodniu.

Pracami Kolegium kieruje przewodniczący, którego kadencja, zgodnie z art. 15 ust. 5 ustawy o IPN, trwa 1 rok. Spośród swego grona Kolegium wybierało także — w zależności od zakresu planowanych na dany rok zadań — dwóch lub trzech zastępców przewodniczącego. Funkcję przewodniczącego Kolegium pełnili kolejno: Andrzej Grajewski (1999–2000), Sławomir Radoń (2000–2001), Maria Myślińska (2001–2002), Andrzej Paczkowski (2002–2003), Franciszek Gryciuk (2003–2004), Sławomir Radoń (2004–2005), Andrzej Grajewski (2005–2006).

* * *

6.1. Wybory kandydata na prezesa IPN

Pierwszą wymienioną w ustawie o IPN – w art. 10 – kompetencją Kolegium jest zgłoszenie Sejmowi kandydata na prezesa Instytutu. Ustawa nie określiła sposobu wyłonienia kandydata na prezesa na pierwszą kadencję, sprawa ta pozostała więc w wyłącznej gestii Kolegium. Bardziej szczegółowo ustawa reguluje wyłonienie przez Kolegium kandydata na prezesa na kolejną kadencję. Art. 10 ust. 3 stanowi, że nie wcześniej niż na 6 miesięcy i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji prezesa IPN przewodniczący Kolegium ogłasza publiczny konkurs na to stanowisko według zasad i w trybie określonym przez Kolegium. Przepis ten nakazuje, aby odbywające się w ramach konkursu przesłuchania kandydatów na stanowisko prezesa miały charakter publiczny. W toku swych działań Kolegium zrealizowało zarówno zapis art. 66, jak i art. 10 ust. 3 ustawy.

a) Wybór kandydata na prezesa IPN na pierwszą kadencję

W ustanowionym przez ustawę (art. 66) terminie miesiąca od pierwszego posiedzenia, 13 września 1999 r. Kolegium przyjęło harmonogram wyłaniania kandydata na prezesa IPN, o czym powiadomiło na piśmie marszałka Sejmu.

Na posiedzeniu w dniu 22 września 1999 r. Kolegium zaakceptowało do dalszego postępowania cztery osoby przedstawione do stanowiska prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

1 października 1999 r. odbyło się wstępne głosowanie, w którym większość głosów poparcia uzyskała kandydatura W. Kuleszy. Po otrzymaniu za pośrednictwem marszałka Sejmu zapewnienia ministra-członka Rady Ministrów Janusza Pałubickiego, że osoba ta spełnia warunki określone w art. 11 ust. 2a i 2b ustawy o IPN (pismo z 5 października 1999 r., GJP 4401-18/3/99), w dniu 6 października Kolegium jednogłośnie wskazało W. Kuleszę jako kandydata na prezesa IPN.

W głosowaniu sejmowym nad wnioskiem Kolegium o powołanie W. Kuleszy na prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, które odbyło się w dniu 12 listopada 1999 r., wskazany kandydat nie uzyskał wymaganej większości 3/5 głosów. W następstwie decyzji Sejmu Kolegium ponownie przystąpiło do wyłonienia kandydata na stanowisko prezesa IPN.

22 grudnia 1999 r. Kolegium zaakceptowało do dalszego postępowania zgłoszenia dotyczące pięciu osób. W wyniku głosowania wstępnego rekomendację Kolegium uzyskał prof. A. Chwalba. W głosowaniu zatwierdzającym, które miało miejsce 19 stycznia 2000 r., ośmiu członków Kolegium poparło kandydaturę prof. A. Chwalby, który został przedstawiony marszałkowi Sejmu jako kandydat na prezesa IPN. W związku z rezygnacją prof. Chwalby w dniu 24 stycznia 2000 r. z ubiegania się o stanowisko prezesa IPN procedura wyłonienia kandydata musiała zostać przeprowadzona ponownie.

W ramach trzeciej procedury 9 lutego 2000 r. zaakceptowano zgłoszenia dotyczące ośmiu osób. W poprzedzonym spotkaniach z każdą z ww. osób głosowaniu żadna nie uzyskała poparcia większości członków Kolegium (B. Borusewicz otrzymał pięć głosów, pozostali nie uzyskali żadnego głosu poparcia).

Kiedy po raz czwarty zamknięto listę ubiegających się o stanowisko prezesa IPN (8 marca 2000 r.), obejmowała ona trzynaście osób, z czego do dalszego postępowania zakwalifikowano dziewięć. Po przeprowadzeniu rozmów z osobami kandydującymi, w głosowaniu równą liczbę po pięć głosów poparcia uzyskali B. Borusewicz i J. Polaczek. W kolejnym głosowaniu, przeprowadzonym 3 kwietnia 2000 r. wymaganą większość sześciu głosów poparcia uzyskał J. Polaczek, który jednakże w dniu 26 kwietnia 2000 r. złożył na ręce marszałka Sejmu rezygnację z ubiegania się o stanowisko prezesa IPN.

Do dnia 10 maja 2000 r., kolejnego określonego przez Kolegium terminu zgłoszeń osób ubiegających się o stanowisko prezesa IPN, napłynęły zgłoszenia dotyczące trzech osób. Do dalszego postępowania Kolegium zakwalifikowało jedynie prof. L. Kieresa. 17 maja 2000 r., po spotkaniu z prof. Kieresem, przeprowadzono głosowanie, w którym kandydatura L. Kieresa uzyskała osiem głosów poparcia. Tego samego dnia kandydatura prof. Kieresa została przedstawiona marszałkowi Sejmu. Sejm powołał prof. Leona Kieresa na stanowisko prezesa IPN w dniu 8 czerwca 2000 r.

b) Wybór kandydata na prezesa IPN na drugą kadencję

Zgodnie z treścią art. 10 ust. 3 ustawy o IPN, na 4 miesiące przed końcem pierwszej kadencji prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, na podstawie *Uchwały Nr 2/05 Kolegium IPN z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konkursu na stanowisko Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu*, Przewodniczący Kolegium ogłosił publiczny konkurs na stanowisko prezesa Instytutu. Ogłoszenie o konkursie – precyzujące wymagania wobec osób ubiegających się o stanowisko prezesa IPN, zawierające wykaz wymaganych dokumentów i oświadczeń kandydata oraz terminy dotyczące składania aplikacji – na podstawie decyzji Kolegium została opublikowana w dziennikach „Gazeta Wyborcza” i „Rzeczpospolita” oraz na stronach internetowych IPN.

W terminie określonym przez Kolegium (15 marca 2005 r.) wpłynęły zgłoszenia trzech osób. Na posiedzeniu w dniu 13 kwietnia 2005 r. Kolegium zaakceptowało do dalszego postępowania zgłoszenia dwóch osób, w tym ustępującego prezesa L. Kieresa. W dniu 18 maja 2005 r. odbyły się publiczne przesłuchania kandydatów przez Kolegium. W głosowaniu tajnym, jakie nastąpiło po przesłuchaniach, Kolegium nie wyłoniło kandydata na stanowisko prezesa Instytutu, gdyż żaden z kandydatów nie uzyskał wymaganego minimum (6) głosów (kandydatura L. Kieresa uzyskała trzy głosy poparcia, sześć głosów „przeciw” oraz dwa wstrzymujące). Wobec braku rozstrzygnięcia przewodniczący Kolegium niezwłocznie ogłosił nowy konkurs, według dotychczasowych zasad.

W odpowiedzi na ogłoszenie o konkursie na stanowisko prezesa IPN do dnia 15 sierpnia 2005 r. wpłynęło siedemnaście zgłoszeń, z czego Kolegium na posiedzeniu w dniu 24 sierpnia 2005 r., akceptując rekomendacje prezydium, zakwalifikowało do postępowania konkursowego zgłoszenia dziesięciu osób. Na posiedzeniu w dniu 14 września – po zapoznaniu się z odpowiedziami Instytutu Pamięci Narodowej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Wojskowych Służb Informacyjnych na zapytanie dotyczące spełnienia przez kandydatów warunków, o których mowa w art. 11 ust. 2 i 2b ustawy o IPN, oraz po szczegółowym zapoznaniu się z przedstawionymi przez upoważnione organy dokumentami archiwalnymi – Kolegium podjęło decyzję o dopuszczeniu do drugiego etapu konkursu, tj. publicznych przesłuchań dziewięciu kandydatów (większością głosów nie został dopuszczony A. Przewoźnik). Przesłuchania odbyły się 21 września 2005 r. W wyniku tajnego głosowania przeprowadzonego

po zakończeniu przesłuchań wymagana większość głosów (6) uzyskał J. Kurtyka. W następstwie wyniku głosowania Kolegium przyjęło uchwałę nr 4/05 w sprawie wyłonienia kandydata na stanowisko Prezesa IPN-KSZpNP. Rozpatrując wniosek Kolegium IPN, Sejm RP powołał Janusza Kurtykę na stanowisko prezesa IPN w dniu 9 grudnia 2005 r.

6.2. Zadania związane z zasobem archiwalnym Instytutu Pamięci

Zagadnienia związane z funkcjonowaniem archiwum IPN stanowiły przedmiot głównej aktywności Kolegium. Problematyki archiwalnej dotyczy najwięcej ustawowych zadań Kolegium. W zgodnym przekonaniu wszystkich członków Kolegium najważniejszym zadaniem nowo powstałego Instytutu było zgromadzenie zasobu archiwalnego w drodze przejścia od instytucji wymienionych w art. 25 ustawy o IPN dokumentów archiwalnych przez nie wytworzonych.

Z uwagi na ogrom problematyki oraz ujawnionych trudności w połowie 2003 r. z inicjatywy Kolegium został powołany w IPN Zespół roboczy ds. analizy procedur udostępniania dokumentów z udziałem członków kierownictwa BUiAD, BEP, Biura Prawnego i Biura Ochrony, którego pracami kierował członek Kolegium, dr Sławomir Radoń. Wynikiem prac zespołu były m.in. zmiany w regulaminie udostępniania akt do celów służbowych pozwalające na przyspieszenie realizacji wniosków o dostęp do dokumentów oraz podjęcie decyzji o przetworzeniu spisów zdawczo-odbiorczych opatrzonych klauzulami tajności w sposób umożliwiający podanie informacji o dokumentach w czytelniach Instytutu. Jedną z konkluzji prac zespołu była ta, że określenie „cel naukowo-badawczy” należy traktować przedmiotowo, a nie podmiotowo, tzn. nie jest istotne formalne miejsce zatrudnienia osoby wnioskującej, ale charakter prowadzonej przez nią kwerendy (zobacz pkt 2d spisu treści), co otworzyło możliwość prowadzenia badań naukowych przez osoby innych niż historyczna specjalności.

Kolegium zwracało uwagę nie tylko na formalną stronę działalności archiwalnej IPN, ale także na kwestie techniczne i organizacyjne. W zgodnej ocenie Kolegium czytelnie Instytutu zostały zaprojektowane na zbyt małą liczbę użytkowników. Naciski Kolegium doprowadziły do przeprojektowania Czytelni akt im. G. Jakubowskiego w Warszawie, jak też do wydłużenia pracy warszawskiej czytelni do godz. 19.00. we wszystkie dni robocze (w oddziałach czytelnie funkcjonują w systemie zmianowym w określone dni tygodnia).

a) działania dotyczące przejścia do zasobów archiwalnych IPN dokumentów spraw, o których mowa w art. 1 ustawy, i oceny ich kompletności

Podkreślenia wymaga, że choć zapis ustawowy nakazujący dotychczasowym dysponentom dokumentów wytworzonych przez organy bezpieczeństwa PRL przygotowanie ich do przekazania do IPN w ciągu 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy o IPN można zasadnie uznać za nierealistyczny, przekazywanie dokumentów przez instytucje wskazane w art. 25 ustawy (minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, szef Urzędu Ochrony Państwa, minister Obrony Narodowej, minister Sprawiedliwości, prezesi sądów powszechnych i wojskowych, prokuratorzy kierujący powszechnymi i wojskowymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury, dyrektorzy: Archiwum Akt Nowych oraz innych archiwów państwowych) przeciągnęło się ponad wszelkie oczekiwania, tak że proces gromadzenia zasobu archiwalnego nie został definitywnie zakończony mimo upływu 7 lat od dnia wejścia w życie ustawy o IPN. Niemniej jednak przejęto w tym czasie ponad 99 proc. szacowanego zasobu archiwalnego.

Kolegium IPN już w pierwszych tygodniach swej działalności podjęło rozmowy z przedstawicielami Urzędu Ochrony Państwa (płk Z. Nowek), Centralnego Archiwum MSWiA (G. Jakubowski) i Wojskowych Służb Informacyjnych (gen. T. Rusak, płk M. Kulita) mające na celu oszacowanie wielkości zasobu archiwalnego podlegającego przekazaniu do IPN. W drugim miesiącu od formalnego powstania Instytutu, tj. objęcia stanowiska prezesa IPN przez prof. L. Kieresa, Kolegium podjęło Uchwałę nr 9/00 z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie zasad i trybu przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (załącznik nr1), wskazującą także kolejność przejmowania dokumentów oraz ich docelową lokalizację.

W związku z przedłużającym się procesem przekazywania dokumentów archiwalnych przez instytucje do tego zobowiązane Kolegium sukcesywnie podejmowało działania mające na celu monitorowanie tego procesu zarówno w drodze odbierania bieżących informacji w tym zakresie od kierownictwa IPN, jak też poprzez bezpośrednie spotkania i negocjacje z przedstawicielami służb zobligowanych do przekazania dokumentów. W drugim roku działalności Instytutu (lipiec 2001– czerwiec 2002) dwukrotnie składali przed Kolegium informacje szefowie Urzędu Ochrony Państwa: Zbigniew Siemiątkowski (w listopadzie 2001 r.) i Andrzej Barcikowski (w maju 2002 r.). Ponadto na posiedzeniu Kolegium informacje o procesie przekazywania dokumentów do zasobu IPN przedłożył szef Wojskowych Służb Informacyjnych płk Marek Dukaczewski (w grudniu 2001 r.). Członkowie Kolegium dokonali krytycznej oceny kryteriów kwalifikowania dokumentów do tzw. zbioru zastrzeżonego, przedstawionych przed Urząd Ochrony Państwa w czerwcu 2002 r. M.in. w osobnym stanowisku z 12 czerwca 2002 r. Kolegium wyraziło brak akceptacji dla praktyki kierowania przez UOP do tzw. zbioru zastrzeżonego (wyodrębniony tajny zbiór, o którym mowa w art. 39 ustawy o IPN) dokumentów tylko na tej podstawie, że w przeszłości były wytworzone przez kontrwywiad i wywiad MSW.

Kolegium odegrało aktywną rolę w kwestii zawarcia porozumienia pomiędzy prezesem Instytutu Pamięci Narodowej a naczelnym dyrektorem Archiwów Państwowych. Z inicjatywy Kolegium doszło do utworzenia wspólnego zespołu, który pod przewodnictwem członka Kolegium dr Sławomira Radonia wypracował treść porozumienia. Uprzednio, w styczniu 2002 r., Kolegium spotkało się z naczelnym dyrektorem Archiwów Państwowych, prof. Darią Nałęcz.

24 lipca 2002 r. informację na temat przekazywania materiałów archiwalnych złożył przed Kolegium dyrektor Centralnego Archiwum Wojskowego, komandor Waldemar Wójcik. 4 września 2002 r. z inicjatywy Kolegium odbyło się spotkanie z przedstawicielami Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu oraz Straży Granicznej, mające na celu uzgodnienie zasad dalszej współpracy i zakresu ochrony informacji zawartych w przekazywanej do archiwum IPN dokumentacji. W związku z bliskim – jak można było wówczas sądzić – końcem przejmowania akt od Wojskowych Służb Informacyjnych 26 czerwca 2003 r. Kolegium gościło Szefa WSI, gen. Marka Dukaczewskiego. Równocześnie Kolegium stale monitorowało postępy w pracach nad porozumieniem o współpracy pomiędzy Instytutem Pamięci Narodowej a Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencją Wywiadu.

Mimo upływu kolejnego roku proces gromadzenia akt nadal nie został ukończony, w związku z czym Kolegium domagało się wyjaśnień od szefów właściwych służb. 14 kwietnia 2004 r. informację na temat przekazywania materiałów archiwalnych złożyli przed Kolegium szef Agencji Wywiadu, Zbigniew Siemiątkowski, oraz dyrektor Biura Ewidencji i Archiwum Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Sławomir Grabik. 19 maja 2004 r. Kolegium ponownie gościło szefa WSI, gen. Marka Dukaczewskiego. Równocześnie Kolegium stale monitorowało postępy w pracach nad porozumieniem o współpracy pomiędzy prezesem Instytutu Pamięci Narodowej a Ministrem Obrony Narodowej w zakresie dostępu do akt tzw. zbioru zastrzeżonego (porozumienie to podpisane zostało 20 maja 2004 r.).

Niesatysfakcjonujący wynik procesu gromadzenia zasobu archiwalnego był powodem, że na przestrzeni 2004 r. Kolegium po raz kolejny zwróciło się o dalsze wyjaśnienia w tej sprawie

bezpośrednio do instytucji wymienionych w art. 25 ustawy. 21 lipca 2004 r. informację na temat przekazywania materiałów archiwalnych złożyli przed Kolegium zastępca szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Zbigniew Goszczyński oraz dyrektor Departamentu Kontrwywiadu ABW, gen. bryg. Maciej Hunia. 8 września 2004 r. informacje na temat stanu zaawansowania procesu przekazywania akt złożył Kolegium szef Agencji Wywiadu, Andrzej Ananicz.

W czerwcu 2005 r. Kolegium rozpatrzyło, przedstawione przez prezesa Instytutu i dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN, szczegółowe informacje o zaawansowaniu procesu przejmowania materiałów archiwalnych instytucji, o których mowa w art. 25 ustawy o IPN. Z inicjatywy Kolegium prezes IPN ponowił pisemne wystąpienia do szefów właściwych instytucji i służb w sprawie zakończenia przekazywania akt (szczegółowe informacje na temat napływu materiałów do zasobu archiwalnego Instytutu w poszczególnych latach znajdują się w „Informacjach o działalności IPN-KŚZpNP” dostępnych na stronie internetowej IPN).

Z kolei w związku z upublicznieniem przez środki społecznego przekazu informacji, jakoby w ramach procesu przekazywania dokumentów archiwalnych Wojskowych Służb Informacyjnych do IPN miały miejsce nieprawidłowości, Kolegium gościło w dniu 5 października 2005 r. szefa WSI, gen. Marka Dukaczewskiego, który udzielił wyjaśnień w tej sprawie. W oparciu o uzyskane wyjaśnienia Kolegium stwierdziło, że brak jest podstaw do twierdzenia, że miały w tym względzie nieprawidłowości, w szczególności przypadki naruszenia prawa.

Na przestrzeni 2005 r. szefowie instytucji wskazanych w art. 25 ustawy o IPN w odpowiedzi na zapytanie prezesa Instytutu Pamięci Narodowej złożyli pisma, w których potwierdzali przekazanie do zasobu archiwalnego należnych dokumentów, bądź też informowali o materiałach pozostałych do przekazania. Pismem z dnia 4 stycznia 2005 r. skierowanym do prezesa IPN szef Agencji Wywiadu, Andrzej Ananicz, poinformował o zakończeniu przekazywania akt do zasobu IPN (z wyjątkiem: 1. niektórych dokumentów operacyjnych, legalizacyjnych i administracyjnych; 2. materiałów archiwalnych wypożyczonych przez Zarząd Wywiadu b. UOP na potrzeby prowadzonych postępowań lustracyjnych lub sądowych, a niezwróconych Agencji Wywiadu wobec trwających procesów w sprawach, których dotyczą wypożyczone akta; 3. materiałów, które ze względów bezpieczeństwa państwa powinny znaleźć się w zbiorze zastrzeżonym IPN, a dotyczące których wnioski o zastrzeżenie zostały przekazane do prezesa IPN).

W związku ze zmianami na stanowiskach szefów większości spośród instytucji, będących poprzednio dysponentami dokumentów archiwalnych wytworzonych przez organy bezpieczeństwa PRL, Kolegium, mając na celu uzyskanie potwierdzenia deklaracji poprzedników, odbyło w 2006 r. serię spotkań z nowymi szefami Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Wojskowych Służb Informacyjnych i Ministerstwa Obrony Narodowej (15 lutego, 24 maja, 13 czerwca).

Informację o zakończeniu procesu przekazywania dokumentów wytworzonych do dnia 6 maja 1990 r., których dysponentem był Zarząd Wywiadu b. UOP, a następnie Agencja Wywiadu, przedstawił płk Zbigniew Nowek pismem z dnia 22 czerwca 2006 r.

b) wydawanie decyzji w sprawie umieszczania określonych materiałów w zbiorze zastrzeżonym

Kolegium, działając na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy o IPN, 10 grudnia 2003 r. po raz pierwszy podjęło decyzję jako organ drugiej instancji w postępowaniu dotyczącym zastrzeżenia dostępu do określonych dokumentów.

Podczas swojej kadencji Kolegium rozpatrzyło dziesięć odwołań od decyzji prezesa IPN odmawiających umieszczenia materiałów w zbiorze zastrzeżonym, podtrzymując stanowisko prezesa w całości lub w części albo je uchylając. Decyzje zawierały od kilku do kilkuset jednostek archiwalnych, z którymi zapoznawali się członkowie Kolegium.

c) ustalanie zasad archiwizacji dokumentów przy ich ocenie, porządkowaniu, udostępnianiu, przechowywaniu i administrowaniu

Kolegium wielokrotnie zwracało uwagę na konieczność sporządzenia powszechnie dostępnych pomocy archiwalnych, zdając sobie sprawę z wagi dostępu do informacji o zasobie dla efektywnego prowadzenia badań naukowych oraz respektowania zasady jawności. W zaleceniu dla kierownictwa Instytutu, przyjętym na posiedzeniu w dniu 14 maja 2003 r., Kolegium wskazało na potrzebę intensyfikacji opracowywania pomocy archiwalnych, nawet kosztem odstąpienia od sprawdzania, czy rzeczywista zawartość poszczególnych jednostek archiwalnych odpowiada informacjom wynikającym z posiadanych inwentarzy (spisów), z zastrzeżeniem, iż pomoce archiwalne będą zawierały informację o możliwej niezgodności z faktyczną zawartością akt.

Kolegium rozpatrywało także konkretne kwestie związane z zasadami archiwizacji. Należała do nich sprawa tzw. jedynek, tzn. dokumentów noszących nadaną przez organa bezpieczeństwa państwa sygnaturę „I”. W powszechnym przekonaniu osób zainteresowanych tematyką materiałów SB sygnaturą taką oznaczano dokumenty tajnych współpracowników, mimo iż były nią również oznaczane dokumenty kandydatów na tajnych współpracowników. Zważywszy na ewentualne zarzuty, iż pomoce archiwalne umożliwiają ich użytkownikom identyfikację tajnych współpracowników, Kolegium na posiedzeniu w dniu 29 października 2003 r. przyjęło stanowisko, w myśl którego pomoce ewidencyjne sporządzone do akt oznaczonych przez wytwórców sygnaturą „I” nie będą zawierały tej sygnatury, lecz jako jedyną – sygnaturę nadaną przez pracowników Instytutu, oraz uznało, iż właściwym byłoby umieszczenie w tym katalogu sygnatur akt osobowych funkcjonariuszy i pracowników służb specjalnych. Fakt ten jest istotny z uwagi na późniejsze wydarzenia związane z publikacją tzw. listy Wildsteina, przede wszystkim zarzuty i decyzje Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Kolegium także wielokrotnie, poczynawszy od 2003 r., stwierdzało potrzebę opracowania przewodnika po zbiorach archiwalnych IPN, zawierającego nazwy zespołów, daty graniczne i objętość (liczbę jednostek archiwalnych), zarówno w formie broszury, jak informacji elektronicznych na stronach internetowych IPN. Dotychczas informacje tego rodzaju dostępne są wyłącznie w niewyodrębnionej formie na stronach internetowych IPN.

Po raz pierwszy w 2003 r. członkowie Kolegium zwracali uwagę na potrzebę stworzenia katalogu zbiorów ikonograficznych i katalogu zbiorów dźwiękowych, zdając sobie sprawę z wagi materiałów audiowizualnych dla działań edukacyjnych Instytutu. Prace katalogowe w tym zakresie trwają.

Na posiedzeniu w dniu 15 lutego 2006 r. członkowie Kolegium zapoznali się z raportem prezesa IPN i dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów na temat stanu archiwów i oceny działalności BUiAD dokonanych w drugiej połowie stycznia 2006 r. i podsumowujących okres lat 2000–2005. Prace związane z uporządkowaniem stanu archiwaliów (m.in. 300 worków dokumentacji o nierozpoznanej zawartości) i reorganizacją BUiAD zostały zapoczątkowane w pierwszym tygodniu stycznia 2006 r. Jednym z efektów tych prac było opracowanie zarządzenia zmieniającego strukturę organizacyjną Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, pozytywnie zaopiniowanego przez Kolegium w dniu 22 lutego 2006 r.

d) ustalanie zasad wglądu w dokumenty oraz zasad ich publikowania

Ustawa o IPN szczegółowo określiła zasady udostępniania dokumentów archiwalnych osobom pokrzywdzonym (w rozumieniu art. 6 ustawy o IPN), w związku z czym kwestia ta nie wymagała przyjmowania regulacji niższego rzędu. Odmiennie natomiast przedstawia się sytuacja innych podmiotów zainteresowanych poznaniem dokumentów z uwagi na wykonywany zawód: historyków i dziennikarzy. Mając to na względzie, Kolegium przyjęło uchwały precyzujące zasa-

dy dostępu do dokumentów zgromadzonych w zasobie archiwalnym IPN tych grup zawodowych, które pełnią misję społeczną informowania opinii o historii najnowszej.

Ustawa o IPN nie pozostawia wątpliwości, że dokumenty archiwalne IPN podlegają udostępnianiu w celu prowadzenia badań naukowych. Nie określa przy tym ewentualnego zakresu przedmiotowego (dyscyplin naukowych) dopuszczalnych badań w oparciu o materiały archiwalne IPN ani też nie precyzuje kryteriów, jakie muszą spełniać badacze, aby uzyskać dostęp do żądanych dokumentów. Z uwagi na specyfikę informacji zawartych w dokumentach tworzących zasób IPN kwestia ta budziła wątpliwości. Konstytucyjna zasada wolności badań naukowych konfrontowana być musiała z potrzebą zagwarantowania rzetelności prowadzonych badań. Kolegium przyjęło uchwałę w sprawie udostępniania dokumentów do celów naukowo-badawczych wraz ze wzorem wniosku o wyrażenie zgody na wykorzystanie z dokumentów. Zasady udostępniania dokumentów badaczom były doprecyzowane w późniejszym toku działalności Instytutu zgodnie z zaleceniami Kolegium (np. wprowadzenie wymogu przedstawiania rekomendacji promotora przez badaczy niemających stopnia doktora).

O ile procedura udostępniania dokumentów do celów badawczych wymagała jedynie uszczegółowienia, o tyle przedmiotem zasadniczych kontrowersji wyrażanych w debacie publicznej była kwestia udostępniania akt archiwalnych Instytutu dziennikarzom. 2 czerwca 2004 r. Kolegium, mając na względzie brak precyzji przepisów ustawy o IPN i wymogi praktyki, przyjęło uchwałę w sprawie udostępniania dokumentów przedstawicielom środków społecznego przekazu. Stanowi ona, iż dokumenty wytworzone przez organy bezpieczeństwa PRL „mogą być udostępniane przedstawicielom środków społecznego przekazu w celu ich wykorzystania dla przeprowadzenia badań naukowych, w niezbędnym zakresie i w sposób nie naruszających praw tych osób [pokrzywdzonych lub osób trzecich, w tym funkcjonariuszy, pracowników i współpracowników organów bezpieczeństwa państwa]”. Tym samym wskazano, że dziennikarze są uprawnieni do korzystania z akt IPN, o ile prowadzą badania naukowe. Kolegium świadome, że regulacja zawarta w przywołanej uchwale nie była ściśle przestrzegana, wielokrotnie poddawało krytyce na swych posiedzeniach, w obecności prezesa IPN, przypadki rażącego jej naruszenia (przykładowo – udostępnienia „z dnia na dzień” reporterce „Wiadomości” TVP akt dotyczących H. Szlajfera w czerwcu 2005 r.). Wobec częstych „newsów” w mediach elektronicznych, mających za przedmiot informacje pochodzące z akt IPN, Kolegium z początkiem 2005 r. zaleciło zaostrzenie warunków udostępniania akt dziennikarzom poprzez wymóg przedstawiania pisma rekomendującego redaktora naczelnego lub wydawcy.

Ponadto Kolegium występowało w obszarze spraw dotyczących wykorzystywania akt archiwalnych z propozycjami konkretnych rozwiązań mających przyspieszyć udostępnianie akt i wydawanie kserokopii materiałów archiwalnych badaczom. Ich wdrożenie przyniosło np. w 2005 r. zwiększenie tempa wydawania kserokopii do celów naukowo-badawczych.

e) ustalanie priorytetów w sprawach wniosków poszczególnych osób i próśb instytucji oraz organów władzy publicznej i innych podmiotów

Wraz z rozpoczęciem działalności pionu archiwalnego Kolegium podjęło się opracowania zasad udostępniania dokumentów archiwalnych.

Na posiedzeniu w dniu 6 września 2000 r. Kolegium przyjęło kryteria pierwszeństwa w uzyskaniu dostępu do wnioskowanych dokumentów/otrzymania odpowiedzi na zapytanie o status. Do kryteriów tych zaliczono:

- 1) wiek wnioskodawcy/pytającego;
- 2) stan zdrowia;
- 3) cele rehabilitacyjne lub odszkodowawcze dostępu do dokumentów;
- 4) uzyskanie dokumentów zaprzeczających rzekomej współpracy z organami bezpieczeństwa;

5) skazanie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego lub praw człowieka;

6) ochrona dóbr osobistych wnioskodawcy/pytającego.

Powyższe kryteria pierwszeństwa zostały wymienione w przyjętym równocześnie formularzu wniosku o udostępnienie dokumentów/zapytanie o status pokrzywdzonego.

Kilkakrotnie Kolegium podejmowało kwestię kryteriów przyznawania statusu pokrzywdzonego. Dyskutowane były podstawy do odmowy uznania za pokrzywdzonego, a także problem jednakowej odpowiedzi dla osób, którym odmówiono dostępu, i osób, co do których brak dokumentów w archiwum IPN. Na posiedzeniu w dniu 9 marca 2005 r. Kolegium zaaprobowало wprowadzenie do znowelizowanej ustawy o IPN zapisów m.in. o tym, że:

- pokrzywdzony to osoba, na temat której organy bezpieczeństwa PRL zbierały materiały, które zachowały się w IPN;

- osoby, co do których nie zachowały się akta służb PRL, były informowane, że właśnie to jest powodem nienadania statusu pokrzywdzonego;

- osoby, które nie otrzymały statusu pokrzywdzonego, ponieważ materiały posiadane przez IPN wskazują, że współpracowały z organami bezpieczeństwa PRL, były informowane, że właśnie to jest przyczyną nienadania statusu pokrzywdzonego.

6.3. Ocenianie polityki ścigania przez Instytut Pamięci Narodowej przestępstw, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o IPN

Uprawnienie do formułowania ocen polityki ścigania przestępstw realizowanej przez pion śledczy Instytutu Pamięci Narodowej nie daje podstaw do wpływania na poszczególne decyzje procesowe w prowadzonych przez prokuratorów IPN śledztwach, pozwala jednak na ustosunkowanie się do ogólnych kierunków działań podejmowanych w zakresie ścigania zbrodni nazistowskich, komunistycznych i innych, o których mówi art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o IPN. Okazją do formułowania tego rodzaju ocen w każdym roku działalności IPN była dyskusja nad sprawozdaniem rocznym (zob. pkt 5 spisu treści) z działalności Instytutu. Kolegium systematycznie odbierało także informacje o bieżącej działalności Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i pojawiających się w pracy prokuratorów IPN problemach oraz rocznych planach działalności.

W zamiarze podsumowania 5 lat działalności pionu śledczego Instytutu Pamięci Narodowej, po dokonaniu analizy uprzednio przedłożonych przez dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu informacji o działalności tego pionu, Kolegium w dniu 14 września 2005 r. po raz pierwszy zajęło formalne stanowisko (załącznik nr 2) w sprawie oceny polityki ścigania przestępstw przez prokuratorów IPN. Stanowisko to zawierało krytyczną ocenę, w szczególności efektywności i długotrwałości postępowań oraz braku właściwego nadzoru nad śledztwami oddziałowych komisji.

Niezależnie od ocen dotyczących całokształtu prac pionu śledczego Kolegium w sposób szczególny interesowało się przebiegiem kilku śledztw o szczególnym znaczeniu z uwagi na żywe zainteresowanie opinii publicznej. Pierwszym z tych postępowań było śledztwo w sprawie zbrodni popełnionej na osobach narodowości żydowskiej w miejscowości Jedwabne latem 1941 r. (sygn. S1/00/Zn). Kolegium gościło na swych posiedzeniach prowadzącego śledztwo prokuratora R. Ignatiewa w listopadzie 2001 r. i w maju 2002 r., dzieląc się uwagami na temat przyjętych w śledztwie hipotez. Członkowie Kolegium zwracali uwagę na konieczność przeprowadzenia pogłębionej kwerendy w archiwach niemieckich i rosyjskich. Na wniosek Kolegium prezes Instytutu zlecił przeprowadzenie odpowiedniej kwerendy w archiwach nie-

mieckich. Kolegium odebrało także od prok. Ignatiewa (8 maja 2002 r.) informację dotyczącą końcowych ustaleń śledztwa w sprawie udziału ludności polskiej w zbrodni popełnionej na osobach narodowości żydowskiej w miejscowości Jedwabne latem 1941 r.

Kolejnym śledztwem, któremu Kolegium poświęciło szczególną uwagę, jest śledztwo w sprawie funkcjonowania w strukturach MSW związku przestępczego mającego na celu dokonywanie przestępstw wobec działaczy opozycji politycznej i duchowieństwa (sygn. S17/06/Zk). Kolegium kilkakrotnie wysłuchiwało informacji o przebiegu śledztwa złożonych przez dyrektora Głównej Komisji. 10 marca 2004 r. informację o śledztwie na prośbę Kolegium przedstawił prowadzący je prokurator A. Witkowski. W oparciu o relację prok. Witkowskiego oraz informacje dyrektora GK i prokuratora nadzorującego śledztwo (A. Kura) Kolegium nabrało przekonania, że śledztwo prowadzone jest niewłaściwie. Wskazywano m.in. na niewłaściwie określony, niezwykle szeroki, także w perspektywie czasowej, zakres śledztwa, uniemożliwiający racjonalny plan postępowania. W obrębie wątku dotyczącego kierowniczego sprawstwa zabójstwa ks. J. Popiełuszki członkowie Kolegium wskazali na zaniedbania dotyczące badań archiwalnych, jak też niepodjęcie przesłuchań osób mogących mieć istotną wiedzę w sprawie, z uwagi na udział w tzw. procesie toruńskim lub jego obserwowanie. Uwzględniając uwagi Kolegium, dyrektor GK podjął decyzję o wyodrębnieniu wątku dotyczącego kierowniczego sprawstwa zabójstwa ks. J. Popiełuszki do osobnego postępowania. Z krytyką Kolegium spotkał się moment wprowadzenia w życie tej decyzji – tuż przed 20 rocznicą śmierci ks. Jerzego, oraz fakt, że postępowanie to powierzono Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach, podczas gdy większość świadków mieszka w Warszawie. Obie te okoliczności przyczyniły się niestety do różnorodnych spekulacji medialnych, dalekich od prawdy o motywacji podjęcia decyzji, jednak uderzających w prestiż i wizerunek Instytutu Pamięci Narodowej.

28 kwietnia 2004 r. po wysłuchaniu informacji dyrektora GKŚZpNP na temat śledztwa w sprawie zbrodni katyńskiej, prowadzonego od 13 lat przez Naczelną Prokuraturę Wojskową Federacji Rosyjskiej, Kolegium przyjęło stanowisko, w którym wyraziło przekonanie, iż na Instytucie Pamięci Narodowej „spoczywa ustawowa, moralna i historyczna odpowiedzialność za wyjaśnienie wszystkich okoliczności jednego z największych polskich dramatów XX wieku”, zaznaczając równocześnie, że ewentualna decyzja o podjęciu własnego śledztwa w tej sprawie powinna być „poprzedzona konsultacjami z prezydentem RP oraz rządem RP”. Uwzględniając stanowisko Kolegium, 30 listopada 2004 r. prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie (M. Kuźniar-Plota) wydał postanowienie o wszczęciu śledztwa w sprawie zbrodni katyńskiej (sygn. S38/04/Zk) – ogłoszone podczas konferencji prasowej w dniu 1 grudnia 2004 r.

Na posiedzeniu w dniu 4 kwietnia 2001 r. Kolegium zwróciło uwagę na konieczność wszczęcia śledztwa dotyczącego aspektów prawnych wprowadzenia stanu wojennego. Członkowie Kolegium zapoznali się ze stanem gromadzonej na potrzeby przyszłego postępowania dokumentacji. 18 października 2004 r. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach wszczęła śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej (sygn. S101/04/Zk) popełnionej przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego – członków byłej Rady Państwa w dniu 13 grudnia 1981 r. w Warszawie, polegającej na przekroczeniu przysługujących im uprawnień i uchwaleniu wbrew Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 1952 r. dekretów z dnia 12 grudnia 1981 r. „o stanie wojennym” oraz „o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego”, co stanowiło represje wobec przeciwników politycznych w postaci ograniczenia praw konstytucyjnych.

Kilkakrotnie na posiedzeniach Kolegium (m.in. 29 czerwca 2005 r. i 14 września 2005 r.) poruszano sprawę przekazywania akt byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do Centrali Badania Zbrodni Nazistowskich w Ludwigsburgu i innych za-

granicznych instytucji ścigania. Członkowie Kolegium zapoznawali się z wynikami prac powołanego przez prezesa IPN Zespołu do wyjaśnienia okoliczności faktycznych przekazania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej akt prowadzonych śledztw i materiałów archiwalnych. Po wysłuchaniu końcowego raportu Zespołu Kolegium na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2006 r. przyjęło stanowisko o potrzebie skierowania sprawy na drogę postępowania prokuratorskiego. Zwróciło się również do prezesa IPN z prośbą o przygotowanie projektu działań mających na celu odzyskanie wszystkich dokumentów, które zostały przekazane podmiotom zagranicznym przez Instytut Pamięci Narodowej oraz przez instytucje, których Instytut jest następcą prawnym.

6.4. Zadania związane z ustalaniem programów badawczych w zakresie opracowywania działalności organów bezpieczeństwa państwa, a także informowania oraz edukacji społeczeństwa

W kwestiach ustalania programów badawczych w zakresie opracowywania działalności organów bezpieczeństwa państwa, a także informowania oraz edukacji społeczeństwa, Kolegium zatwierdzało przedstawiane przez kierownictwo Biura Edukacji Publicznej plany działalności BEP, zarówno roczne, jak wieloletnie. W ostatnim roku działalności, na posiedzeniu w dniu 19 kwietnia, Kolegium zaaprobowало *Plan działalności Biura Edukacji Publicznej IPN na lata 2006–2010*.

Działalność BEP, zarówno w zakresie badawczym, jak też w zakresie działań edukacyjnych, była oceniana pozytywnie. Kolegium wielokrotnie dawało wyraz satysfakcji, iż kierownictwu BEP udało się zebrać bardzo kompetentny zespół historyków, całe Biuro uzyskało zaś status cieszącego się szerokim uznaniem, wyjątkowo prężnego ośrodka badawczego, zajmującego się najnowszą historią Polski.

Równocześnie Kolegium wskazywało na nieliczne, lecz istotne mankamenty w pracy pionu historycznego IPN. Dostrzeżono, zwłaszcza wśród młodych pracowników naukowych BEP, tendencję do zamykania się w środowisku historyków IPN i ograniczania w badaniach do bazy źródłowej zdeponowanej w Instytucie Pamięci Narodowej. Zaniepokojenie tego rodzaju tendencją członkowie Kolegium wyrażali kilkakrotnie, m.in. podczas debaty nad *Planem działalności Biura Edukacji Publicznej IPN na lata 2006–2010*, wskazując, że prowadzi ona do wyizolowania się ze środowiska historycznego i grozi obniżeniem poziomu merytorycznego prac. Kolegium każdorazowo, podejmując debatę nad działalnością pionu edukacyjnego, zwracało uwagę na konieczność szerszego udziału w organizowanych przez IPN konferencjach i seminariach naukowych naukowców spoza Instytutu. Zalecenia Kolegium przyniosły skutek m.in. w tej formie, że do publikowanych w kolejnych numerach „Biuletynu IPN” rozmów zapraszani są obok pracowników Instytutu badacze z innych ośrodków naukowych.

Ponadto Kolegium, dostrzegając ułomności organizacyjne procesu wydawniczego, w obrębie którego schodzą się, niekiedy zaś nakładają, kompetencje BEP oraz Gospodarstwa Pomocniczego IPN, zgłosiło kierownictwu Instytutu pomysł utworzenia wydawnictwa IPN. Pomysł ten nie został jednak wdrożony do realizacji. Kolegium wskazywało ponadto na ułomności dystrybucji wydawnictw IPN, stawiającej pod znakiem zapytania efektywność oddziaływania na przekonania i stan wiedzy historycznej społeczeństwa.

Należy wreszcie zwrócić uwagę na aktywny udział członków Kolegium w wypełnianiu zadań badawczych i edukacyjnych IPN, m.in. poprzez udział w konferencjach i seminariach naukowych, redagowanie publikacji IPN, jak też liczne publikacje prasowe i wywiady na tematy historyczne, związane z problematyką badawczą IPN.

W podsumowaniu pięciu lat funkcjonowania Biura Edukacji Publicznej IPN Kolegium w dniu 13 lipca 2005 r. odbyło spotkanie z kierownictwem Biura Edukacji Publicznej oraz naczelnikami oddziałowych biur edukacji publicznej, w czasie którego pozytywnie oceniło dotychczasowe kierunki oraz efekty pracy BEP.

6.5. Zatwierdzanie informacji rocznych prezesa o działalności Instytutu Pamięci Narodowej

Prezes Instytutu Pamięci, zobowiązany do złożenia Sejmowi raz w roku informacji z działalności, po upływie każdego roku przedstawiał stosowne sprawozdanie do zatwierdzenia przez Kolegium IPN. Każdorazowo członkowie Kolegium zgłaszali uwagi merytoryczne, koncepcyjne i redakcyjne, które były następnie częściowo uwzględniane w ostatecznej wersji przedstawianej Sejmowi. Zatwierdzenie każdej informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci odbywało się na mocy uchwały Kolegium. Były to uchwały: Nr 3/01 z dnia 6 lipca 2001 r., Nr 1/02 z dnia 12 sierpnia 2002 r., Nr 2/03 z dnia 19 listopada 2003 r., Nr 1/05 z dnia 5 stycznia 2005 r., Nr 1/06 z dnia 22 lutego 2006 r.

6.6. Zatwierdzanie aktów normatywnych regulujących organizację wewnętrzną IPN

Na podstawie art. 8 ust.3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu członkowie Kolegium IPN uchwałą Nr 10/00 z dnia 6 września 2000 r. zatwierdzili statut Instytutu.

Zatwierdzenie każdej zmiany w statucie następowało na wniosek prezesa i odbywało się na mocy uchwał: Nr 11/00 z dnia 6 listopada 2000 r., Nr 12/00 z dnia 22 listopada 2000 r., Nr 1/03 z dnia 23 kwietnia 2003 r., Nr 2/04 z dnia 8 grudnia 2004 r., Nr 2/06 z dnia 22 lutego 2006 r. oraz Nr 3/06 z dnia 5 kwietnia 2006 r.

Prezes IPN przedstawiał również Kolegium projekty zmian w Regulaminie Organizacyjnym Instytutu. Członkowie Kolegium zgłaszali uwagi merytoryczne i redakcyjne, które były uwzględniane w wersji zatwierdzanej przez prezesa.

6.7. Inne formy aktywności Kolegium IPN

W ramach innych obowiązków, na prośbę prezesa IPN, członkowie Kolegium spotkali się m.in. z:

- Marianne Birthler – Pełnomocnikiem Federalnym ds. Dokumentów Służb Bezpieczeństwa b. NRD (26 marca 2002 r.),

- dr Arvydasem Anasauskasem – zastępcą dyrektora generalnego Centrum Badania Ludobójstwa i Ruchu Oporu Mieszkańców Litwy (12 września 2002 r.)

- członkami prezydium Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (8 stycznia 2003 r.)

- Marianem Gulą – zastępcą prezesa słowackiego Instytutu Pamięci Narodu (19 maja 2004 r.).

Kolegium opiniowało także projekty porozumień o współpracy z krajowymi i zagranicznymi instytucjami badawczymi i społeczno-kulturalnymi, m.in.:

- Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie,

- Akademią Bydgoską,

- Wyższą Szkołą Europejską w Krakowie,

- Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu,

- Uniwersytetem Gdańskim,

- Uniwersytetem Warszawskim,
- Uniwersytetem Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie,
- Uniwersytetem Śląskim w Katowicach,
- Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie,
- Katolickim Uniwersytetem Lubelskim,
- Fundacją Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego w Krakowie,
- Federalnym Urzędem do spraw Dokumentów Służb Bezpieczeństwa byłej Niemieckiej Republiki Demokratycznej,
- Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie (porozumienie z przyczyn merytorycznych i formalnych zostało negatywnie zaopiniowane przez Kolegium IPN).

Na prośbę prezesa Instytutu Pamięci Narodowej lub z własnej inicjatywy Kolegium kilkakrotnie zajmowało stanowisko w ważnych i budzących zainteresowanie społeczne sprawach dotyczących działalności IPN, m.in.:

- 2 lutego 2005 r. w sprawie publicznego ujawnienia treści tzw. listy Wildsteina, tj. katalogu „Akta osobowe”, udostępnianego od jesieni roku poprzedniego badaczom w czytelni warszawskiej IPN (załącznik nr 3);
- 23 lutego 2005 r. w sprawie udostępnienia żądanych dokumentów Sejmowej Komisji Śledczej, tzw. orlenowskiej;
- 27 kwietnia 2005 r. w sprawie ujawnienia nazwiska o. Hejmo członkowie Kolegium krytycznie odnieśli się do enuncjacji medialnych prezesa IPN o agenturze komunistycznych służb specjalnych działających w otoczeniu Jana Pawła II; uznali jednak, że w sytuacji, gdy wywołują one dalsze zamieszanie i spekulacje, należy je przeciąć, podając do powszechnej wiadomości nazwisko osoby, o której mówił prezes.

Przewodniczący Kolegium z urzędu pełnił funkcję członka Kapituły Nagrody „Kustosz Pamięci Narodowej” im. G. Jakubowskiego. Wybrani członkowie Kolegium weszli w skład Rady Programowej półrocznika naukowego IPN „Pamięć i Sprawiedliwość” oraz komisji oceniającej merytorycznie realizację przez Ośrodek „Karta” zadania zleconego, jakim jest prowadzenie programu Indeks Represjonowanych, finansowanego z budżetu IPN w ramach dotacji celowej.

Osobne miejsce w pracach Kolegium w okresie objętym niniejszą informacją zajęły sprawy przygotowania projektu nowelizacji ustawy o IPN. Ujawnione w toku 5-letniej działalności poważne niedoskonałości obowiązującej ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dały asumpt do przygotowania i przedłożenia podmiotom posiadającym inicjatywę ustawodawczą projektu zmian w dotychczasowych regulacjach. Projekt taki, przygotowany przez wewnętrzny zespół powołany przez prezesa Instytutu, stanowił przedmiot dalszych prac Kolegium, zakończonych w dniu 13 kwietnia 2005 r. Projekt nowelizacji, zgodnie z wolą Kolegium, prezes Instytutu przekazał marszałkowi Sejmu RP. Wobec zbliżającego się do końca procesu nowelizacji ustawy o IPN Kolegium, stanowiskiem z dnia 5 kwietnia 2006 r. (załącznik nr 4), wyraziło obawę, że nowe regulacje mogą utrudnić skuteczne i rzetelne wykonanie przez Instytut jego zadań podstawowych, którymi są: ściganie zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz badania nad reżimem komunistycznym i publiczna edukacja w tym zakresie.

6.8. Podsumowanie

Pierwsza kadencja Kolegium IPN pozwoliła zweryfikować w praktyce zakres jego ustawowych uprawnień i ustalić jego miejsce w strukturze i działalności Instytutu Pamięci Narodowej. Zwłaszcza w pierwszym okresie tworzenia Instytutu, gdy szereg czynników powodował, że pojawiły się trudności z wyłonieniem kandydata na pierwszego prezesa IPN, Kolegium było je-

dynym funkcjonującym załącznikiem tej instytucji. Jego istnienie warunkowało wszystkie dalsze działania, które umożliwiły w ciągu lat stworzenie Instytutu.

Koncepcja Kolegium jako instytucji kontrolno-doradczej sprawdziła się. Kolegium posiadało możliwość monitorowania pracy Instytutu oraz zwracania się z uwagami i sugestiami do prezesa IPN, a jednocześnie nie paraliżowało jednoosobowego procesu decyzyjnego. Kolegium wielokrotnie interweniowało, wskazując prezesowi obszary funkcjonowania Instytutu wymagające doraźnej interwencji bądź zasadniczych zmian. Prezes w trudnych sytuacjach zawsze znajdował wsparcie w Kolegium, nawet wówczas, gdy nie wszystkie jego decyzje były przez to gremium w pełni akceptowane. Zasadniczą rolę odegrało Kolegium w procesie nadzorowania procesu przekazywania dokumentów do archiwum Instytutu, zwłaszcza z zasobów służb specjalnych. Dzięki systematycznym działaniom Kolegium, proces ten postępował, a kolejni szefowie służb byli ustawicznie napominani o konieczności wywiązywania się z ustawowych obowiązków w tym zakresie. Ważną prerogatywą Kolegium było także rozstrzyganie sporów między prezesem IPN a szefami służb w odniesieniu do zawartości tzw. zbioru zastrzeżonego. Jak się wydaje, decyzje podejmowane w tej sprawie przez Kolegium starały się umiejętnie godzić potrzebę umieszczania jak największej ilości dokumentów w zbiorze ogólnym z jednoczesnym odpowiedzialnym podejściem do ochrony danych wrażliwych ze względu na bezpieczeństwo państwa. Pomimo że członkowie Kolegium byli rekomendowani przez różne środowiska polityczne, w swej pracy starali się zachowywać obiektywizm oraz unikać decyzji podyktowanych politycznymi uwarunkowaniami. Praktyka zachowania pluralizmu politycznego przy doborze składu Kolegium zasługuje więc na kontynuację. Kolegium w toku wypracowywania opinii dążyło do osiągnięcia konsensusu. Podejmowało także w trybie głosowania uchwały i stanowiska (wykaz w załączeniu). Prace Kolegium miały niemały wpływ na całokształt funkcjonowania Instytutu Pamięci Narodowej. Przyczyniły się do tego, że stał się on ważną częścią polskiego życia publicznego i ośrodkiem obywatelskiej debaty o przeszłości, ale często i teraźniejszości państwa polskiego.

Uchwały Kolegium IPN

- Uchwała nr 1/99 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 17 listopada 1999 r. w sprawie Regulaminu określającego tryb działania Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 1/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 19 stycznia 2000 r. w sprawie włączenia taśm magnetofonowych do dokumentacji posiedzeń Kolegium IPN – KŚZpNP
- Uchwała nr 2/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 19 stycznia 2000 r. w sprawie wyłonienia prof. Andrzeja Chwalby jako kandydata Kolegium IPN – KŚZpNP na stanowisko prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 3/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 26 stycznia 2000 r. w sprawie przekazania marszałkowi Sejmu RP rezygnacji prof. Andrzeja Chwalby z ubiegania się o urząd prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 4/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 9 lutego 2000 r. w sprawie zamknięcia listy kandydatów na prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu obejmującej osiem zgłoszonych osób i jeden wakat do dyspozycji władz centralnych PSL
- Uchwała nr 5/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 23 lutego 2000 r. w sprawie regulaminu udostępniania dokumentów wytworzonych w wyniku działania Kolegium IPN – KŚZpNP
- Uchwała nr 6/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie przekazania do sprawdzenia dwóch kandydatów na prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w wypadku uzyskania przez nich równej liczby głosów podczas głosowania Kolegium IPN – KŚZpNP
- Uchwała nr 7/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 3 kwietnia 2000 r. w sprawie jednego powtórzenia głosowania członków Kolegium IPN – KŚZpNP w przypadku, gdy dwaj kandydaci otrzymają w głosowaniu Kolegium IPN – KŚZpNP równą liczbę głosów
- Uchwała nr 8/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 26 kwietnia 2000 r. w sprawie nierozpatrywania w nowej turze wyłaniania kandydata na prezesa IPN-KŚZpNP kandydatur osób, które w poprzedniej turze otrzymały negatywną kwalifikację Kolegium IPN – KŚZpNP lub nie zostały zaakceptowane przez Sejm RP
- Uchwała nr 9/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 24 sierpnia 2000 r. w sprawie zasad i trybu przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 10/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 6 września 2000 r. w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 11/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 6 listopada 2000 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 12/00 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 22 listopada 2000 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 1/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 16 maja 2001 r. w sprawie zobowiązania prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do uzgodnienia, w drodze umowy, z Rzecznikiem Interesu Publicznego szczegółowego trybu udostępnienia dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia dowodów w związku z wykonywaniem zadań określonych w ustawie o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne

- Uchwała nr 2/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 16 maja 2001 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 3/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 6 lipca 2001 r. w sprawie informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie 1 lipca 2000 r. – 30 czerwca 2001 r.
- Uchwała nr 4/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 25 lipca 2001 r. w sprawie zobowiązania prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do wystąpienia do szefa Wojskowych Służb Informacyjnych z pismem żądającym przekazania do IPN-KŚZpNP w terminie 30 dni wszystkich pozostających w dyspozycji WSI materiałów archiwalnych, które powinny być przekazane zgodnie z ustawą o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 5/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 25 lipca 2001 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 6/01 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 26 września 2001 r. zmieniająca Regulamin określający tryb działania Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 1/02 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 12 września 2002 r. w sprawie informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od 1 lipca 2001 r. do 30 czerwca 2002 r.
- Uchwała nr 1/03 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 23 kwietnia 2003 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 2/03 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 19 listopada 2003 r. w sprawie informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od 1 lipca 2002 r. do 30 czerwca 2003 r.
- Uchwała nr 1/04 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie udostępniania dokumentów przedstawicielom środków społecznego przekazu
- Uchwała nr 2/04 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 8 grudnia 2004 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 1/05 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 5 stycznia 2005 r. w sprawie informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od 1 lipca 2003 r. do 30 czerwca 2004 r.
- Uchwała nr 2/05 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konkursu na stanowisko prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 3/05 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 14 września 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu głosowania członków Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dotyczącego wyboru, w drodze konkursu, kandydata na stanowisko prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 4/05 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 14 września 2005 r. w sprawie dopuszczenia Andrzeja Przewoźnika do drugiego etapu konkursu na prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 5/05 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 9 listopada 2005 r. w sprawie umorzenia

postępowania odwoławczego w sprawie odwołania od decyzji Nr 124/Z/05 prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 23 września 2005 r.

- Uchwała nr 1/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 22 lutego 2006 r. w sprawie informacji rocznej o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od 1 lipca 2004 r. do 30 czerwca 2005 r.
- Uchwała nr 2/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 22 lutego 2006 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 3/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 4/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie upoważnienia przewodniczącego Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do wglądu do dokumentów zastrzeżonych przez ministra Obrony Narodowej, należących do wyodrębnionego, tajnego zbioru w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- Uchwała nr 5/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie podpisania aneksu do „Ustaień dotyczących szczegółowego trybu przekazywania z zasobów Wojskowych Służb Informacyjnych do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dokumentów wytworzonych lub zgromadzonych przez wojskowe organa bezpieczeństwa przed dniem 31 grudnia 1990 r.”
- Uchwała nr 6/06 Kolegium IPN – KŚZpNP z dnia 2 sierpnia 2006 r. w sprawie informacji o działalności Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w okresie od września 1999 r. do sierpnia 2006 r.

Stanowiska Kolegium IPN

- 6 września 2000 r. Kolegium IPN przyjęło kryteria pierwszeństwa w uzyskaniu dostępu do wnioskowanych dokumentów/otrzymania odpowiedzi na zapytanie o status pokrzywdzonego
- 14 marca 2001 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie zbrodni w Jedwabnem
- 4 kwietnia 2001 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie śledztwa dotyczącego aspektów prawnych wprowadzenia stanu wojennego
- 12 czerwca 2002 r. Kolegium IPN wyraziło brak akceptacji dla praktyki kierowania przez UOP do tzw. zbioru zastrzeżonego dokumentów tylko na tej podstawie, że w przeszłości były wytworzone przez kontrwywiad i wywiad MSW
- 14 maja 2003 r., Kolegium IPN wskazało na potrzebę intensyfikacji opracowywania pomocy archiwalnych
- 29 października 2003 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie akt oznaczonych przez wytwórców sygnaturą „I”
- 10 marca 2004 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie śledztwa dotyczącego funkcjonowania w strukturach MSW związku przestępczego mającego na celu dokonywanie przestępstw wobec działaczy opozycji politycznej i duchowieństwa
- 28 kwietnia 2004 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie zbrodni katyńskiej
- 2 czerwca 2004 r. Kolegium IPN wydało oświadczenie w związku z rozpowszechnianymi publicznie informacjami nt. udostępnienia funkcjonariuszom Agencji Wywiadu dokumentów dotyczących prezesa Rady Ministrów Pana Marka Belki
- 2 lutego 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie publicznego ujawnienia treści tzw. listy Wildsteina, tj. katalogu „Akta osobowe”
- 23 lutego 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie udostępnienia żądanych dokumentów Sejmowej Komisji Śledczej, tzw. orlenowskiej
- 23 lutego 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie wystąpienia GIODO
- 9 marca 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie znowelizowanej ustawy o IPN
- 13 kwietnia 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, ustosunkowując się do propozycji nowelizacji przepisów dotyczących działalności pionu śledczego Instytutu
- 27 kwietnia 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie ujawnienia nazwiska o. Hejmo
- 14 września 2005 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie oceny polityki ścigania przestępstw przez prokuratorów IPN
- 5 kwietnia 2006 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko w sprawie projektów ustaw „o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej” oraz „o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego”
- 13 czerwca 2006 r. Kolegium IPN przyjęło stanowisko o potrzebie skierowania sprawy przekazywania materiałów śledztw prowadzonych przez Główną Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu podmiotom zagranicznym na drogę postępowania prokuratorowskiego
- 13 czerwca 2006 r. Kolegium IPN zwróciło się do prezesa IPN-KŚZpNP z prośbą o przygotowanie projektu działań mających na celu odzyskanie wszystkich dokumentów, które zostały przekazane podmiotom zagranicznym przez Instytut Pamięci Narodowej oraz przez instytucje, których Instytut jest następcą prawnym

UCHWAŁA NR 9/00
KOLEGIUM INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ
KOMISJI ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU
z dnia 24 sierpnia 2000 r.

w sprawie zasad i trybu przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci
Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Na podstawie art. 23 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci
Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155,
poz. 1016, z 1999 r. Nr 38, poz. 360 oraz z 2000 r. Nr 45, poz. 553) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu, określa się zasady i tryb przejmowania dokumentów archiwalnych przez
Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, sta-
nowiące załącznik do uchwały.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

Przewodniczący Kolegium
Andrzej Grajewski

Zasady i tryb przejmowania dokumentów archiwalnych przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

§ 1.

Dokumenty archiwalne przejmowane są przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „IPN”, do wyodrębnionych pomieszczeń (archiwów), których wyłącznym dysponentem jest IPN.

§ 2.

Dokumenty z instytucji i urzędów centralnych zobowiązanych ustawowo do przekazania dokumentów do IPN przejmowane są przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów.

§ 3.

Dokumenty z jednostek terenowych instytucji i urzędów zobowiązanych ustawowo do przekazania dokumentów do IPN przejmowane są przez oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów.

§ 4.

1. W przypadku istnienia na terenie działania oddziału IPN znacznej ilości dokumentów, mogą być one gromadzone w wydziałach udostępniania i archiwizacji dokumentów utworzonych w delegaturach IPN.
2. Prezes IPN określa, na wniosek dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów podział przejmowanych dokumentów między Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów i oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów.

§ 5.

Ustala się następującą kolejność przejmowania dokumentów:

- 1) Urząd Ochrony Państwa – dokumenty z archiwum centralnego zostaną przejęte przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, a materiały z archiwów delegatur zostaną przejęte przez oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów,
- 2) Wojskowe Służby Informacyjne – dokumenty z archiwum centralnego zostaną przejęte przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, a materiały z archiwów delegatur zostaną przejęte przez oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów,
- 3) Policja – dokumenty z archiwum Komendy Głównej Policji zostaną przejęte przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, a materiały z archiwów jednostek terenowych zostaną przejęte przez oddziałowe biura udostępniania i archiwizacji dokumentów oraz przez wydziały udostępniania i archiwizacji dokumentów właściwych terytorialnie delegatur,
- 4) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – dokumenty zostaną przejęte przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów,
- 5) Straż Graniczna – dokumenty zostaną przejęte przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów,
- 6) dokumenty z pozostałych urzędów i instytucji wymienionych w ustawie zostaną przejęte odpowiednio przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów, oddziałowe biura

udostępniania i archiwizacji dokumentów oraz wydziały udostępniania i archiwizacji dokumentów właściwych terytorialnie delegatur.

§ 6.

W przypadku dokumentów, które znajdują się w dyspozycji Urzędu Ochrony Państwa, Wojskowych Służb Informacyjnych, Policji i Straży Granicznej, jako pierwsze przejmowane będą akta operacyjne obejmujące materiały sieci agenturalnej, spraw operacyjnych, spraw śledczych oraz spraw obiektowych.

§ 7.

W celu szybkiego i sprawnego przejęcia dokumentów, o których mowa w § 6, oraz ich zgromadzenia w archiwach IPN dokumenty te przejmowane będą w dwóch etapach.

§ 8.

Podstawą przeglądu dokumentów, o których mowa w § 6, będą dzienniki rejestracyjne, zaś podstawą wstępnego przejęcia spisy zdawczo-odbiorcze sporządzone do jednej teczki przez dwuosobowe zespoły, w skład których wchodzi: jeden przedstawiciel IPN wyznaczony przez dyrektora Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów i jeden przedstawiciel dotychczasowego dysponenta.

§ 9.

1. Dokumenty zewidencjonowane w sposób określony w § 8 zamykane będą w numerowanych zaplombowanych pudłach i przewożone do odpowiednich archiwów IPN.
2. Na spisach zdawczo-odbiorczych zaznacza się numer pudła, w którym znajduje się określonateczka.

§ 10.

1. Ostateczne przejęcie dokumentów następuje w archiwach IPN przez zespoły, o których mowa w § 8, po przeprowadzeniu dokładnego, z dokładnością co do strony, scontrum (zgodności bądź niezgodności zawartości teczki ze spisem treści).
2. Wyniki scontrum odnotowuje się w spisach zdawczo-odbiorczych.

§ 11.

1. W następnej kolejności z archiwów jednostek organizacyjnych, o których mowa w § 5 pkt. 1–3 i 5 przejmowane są:
 - 1) akta służbowe funkcjonariuszy i innych osób wymienionych w ustawie,
 - 2) kartoteki ewidencyjne, w tym kartoteka ogólnoinformacyjna Urzędu Ochrony Państwa,
 - 3) akta administracyjne.
2. Do zasad przejmowania dokumentów, o których mowa ust. 1, stosuje się odpowiednio postanowienia § 8–10.

§ 12.

1. Podstawą przejmowania dokumentów, o których mowa w § 11, są spisy zdawczo-odbiorcze oraz inwentarze kartkowe lub książkowe.
2. Na podstawie analogicznych pomocy ewidencyjnych przejmowane są dokumenty z urzędów i instytucji, o których mowa w § 5 pkt 4 i 6.

§ 13.

Z chwilą przejęcia dokumentów struktury archiwalne IPN – poza zadaniami wynikającymi z ustawy – przejmują, w odniesieniu do zgromadzonego zasobu obowiązki związane z wypełnianiem zadań przez Rzecznika Interesu Publicznego, Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Stowarzyszenie „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, sądy, prokuratury oraz inne instytucje, urzędy i osoby fizyczne.

**Stanowisko Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie oceny polityki ścigania przez IPN przestępstw, o których mowa w art. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
przyjęte na posiedzeniu w dniu 14 września 2005 r.**

Polityka ścigania, realizowana przez pion śledczy Instytutu Pamięci Narodowej była przedmiotem obrad Kolegium w dniach 29 czerwca i 24 sierpnia 2005 r. Kolegium zapoznało się także z uwagami przesłanymi przez naczelników oddziałowych komisji ścigania, którzy mieli możliwość zapoznania się z protokołem posiedzenia Kolegium w dniu 29 czerwca br. Kolegium podziela opinię prokuratorów IPN, że bardzo istotny wpływ na ich pracę ma specyfika prowadzonych postępowań, wynikająca z:

- szczególnej kategorii prowadzonych śledztw, występujących w nich sprawców i świadków;
- mniejszych, w porównaniu z jednostkami prokuratury powszechnej, możliwości przeprowadzenia czynności dowodowych;
- obowiązku stosowania w prowadzonych postępowaniach nie tylko Kodeksu postępowania karnego, ale i ustawy o IPN;
- czasochłonności kwerend materiałów archiwalnych przechowywanych w archiwum IPN i innych archiwach państwowych.

Kolegium IPN przyznaje, że uwarunkowania te mają wpływ na czasochłonność wykonywanych czynności procesowych. Niemniej, zastrzeżenia Kolegium budzi:

- niewielka efektywność prowadzonych śledztw. W ciągu pięciu lat wniesiono zaledwie 91 aktów oskarżenia (1 akt oskarżenia na 1 prokuratora);
- długotrwałość a czasami wręcz przewlekłość niektórych prowadzonych postępowań;
- bardzo mała ilość a także skuteczność śledztw prowadzonych w stosunku do sędziów i prokuratorów w sprawach tzw. zbrodni sądowych popełnionych w okresie powojennym, których liczbę dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prof. Witold Kulesza ocenia na ok. 4000. Prowadzono zaledwie 48 postępowań w tych sprawach, natomiast skierowano tylko 14 aktów oskarżenia;
- powyższa uwaga dotyczy także śledztw w stosunku do funkcjonariuszy urzędu bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa;
- wszczynanie śledztw, których efekty z uwagi na brak dostępu do zagranicznych dokumentów archiwalnych według najwyższego prawdopodobieństwa będą posiadały znikomą wartość procesową i historyczną. Zaznaczyć należy, iż śledztwa te absorbują wielu prokuratorów i znaczne środki;
- brak należytej współpracy pionu śledczego z archiwalnym i edukacyjnym;
- brak należytego nadzoru nad prowadzonymi w oddziałowych komisjach śledztwami, w szczególności wszczynanymi z urzędu bądź toczącymi się opieszale.

**Stanowisko Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej przyjęte na posiedzeniu
w dniu 2 lutego 2005 r.**

Kolegium po wysłuchaniu informacji przedstawionych przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej wyraża pełne zaufanie dla jego osoby i działań oraz stwierdza, co następuje:

1. Wyrażamy ubolewanie z powodu incydentu, w wyniku którego doszło do nadużycia dobrej wiary Instytutu i jego pracowników poprzez kolportowanie przez niektóre środowiska bazy danych p.n. „Akta osobowe”, która od listopada 2004 r. znajduje się w czytelni IPN w Warszawie.
2. Uważamy za konieczne ponowne zwrócenie uwagi na fakt, iż tylko część nazwisk znajdujących się w tej bazie danych dotyczy tajnych współpracowników SB, toteż określanie jej jako „listy agentów” czy „spisu agentów” jest całkowicie nieuprawnione, a moralnie godne potępienia.
3. Apelujemy więc do opinii publicznej, a w szczególności do przedstawicieli mediów i polityków, o rzeczową debatę nad przebiegiem i skutkami incydentu.
4. Sprzeciwiamy się wykorzystywaniu dla doraźnych celów politycznych zarówno pomocy archiwalnych, jak i dokumentów udostępnianych zgodnie z ustawą o IPN.
5. Deklarujemy, iż zarówno ten incydent, jak i jego polityczne reperkusje, nie zahamują procesu coraz szerszego udostępniania – osobom pokrzywdzonym oraz instytucjom i osobom upoważnionym przez ustawę o IPN – dokumentów służb specjalnych i aparatu represji PRL. Proces ten trwa od momentu, gdy Instytut zaczął przejmować dokumenty, a jego tempo i zakres regulowane są zarówno przez zapisy ustawy o IPN i inne obowiązujące akty prawne, jak i możliwości techniczne oraz kadrowe Instytutu.
6. Uważamy, iż osobom pokrzywdzonym, których nazwiska znajdują się w kolportowanej bazie danych „Akta osobowe”, należy udostępniać materiały archiwalne w trybie przyspieszonym.
7. Zwracamy też uwagę na konieczność pilnego uproszczenia i zracjonalizowania procedury udostępniania dokumentów dla celów badawczych.
8. Oczekujemy, iż powołany na wniosek Kolegium przez Prezesa Instytutu zespół ds. przygotowania projektu nowelizacji ustawy o IPN przedstawi ostateczny projekt przedmiotowej nowelizacji do końca marca br.

Stanowisko Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej z dnia 5 kwietnia 2006 r.

Kolegium po dyskusji nad projektami ustaw „o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej” oraz „o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego” wyraża obawę, że jednocześnie:

- znaczne rozszerzenie listy funkcji, stanowisk i zawodów objętych obowiązkiem przedstawienia zaświadczenia o istnieniu w archiwach IPN dokumentów dotyczących osób pełniących te funkcje/stanowiska lub wypełniających dany zawód,
- ustanowienie obszernego zestawu informacji, które muszą zostać podane w takim zaświadczeniu,
 - ustalenie krótkich terminów na wydanie zaświadczenia,
 - wyznaczenie krótkiego *vacatio legis*,
 - wprowadzenie powszechnego dostępu do dokumentów dotyczących osób pełniących funkcje publiczne, a w tym nałożenie obowiązku wyłączenia z udostępniania informacji dotyczących „szczegółów życia intymnego” zawartych w dokumentach,

spowoduje niemożliwość skutecznego i rzetelnego wykonania przez Instytut postanowień ustaw i może skutkować licznymi błędami i nieprawidłowościami w ich realizacji. Nałożenie na Instytut tak rozległych zadań rodzi też niebezpieczeństwo, iż jego działalność zostanie zdominowana przez procedury, które można nazwać lustracyjnymi, ze szkodą dla podstawowych zadań Instytutu, którymi są: ściganie zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz badania nad reżimem komunistycznym i publiczna edukacja w tym zakresie.

